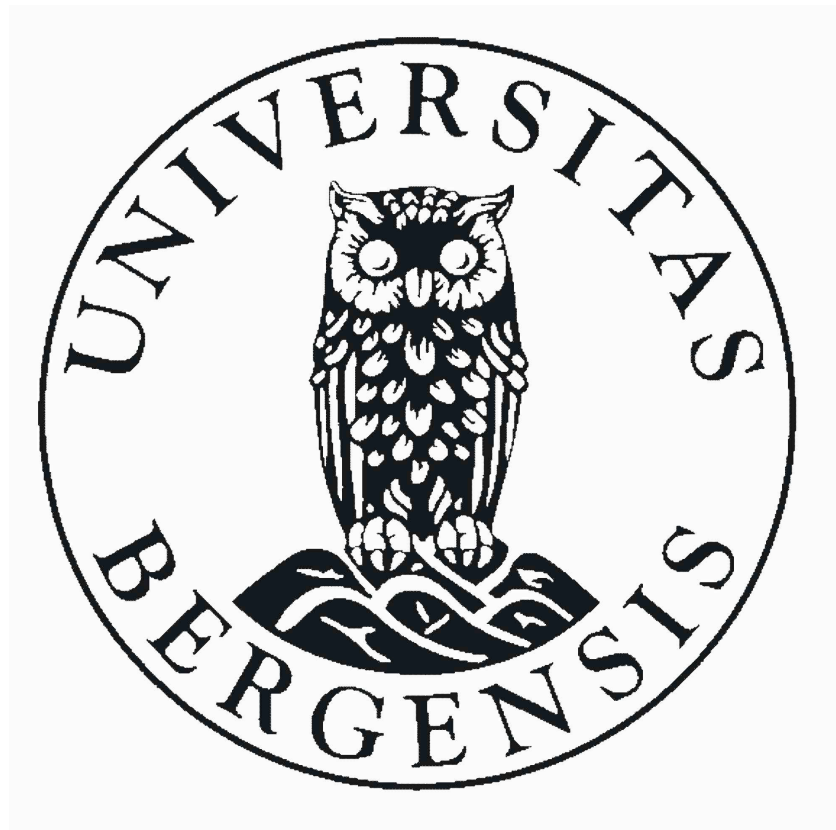

Populær politikk i Syrakus;

Det syrakusiske demokratiets fall og vekst i det femte århundre f.v.t.

Av

Lars Kristian Allum

Studentnummer: 187558

Institutt for arkeologi, historie, kultur- og religionsvitenskap

Våren 2012

Forord

Ført og fremst vil jeg takke min veileder Ingvar Mæhle for utmerket veiledning i løpet av de to siste årene. En stor takk må også rettes til Jørgen C. Meyer, Eivind H. Seland og resten av antikkseminaret. De har gitt meg mange gode innspill og ideer som har hjulpet meg godt på vei, og gjort oppgaven min bedre.

En stor takk må også gis til mine foreldre og søster, uten deres korrekturlesning, støtte og hjelp hadde jeg ikke fått dette til.

Takk til mine medstudenter i Sofakroken for at dere har lært meg nye ting jeg ikke visste.

Helt til slutt vil jeg takke Mimmi for at hun vekket min interesse for historiefaget.

Lars Kristian Allum

Bergen, 15. mai 2011

Fig. 1: Syrakus med Ortygia i forgrunnen, sett fra Plemmyrion

Liste over bilder, kart og tabeller

Bilder:

Alle bilder er tatt av forfatter

Fig. 1; Syrakus, med Ortygia i forgrunnen, sett fra Plemmyrion, s. i

Fig. 2; Olivenblad (*petalon*) med navnet Lars skrevet i store greske bokstaver, s.33

Fig. 3; Selinous, med Tempel E i forgrunnen, lengst til høyre i bakgrunnen kan Tempel A og Selinous akropolis skimtes, s. 54

Fig. 4; Olympieion, s. 67

Fig. 5; Harmonia templet i Akragas, s. 98

Kart:

Kart 1; Sicilia, s. 4

Kart 2; Syrakus sett fra sør-vest, s.28

Tabeller

Tabell 1; Aristoteles seksdelte modell over ulike forfatninger, s.16

Tabell 2; Tvungne demografiske forflytninger i perioden 494-396fvt, s.25

Forkortelser

<i>OCD</i>	The Oxford Classical Dictionary - Third Edition Revised
<i>CAH</i>	The Cambridge Ancient History - Second Edition
<i>Loeb</i>	The Loeb Classical Library

Kildeforkortelser:

Ar.	Aristophanes
<i>Eccl.</i>	<i>Ecclesiazusae</i>
Arist.	Aristoteles
[<i>Ath. Pol.</i>]	<i>Athenernes statsforfatning</i>
<i>Pol.</i>	<i>Politikken</i>
Cic.	Cicero
<i>Brut.</i>	<i>Brutus</i>
<i>Tusc.</i>	<i>Samtaler på Tusculum</i>
Diod. Sic.	Diodorus Siculus
Hdt.	Herodot
Isoc.	Isokrates
<i>Ep. Phil.</i>	<i>Til Philip</i>
Plut.	Plutark
<i>Vit.</i>	<i>Livsskildringer med sammenligning</i>
<i>Nic.</i>	<i>Nicias</i>
<i>Lyc.</i>	<i>Lycurgus</i>
Polyaneus, <i>Strat.</i>	Polyaneus, <i>Strategemata</i>
Strab.	Strabon
Thuc.	Tukydidides
Xen.	Xenofon
<i>Hell.</i>	<i>Hellenica</i>

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning	1
1.1 Problemstillinger	1
1.2 Hvorfor skrive om Syrakus i det femte århundre fvt.?	1
1.3 Veien videre	2
1.4 En kort innføring i Syrakus' historie før 466fvt.	5
1.5 Kildemateriale	6
1.5.1 <i>Diodorus Siculus</i>	6
1.5.2 <i>Tukydid om Syrakus</i>	11
1.5.3 <i>Aristoteles</i>	12
2.0 Forskningsdebatten	18
3.0 466-415fvt.	23
3.1 Deinomenide-dynastiet	23
3.1.1 <i>Forsamlingsmøte</i>	26
3.1.2 <i>Etter 461fvt.</i>	30
3.2 Petalismen	33
3.2.1 <i>Konsekvenser av petalismen</i>	36
3.2.2 <i>Avskaffelsen av petalismen</i>	37
3.3 Ducetius	42
3.3.1 <i>Ducetius' amnesti</i>	44
3.4 Hegemoniske tendenser.	47
3.5 Den første Sicilianske Ekspedisjon	50
3.5.1 <i>Opptakten til Den Første Sicilianske Ekspedisjon</i>	50
3.5.2 <i>Stasis i Leontinoi</i>	52
3.5.3 <i>Opptakten til Den andre sicilianske ekspedisjon.</i>	54
3.5.4 <i>Den athenske folkeforsamling</i>	55
3.5.5 <i>Den syrakusiske folkeforsamling</i>	58

4.0 Den andre sicilianske ekspedisjon 415-413fvt	65
4.1 Innledning	65
4.2 Athenerne lander på Sicilia	65
4.3 Beleiringen av Syrakus	71
4.4 Politeia og demokrati	78
5.0 Det radikale demokrati, Hermokrates og Dionysius den første - 412-405fvt.	81
5.1 412fvt. - Introduseringen av det radikale demokrati.	81
5.1.2 <i>Diokels</i>	83
5.2 Hermokrates	87
5.2.1 <i>Den Kartagiske Invasjon - 410fvt.</i>	89
5.2.3 <i>Kuppplaner</i>	91
5.3 Dionysius den første	96
5.3.1 <i>Den andre kartagiske invasjon og Dionysius' ambisjoner.</i>	98
5.3.2 <i>Det syrakusiske demokratiets fall</i>	101
6.0 Konklusjon	106
7.0 Abstract	112
8.0 Bibliografi	114
8.1 Kilder	114
8.2 Litteraturliste	115

1.0 Innledning

Syrakus var i det femte århundre fvt. preget av skiftende politiske forhold. I starten av århundret var byen under et oligarkisk styre. Dette ble så kastet til fordel for et kortvarig og ustabil demokrati. Fra 485fvt. og frem til 466fvt. var Syrakus kontrollert av Deinomenidedynastiet. I den påfølgende perioden 466-413fvt. har moderne historikere trukket en rekke ulike konklusjoner vedrørende det politiske systemet i Syrakus. Noen mener det var et demokrati, andre ser på det som et moderat demokrati, mens en tredje gruppe mener det var noe helt annet. Bildet blir klarere i 412fvt. da en av de syrakusiske politikerne Diokels innførte loddtrekning til embeter, noe som ofte blir betegnet som et radikalt demokrati.

I 405fvt. faller dette radikale demokrati og Syrakus havner i hendene på Dionysius den første, som blir den mektigste greske tyrannen noensinne.

1.1 Problemstillinger

Det er perioden uten tyranner (466-405fvt.) som skal undersøkes nærmere i denne oppgaven. Denne seksti års perioden tilbyr et rikt kildemateriale som forteller mye om den interne politiske utvikling i Syrakus. Et annet moment som gjør denne perioden spennende er usikkerheten tilknyttet Syrakus forfatning fra 466-413fvt.. Kildematerialet til denne epoken er tidvis sprikende og dette har skapt en forskningsdebatt. Fra 412fvt. og frem til Dionysius den førstes maktovertagelse er det enighet om at det var demokrati i Syrakus, men perioden er preget av politisk ustabilitet, hvilket kommer tydelig til syne når Dionysius griper makten i 405fvt. Utfra disse momentene har jeg et ønske om å gjøre en detaljert og grundig undersøkelse av Syrakus' politiske historie og utvikling fra 466 til 405fvt.

For å kunne gjennomføre en slik undersøkelse er det nødvendig å operere med to problemstillinger. Den første av disse tar for seg perioden 466-413fvt. og er som følger;

Hvilken karakter hadde det politiske regimet i Syrakus fra 466 til 413fvt.?

Uten et tydelig svar på denne problemstillingen er det umulig å besvare

hovedproblemstillingen. Den andre problemstillingen tar for seg årene 412 til 405fvt.;

Hvorfor falt det syrakusiske demokrati? Grunnen til at denne problemstillingen må besvares er fordi den tar for seg den politiske utviklingen fra demokrati til tyranni.

1.2 Hvorfor skrive om Syrakus i det femte århundre fvt.?

Som vi skal se senere i oppgaven er Syrakus den sentrale aktør i de aller fleste hendelser på Sicilia i det femte århundre fvt. Det er ingen tvil om Syrakus var den ledende bystat og

at Syrakus' interne politiske forhold påvirket hele Sicilia. Ved å undersøke og forstå de interne forhold i Syrakus legger man dermed grunnlaget for å forstå den generelle politiske utvikling på Sicilia. Et eksempel på dette er blant annet hvordan syrakuserne i 439fvt. igangsatte en større opprustning av sitt militærvesen, en opprustning som medførte at Syrakus underla seg store landområder i innlandet. Dette er klart eksempel på hvordan interne politiske beslutninger i Syrakus påvirket Sicilia som helhet.

En annen viktig grunn til å undersøke den politiske historien til Syrakus er for å bedre forstå de politiske mekanismer i den greske bystat.

«Few classical *poleis* outside Athens offer more testimony about the history of their government than Syracuse, and in western Greece Syracuse is unique in having both a fair amount of narrative extant about its political history and to have been repeatedly labeled a *demokratia*.»¹

Ved å se nærmere på Syrakus' interne forhold blir det lagt et grunnlag for å bedre forstå det politiske mangfoldet i de greske *polis*.

En annen særdeles viktig grunn til å undersøke Syrakus er for å stadfeste hvorvidt Syrakus fra 466-413fvt. var et demokrati eller ikke. Det har tidligere blitt nevnt hvordan det er en forskningsdebatt på dette området, men denne har til en viss grad avtatt med årene. Den nyeste bidraget er fra 2011 av Eric W. Robinson², men da var det 10 år siden siste bidrag, hvilket også var skrevet av Robinson.³ Denne oppgaven er således et sårt trengt tilskudd til forskningsdebatten og forhåpentligvis vil den være med på å vekke debatten opp fra dvalen. Syrakus' historie er spennende, rik og storslått og fortjener mer oppmerksomhet enn det den hittil har fått.

1.3 Veien videre

For å kunne besvare de problemstillinger jeg har satt meg og samtidig gjøre en grundig undersøkelse av den politiske utviklingen har jeg valgt å gå kronologisk til verks.

De hendelser som har en politisk signifikans vil derfor bli presentert når de skjedde innenfor oppgavens tidsavgrensning. Det første analysekapittelet, kapittel 3, vil derfor starte i 466fvt., med tyrannen Thrasybulus fall og ta for seg de ulike hendelser frem til 415fvt. og begynnelsen på Den andre sicilianske ekspedisjon. På den måten vil det være mulig å vise til de overordnede politiske tendenser samtidig som den enkelte hendelse vil

---

¹ Robinson, E.W. *Democracy Beyond Athens - Popular Government in the Greek Classical Age*, s.68 Cambridge 2011

² Robinson, E.W. *Democracy Beyond Athens*

³ Robinson, E.W. 'Response to Spencer Weart' *Journal of Peace Research*, Vol. 38, Nr.5 (Sep., 2001), s. 612-615

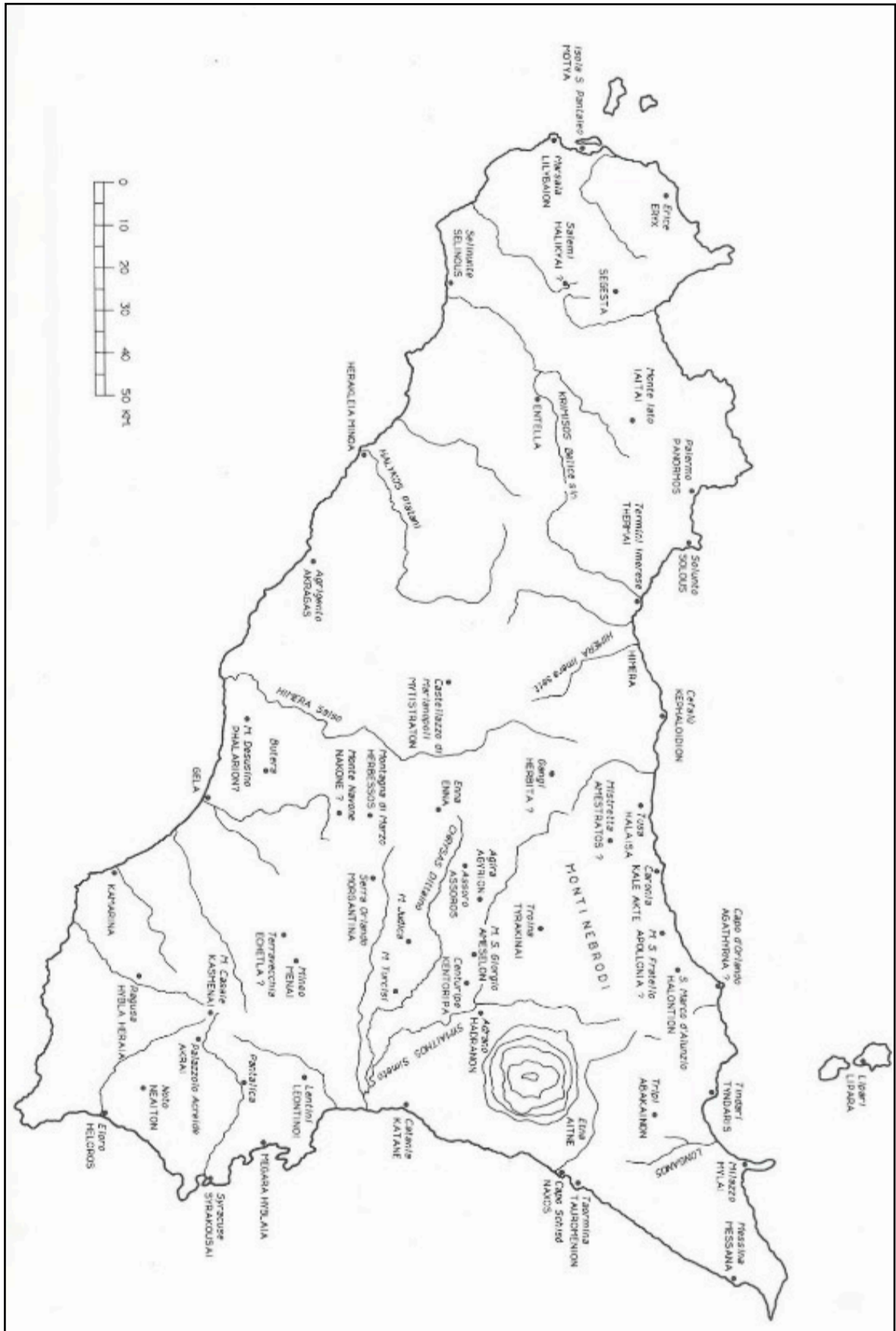
bli drøftet på detaljnivå. Denne fremgangsmåten vil også gjelde for de to andre analysekapittelene. Kapittel 4 vil ta for seg Den andre sicilianske ekspedisjon fra 415 til 413fvt., da det i løpet av denne perioden skjer en økt politisering av *demos*. Avslutningsvis i dette kapitlet vil det komme en tydelig konklusjon på spørsmålet om hvorvidt Syrakus var et demokrati eller ikke. Det siste av de tre analysekapittelene vil ta for seg fremveksten av det radikale syrakusiske demokrati og dets fall. Det som kommer til å bli sentralt i dette kapitlet er hvordan politisk uro, intern maktkamp og kartagiske invasjoner påvirket det politiske liv og muliggjorde Dionysius maktovertagelse i 405fvt.

Helt til slutt i oppgaven vil mine hovedfunn bli redegjort for, og det vil bli gitt et svar på hva som påvirket den politiske utviklingen i Syrakus.

Før selve undersøkelsen kan igangsettes har jeg valgt å inkludere et kort historisk bakgrunnskapittel, dette for å gi en historisk kontekst. Etter dette bakgrunnskapitlet vil det komme en gjennomgang av de mest brukte kildene, da disse legger grunnlaget for forskningsdebatten. I gjennomgangen av kildene vil de mer generelle problemene tilknyttet hver enkelt kilde bli drøftet. De mer spesifikke problemene tilknyttet den enkelte hendelse vil bli drøftet i analysekapittelene.

Kapittel 2 vil gi en gjennomgang av hovedsynspunktene i forskningslitteraturen og en kort gjennomgang av forskningsdebatten. Jeg har ikke inkludert en detaljert granskning av hver eneste forskers argumenter da forskningslitteraturen og debatten vil være en del av analysen.

Kart 1; Sicilia⁴

⁴ Kart hentet fra: Karlsson, L *Fortification Towers and Masonry Techniques in the Hegemony of Syracuse, 405-211 B.C.*, Map 1., s.124, Stockholm 1992

1.4 En kort innføring i Syrakus' historie før 466ft.

Da Syrakus ble grunnlagt i 733ft. av en korintisk ekspedisjon var deres første handling å fordrive urbefolkningen, *sikelerne*⁵, fra halvøya, Ortigya.⁶

Etter dette ekspanderte Syrakus, tre satellitter ble grunnlagt i arkaisk tid, henholdsvis Kamarina, Eloro og Kasmenia. Ved hjelp av disse tre satellittene kontrollerte Syrakus den sør-østlige spissen av Sicilia. Kombinasjonen av store landområder og to gode naturlige havner, henholdsvis den store og den lille, gjorde at Syrakus ble en svært rik bystat.

Syrakus politiske situasjon i arkaisk tid er uklar. Det kildene forteller er at det var to tilfeller av *stasis*. Begrepet *stasis* kan bli definert som en ekstraordinær politisk konflikt. En politisk konflikt som ikke løses innenfor de normale politiske ramme. *Stasis* begrepet kan dermed favne om alt fra demonstrasjoner til en intern krig mellom lokale grupperinger i en bystat.⁷ *Stasis* oppstår som følge av en rekke årsaker, evt. hvem som skal ha kontroll over byen, hvem som skal velges til embeter, eller vedrørende problemer tilknyttet til politiske, sosiale og økonomiske kriser.⁸ De to tilfellene av *stasis* i Syrakus i den arkaiske perioden har begge sitt utgangspunkt i konflikter mellom aristokratiske familier.⁹

Satt i sammenheng med en demokratisk revolusjon i 491ft. blir det tydelig at Syrakus fra byens grunnleggelse til starten av det femte århundre ble styrt av en landeiende elite, kalt *gamoroi* (de som deler landet). Det demokratiske regimet som ble innført i 491ft. kjenner vi svært lite til, bortsett fra at *demos* (folket) og *kyllyrerne* hadde slått seg sammen for å drive ut *gamoroi* og innførte et demokrati da de lyktes med dette. *Kyllyrerne* blir av Herodot beskrevet som *gamorois'* slaver.¹⁰ Sannsynligvis var dette sikelere som var underlagt Syrakus, men vi har svært lite informasjon vedrørende denne gruppen.¹¹ Det er heller ikke nok informasjon til at det er mulig å si noe konkret hvordan dette første syrakusiske demokratiske regimet var innrettet eller fungerte.

I 485ft. kom *gamoroi* tilbake til Syrakus takket være tyrannen i den nærliggende bystaten Gela. Denne tyrannen ved navn Gelon gjeninnførte derimot ikke oligarkiet, men tok selv makten og ble dermed hersker over Syrakus. Dette medførte en lengre periode der

---

⁵ Det var i alt tre 'urbefolkningsgrupper' på Sicilia, sikelerne, sikanerne og elymerne. Disse var derimot ikke de første befolkningsgruppene på Sicilia.

⁶ Cartledge, P. *Ancient Greece - A history in eleven cities*, Oxford 2009, s.115

⁷ Berger, S. *Revolution and Society in Greek Sicily and Southern Italy*, Stuttgart 1992, s. 10

⁸ Berger, S. *Revolution and Society*, s. 10

⁹ Thuc. 6.5.1; Arist. *Pol.* 1303b20 (5.4.1-2)

¹⁰ Hdt. 7.155

¹¹ Robinson, E. W. *The First Democracies - Early popular Government Outside Athens*, Stuttgart 1997, s. 120

Syrakus var kontrollert av Deinomenidene dynastiet, et familie dynasti som besto av Gelon, Hieron og Thrasybulus. Deinomenide dynastiet falt så i 466fvt. og markerer begynnelsen på denne oppgavens tidsperiode og den medfølgende forskningsdebatten.

1.5 Kildemateriale

Den viktigste og mest brukte kildene i denne oppgaven er Diodorus Siculus. Andre viktige kildeforfattere er Tukydid, da særlig i forbindelse med de to athenske invasjoner av Sicilia og Aristoteles. Sistnevnte tar ikke for seg Syrakus innenfor en lengre narrativ, men er en viktig bidragsyter. En rekke andre kilder er også brukt i denne oppgaven, blant annet Plutark, Strabon, Polyaneus og Cicero er brukt, men disse spiller ikke en like viktig rolle i analysen. Derfor vil dette kapittelet bli brukt til å ta for seg de tre viktigste kildene, de tre kildene som gir mest informasjon om perioden. Et naturlig utgangspunkt vil da være å starte med Diodorus Siculus og hans verk, *Bibliothēke*.

1.5.1 Diodorus Siculus

Diodorus Siculus (ca.90-40fvt.) er ikke en av de mest kjente antikke kildeforfattere, personlig hadde jeg ingen kjennskap til Diodorus da jeg begynte å arbeide med denne oppgaven. De som leser Diodorus er primært forskere og Diodorus stiller dermed ikke i samme klasse som Herodot eller Tukydid som også når ut til allmuen.

Men Diodorus har ikke et godt rykte innenfor forskningen, et godt eksempel på dette er et utsagn fra H.D. Westlakes i hans gjennomgang av den syrakusiske statsmannen og generalen Hermokrates liv og virke: «*It is regrettable that the closing stages of his career are known only from the account of Diodorus [...]*».¹²

Det har derimot skjedd en positiv utvikling i synet på Diodorus, en utvikling som startet med en Loeb oversettelse av C.H. Oldfather fra 1933.¹³ Her gir Oldfather en kort, men samtidig god oppsummering vedrørende synet på Diodorus. Han viser til hvordan det tidligere synet var at Diodorus «*[...] took a single author and copied him for many chapters and even Books of his history.*».¹⁴ At et slikt syn var gjeldende blir bekreftet av Kenneth S. Sacks som viser til hvordan det meste av forskning som har blitt gjort har vært mer opptatt

---

¹² Westlake, H.D. *Essays on the Greek Historians and Greek History*, New York 1969, s.196

¹³ Oldfather, C.H. 'General Introduction' *Diodorus of Sicily in twelve volumes*, Vol.1 overs. C.H Oldfather, Loeb, London 1933-1967, s.xvii: Oldfathers oversettelse er også den som vil bli brukt i denne oppgaven, da den også tilbyr den greske originalteksten.

¹⁴ Oldfather, C.H. 'General Introduction' s.xvii

av Diodorus' kilder enn Diodorus selv.¹⁵ Det 'nye synet' som Oldfather ser ut til å introdusere er at Diodorus fulgte en kilde tett, men at han samtidig brukte andre kilder og således kan sies å utført en komparativ analyse av sitt kildemateriale.¹⁶

Til tross for at Oldfather introduserer dette 'nye' synet på Diodorus ser det ut til at det 'gamle' fortsatt er rådende. I en nyere oversettelse av Peter Green blir det vist til hvordan det 'gamle' synet fortsatt er gjeldende: «[...] *the one fact virtually all classicists think they know about him - that he is a mere slavish copyist only as good as his source [...]*».¹⁷ Det er derimot lite gunstig for denne oppgaven å ta for seg i detalj hvorfor dette synet fortsatt er rådende, for denne debatten kunne ha vært en masteroppgave i seg selv. Dog er det viktig å stadfeste at det er et negativt syn på Diodorus og at det fortsatt er gjeldende, for dette er med på å forklare hvorfor enkelte forskere velger å 'neglisjere' Diodorus til fordel for andre kildeforfattere.¹⁸ Det er derimot et moment ved kritikken som må nærmere gjennomgås og det er formatet på Diodorus *Bibliothèque*. Diodorus' verk er nemlig en universal historie, et begrep som innbefatter to forskjellige typer historieskriving. Den første kategorien, hvor Diodorus hører hjemme, tar for seg hele den kjente verden fra verdens opprinnelse og frem til kildeforfatterens samtid, dvs. universell i både tid og rom. Den andre kategorien tar for seg en spesifikk tidsepoke og «[...] *i.e., universal only in space.*».¹⁹ Visse universal historiske trekk er å finne hos Herodot, men den virkelige fremveksten skjedde i det fjerde århundre fvt.. Blant disse finner vi en av Diodorus viktigste inspirasjonskilder, Ephorus.²⁰ En vanlig kritikk som blir rettet mot universalhistorikere er hva de ikke er. De er ikke originale, ikke gode på politisk analyse og de er ikke kildekritiske. Men som John Marincola sier vedrørende denne kritikken: «*That, of course is to misunderstand the nature of their work.*»²¹ For selvom de hevder at de har gjort ting bedre enn sine forgjengere, hvilket Diodorus hevder flere ganger (blant annet i 1.3.1-8 og 13.35.5), viser de også til sine kilder. Diodorus viser opptil flere ganger til sine kilder og en gjennomgang av et slikt tilfelle blir gitt senere i oppgaven. Kritikken mot mangelen på originalitet vil isåfall gjelde all

---

¹⁵ Sacks, Kenneth S. *Diodorus Siculus and The First Century*, Princeton NJ. 1990, s.9

¹⁶ Oldfather, C.H. 'General Introduction' s.xvii

¹⁷ Green, P. 'Introduction' *Diodorus Siculus Books 11-12.37.1: Greek History, 480-431 BC The Alternative Version*, overs. Green, P., Austin TX. 2006, s.1

¹⁸ For en kort, men informativ gjennomgang av kritikken mot Diodorus anbefaler jeg både Green (se ft. 11) og Oldfather (se ft. 8)

¹⁹ Marincola, John 'Universal History from Ephorus to Diodorus' *A Companion to Greek and Roman Historiography*, red. Marincola, J., Vol. 1, Malden Mass. 2007, s.171

²⁰ Diod. Sic. 4.1; Marincola, J. 'Universal History' s.172,176

²¹ Marincola, J 'Universal History' s. 178

historieforskning, da vi gjenforteller og analysere allerede nedtegnede hendelser og episoder. Men det å være original var heller ikke formålet til universalhistorikerne, da de så andre fordeler. En av fordelene Diodorus så var blant annet at han kunne presentere hele verdens historie innenfor rammen av et verk «[...] which might yeild to its readers the greatest benefit and at the same time incommode them the least.»²² Diodorus viser også til hvordan et universalhistorisk verk var til stor fordel for de som enten ikke hadde tid eller ressurser til å skaffe seg x-antall verk av x-antall forfattere. Diodorus viser så til hvor mye lettere det er forholde seg til en enkelt kildeforfatter som presenterer historien i samme språkdrakt og innenfor en mer helhetlig ramme.²³

Et annet argument var at det blir lettere å vise kontinuitet og endring i historien. Det siste og sannsynligvis det viktigste argumentet for universalhistorikere er at de kunne skape paradigmer «[...] predominatly, but not exclusively, moral - of the characters who had made history whether for good or ill.»²⁴ Historiens *utilitas* sto dermed sentralt, hvilket ikke er unikt for universalhistorikerne, men de kunne hevde at deres verk var bedre da de inkluderte flest hendelser og var således mer til nytte for leserne.²⁵

I den forbindelse er det derfor ikke overraskende at dette blir trukket frem i Diodorus' drøfting av Dionysius den første. I forordet til hans fjortende bok (av 40) som i stor grad tar for seg Dionysius den første kommer Diodorus med følgende erklæring.

«Let no man, therefore, who has gained some kind of eminence, cherish the hope that, if he commits great crimes, he will for all time escape notice and go uncensored. For even if during his own lifetime he eludes the sentence of rebuke, let him expect that at a later time Truth will find him out, frankly proclaiming abroad matters long hidden from mention.»²⁶

Her er kommer det tydelige frem at Diodorus har et formål og det er å vise frem 'erketyrannen' Dionysius' karakterbrister. Dette leder også inn på de mer spesifikke forbehold som må tas i forbindelse med denne oppgavens bruk av Diodorus Siculus.

I det foregående avsnitt ble det vist hva universalhistorien som sjanger innebar og utifra dette er det visse forbehold som må tas. Først og fremst er moralisering problematisk da dette medfører at 'umoralske' hendelser i Diodorus øyne ikke blir objektivt fremstilt. Han vil alltid prøve å belære oss isteden for å fortelle hva som faktisk skjedde.

---

²² Diod. Sic. 1.3.5

²³ Diod. Sic. 1.3.6-8

²⁴ Marincola, J. 'Universal History' s. 179

²⁵ Marincola J. 'Universal History' s.179

²⁶ Diod. Sic. 14.1.2

Det er særlig to konkrete hendelser i denne oppgaven som vil bære preg av dette, henholdsvis i Diodorus' gjennomgang av *petalismen*, den syrakusiske varianten av *ostrakismen* og i hans behandling av Dionysius den første.²⁷ Vi skal foreløpig konsentrere oss primært om det kildeproblematikken tilknyttet Dionysius den første. Diodorus var ikke opphavsmannen til det negative synet og den fiendtlige tradisjon som omslutter mange av de antikke kilder som tar for seg Dionysius den første. Den fiendtlige tradisjon begynte allerede i Dionysius' levetid i det fjerde århundre fvt.. Opprinnelig hadde den sitt utgangspunkt i Athen og var et motsvar på det som ble ansett som Dionysius' manipulering av «[...] *the cultural media for propagandist purposes.*»²⁸

Den fiendtlige tradisjon utvikles videre og blomstret særlig i tredje århundre fvt. takket være Timeaus fra Tauromenion.²⁹ Videre var Diodorus bare en av mange som tok for seg Dionysius den første, i alt 10 historikere før Diodorus ser ut til å tatt for seg Dionysius' liv.³⁰ Hvilket betyr at den fiendtlige tradisjon allerede var etablert da Diodorus påbegynte sitt verk. Samtidig er det heller ikke mulig å bare anta at Diodorus også skrev innenfor den fiendtlige tradisjon, da han også kan ha basert seg på kildeforfattere som Philistus. Philistus var vennlig innstilt til Dionysius 1. og en av hans nærmeste støttespillere.

Spørsmålet er da hvorvidt Diodorus baserte seg på Timaeus eller Philistus i sin gjennomgang av Dionysius den første. Philistus ville ha vært det naturlige valget da han levde samtidig som Dionysius, men som det blir poengtert av Charles Allen Folcke er det lite støtte for at dette var hovedkilden til Diodorus.³¹ Folcke innehar den posisjonen at Diodorus primært brukte Timaeus, og at sistnevnte igjen hadde brukt Philistus, men først etter å diskreditere hans skildring av Dionysius.³² Sanders derimot mener at Diodorus primært baserte seg på Philistus og ikke Timaeus.³³

Brian Caven, som sannsynligvis er en av de største autoritetene på Dionysius mener videre at Diodorus brukte Ephorus som kilde til de første årene av Dionysius' regime. Dette er også den perioden denne oppgaven skal undersøke. Ifølge Caven er det ingen

---

²⁷ En nærmere gjennomgang av Diodorus syn på petalismen vil bli gitt i delkapittel 3.2

²⁸ Sanders, L.J. *Dionysius I of Syracuse and Greek Tyranny*, London 1987, s.1

²⁹ Sanders, L.J. 'Diodorus Siculus and Dionysius I of Syracuse' *Historia: Zeitschrift für Alte Geschichte*, Vol. 30, Nr.4 (4.kvartal 1981), s.394

³⁰ Sanders, L.J. *Dionysius I*, s.41

³¹ Folcke, C.A. 'Dionysius and Philistus: The Tyrant And The Historian' Ph.D-avhandling, State University of New York at Binghamton 1973, s.30

³² Folcke, C.A. 'Dionysius and Philistus' s.66

³³ Sanders, L.J. *Dionysius I*, s.154

grunn til å anta at Ephorus var noe mer vennlig innstilt til Dionysius enn Timaeus.³⁴ Vi er ergo ikke nærmere en løsning på hvorvidt Diodorus var en del av den fiendtlige tradisjon eller ikke. Et klart standpunkt til hvorvidt det er Folcke, Sanders eller Caven som har rett er vanskelig å avgjøre, for å kunne gjøre dette kreves en mer utstrakt kunnskap om gresk historiografi og historikere og en svært grundig gjennomgang av kildematerialet til Diodorus Siculus. Uansett har denne korte gjennomgangen av den fiendtlige tradisjon vist at det høyst nødvendig å trå varsomt i den fremtidige drøftingen av Dionysius den første. En slik forsiktighet er også nødvendig å utvise i forbindelse med Diodorus' bruk av begrepet *demokratia*, hvilket blir påpekt N.K. Rutter.

Rutter setter spørsmålsteget ved hva *demokratia* begrepet betød for Diodorus.³⁵

Det kan være liten tvil om at Rutter her stiller et interessant og ytterst relevant spørsmål. For det første levde Diodorus langt senere enn den tidsperioden denne oppgaven tar for seg, «*Diodorus was as far from the fifth century as we are from Henry VIII [...]*»³⁶

Hans oppfattelse av hva *demokratia* begrepet innebar kan dermed ha vært en helt annen enn hva det faktisk var. Fra det femte og frem til det første århundre fvt. hadde det også skjedd en kraftig omveltning i Middelhavsregionen. Roma var den sterke makten i Diodorus' samtid og før det hadde Alexander den stores erobringer og den medfølgende hellinismen hatt stor innvirkning. Blant annet var det den makedonske krigerkongen som avskaffet det athenske demokratiet. Ifølge Rutter hadde derfor ikke *demokratia* begrepet samme betydning som det hadde i det femte århundre:

«There is also the fact that Diodorus was writing in the late hellenistic periode, at a time when the word 'democracy' would have lost in the Greek cities all internal political and social significance [...]»³⁷

Vi skal derimot være forsiktig med å akseptere Rutters argumenter ukritisk. Å utelukkende se på Diodorus bruk av *demokrati* begrepet som en generell betegnelse på ymse regimer med populistiske trekk er heller ikke gunstig. For også andre kilder omtaler Syrakus som et *demokrati*. Både Tukydid og Aristoteles kaller Syrakus for *demokrati* etter 466fvt.

---

³⁴ Caven, B *Dionysius I: War-Lord of Sicily*, New Haven CT. 1990, s.4

³⁵ Rutter, N.K. 'Syracusan Democracy: «Most like the Athenian?»' *Alternatives to Athens - Varieties of Political organization and Community in Ancient Greece*, red. Brock & Hodkinson, Oxford 2008, s.144

³⁶ Rutter, N.K. 'Syracusan Democracy', s.143

³⁷ Rutter, N.K. 'Syracusan Democracy', s.143

1.5.2 Tukydid om Syrakus

Tukydid konsentrerer seg primært om den første og andre sicilianske ekspedisjon, hvilket betyr at han dekker årene 427-424fvt. og 415-413fvt., der den sistnevnte tidsperioden er den som blir dekket i mest detalj. De store linjene i Syrakus politiske utvikling er dermed ikke mulig å spore, men Tukydid som levde samtidig som disse hendelsene er samtidig en svært viktig kilde. Men ikke uten problemer, for som det blir påpekt av Donald Kagan er det en tendens at «[...] *modern historians are more than usually prone to follow Thucydides' narrative [...]*».³⁸ Denne tendensen er relativt lett å forklare ifølge Kagan:

«This attitude is understandable, for the portion describing the Sicilian expedition [the second sicilian expedition, 415-413 B.C.] is the most polished of all Thucydides' work, the most carefully constructed for dramatic effect, the most hauntingly convincing.»³⁹

Utifra dette er det dermed tydelig at et svært viktig forbehold må tas underveis og det er og ikke la seg besnære av Tukydid. Særlig i forbindelse med det syrakusiske og athenske folkeforsamlingsmøte 416/415fvt. er denne problematikken svært aktuell. Ikke bare viser Tukydid her seg frem som en glimrende retoriker, men symmetrien mellom henholdsvis det athenske og syrakusiske folkeforsamlingsmøte er problematisk.

Problematikken tilknyttet til disse forsamlingsmøtene vil bli nærmere diskutert og drøftet i delkapitlene 3.5.4 og 3.5.5.

Forsamlingsmøtene leder oss inn på nok et kildekritisk aspekt, hvordan fikk Tukydid rede på hva som ble sagt og gjort på Sicilia? Faktum er at Tukydid aldri reiste til Sicilia og han kan derfor ikke ha vært tilstede. Utifra dette er det nødvendig å se på hva Tukydid selv sier om sin kildeinnsamling. Tukydid viser selv til hvordan det er vanskelig å huske hver eneste tale som ble holdt i løpet av Peloponneserkrigen ordrett. Han stadfester videre at der han ikke har vært tilstede, har han fått de ulike talene gjenfortalt av de som var tilstede. Til slutt viser til taler han hverken selv har hørt eller fått gjenfortalt. I disse tilfellene viser han til hvordan talene har blitt konstruert: «*Jeg har derfor bare fremstilt det slik som enhver synes meg å ville ha talt ut fra det situasjonen krevet [...]*».⁴⁰ Når det gjelder konkrete hendelser, dvs. slag og lignende, baserer Tukydid seg på en lignende prinsipp.

---

³⁸ Kagan, D. *The Peace of Nicias and the Sicilian Expedition*, Itacha NY 1988, s.157

³⁹ Kagan, D *The Peace of Nicias*, s.157

⁴⁰ Thuc. 1.21

Han beskriver selv hvordan han kun har tatt for seg det han selv var med på og det han kunne få gjenfortalt med størst mulig nøyaktighet.⁴¹

Det gjenstående spørsmålet er hvem som kan ha fortalt Tukydid om de ulike hendelsen på Sicilia. Han har uten tvil fått informasjon fra overlevende athenske soldater, men hvor godt disse kjente til de interne politiske forhold i Syrakus før de landet på Sicilia kan diskuteres. Talene i den syrakuskusiske folkeforsamlingen er derfor sannsynligvis konstruert. Det er derfor gunstig å trå varsomt når det gjelder særlig de ulike talenes innhold og heller rette fokuset på hva Tukydid indirekte forteller oss. Samtidig er det stor enighet om at Tukydid så ting «[...] *more truly, inquired more responsibly, and reported more faithfully than any other ancient historian.*»⁴²

Det siste momentet som må gjennomgås er Tukydid's forhold og kjennskap til *demokratia*. I motsetning til Diodorus er det ingen grunn til å betvile Tukydid's forståelse av demokrati begrepet. For det første var han athener, «*Thukydid's fra Athen [...]*»⁴³ og for det andre levde han i det Athenske demokratiets gullalder. Skillet mellom Diodorus og Tukydid blir dermed tydelig, for der Diodorus operer med et 'utvasket' demokrati begrep er det ingen grunn til å tro at det samme var gjeldende for Tukydid.

1.5.3 Aristoteles

Aristoteles skiller seg ut fra de to andre hovedkildene. Tukydid og Diodorus er historikere, Aristoteles er 'statsviter' og moralfilosof. Fordelen ved dette er at det skaper et bredere perspektiv i kildegrunnet til denne oppgaven, ulempen er at det tidvis kan være vanskelig å kombinere to ulike kildesjangere. De to verkene av Aristoteles som er brukt i denne oppgaven er også vidt forskjellige. *Athenernes Statsforfatning* skiller seg på mange måter kraftig fra *Politikken*. Skillet ligger i misjon til disse to verkene, det førstnevnte tar for seg athenernes statsforfatning, verket gir en oversikt over den politiske organisering i Athen, ikke bare i Aristoteles' samtid, men også i det femte og sjette århundre fvt.. Verket er dermed en oversikt over Athens politiske historie. *Athenernes Statsforfatning* er derfor ikke det verket som er mest relevant for oppgaven. Det er tidvis brukt for å gi et komperativt perspektiv på enkelte hendelser i Syrakus og kan dermed betraktes som et konsulteringsverktøy. *Politikken* derimot er et svært relevant verk og skiller seg fra

---

⁴¹ Thuc. 1.22

⁴² Wade-Gery, H.T. 'Thucydides (2): Truthfulness' *OCD*

⁴³ Thuc. 1.1.1

Athenernes Statsforfatning. For *Politikken* er et statsteoretisk verk hvilket *Athenernes Statsforfatning* ikke er.⁴⁴ Tolkingsgrunnlaget av *Politikken* er derfor vesentlig forskjellig fra alle de andre kildene som er brukt i denne oppgaven og en nærmere undersøkelse er derfor nødvendig.

Den norske tittelen *Politikken* er for den uinnvidde leser misvisende. Originaltittelen *Politiká* forteller oss i større grad hva verket handler om. *Politikos* er adjektivet til *polis*, som var den klassiske greske statsformen. *Polis* betyr ikke nødvendigvis bare bystat, men kan også brukes som en betegnelse på et mindre lokalsamfunn. En naturlig oversettelse av *polis* begrepet kan dermed være stat.⁴⁵ Men denne bruken av begrepet *stat* må ikke forveksles med det moderne stats-begrepet. Den greske originaltittelen *Politiká* betyr dermed «[...] saker som angår byen [...]».⁴⁶ Forståelsesrammen vi må sette verket inn i blir dermed kraftig utvidet, for Aristoteles ønsker ikke bare å undersøke ulike styringsformer, men samfunnet som helhet:

«Politikk handler like mye om sosiologi som statsvitenskap, og er en del av hans [Aristoteles] såkalte etiske studier. Aristoteles ønsker å sette sin «filosofi om menneskets natur» inn i en politisk og forfatningsmessig ramme, [...]».⁴⁷

Politikken må derfor forstås som et filosofisk verk og ethvert filosofisk verk har også en klar agenda. Aristoteles' agenda kommer frem avslutningsvis i *Den Nikomachiske etikken*, da den gir Aristoteles' plan og formål for 'oppfølgeren' *Politikken*.⁴⁸ Formålet som blir oppgitt er å undersøke hvilken forfatning som generelt sett er den beste. Planen/metoden han oppgir for å muliggjøre denne undersøkelsen er å se på ulike eksempler. Dette betyr at de atten gangene Syrakus blir nevnt i løpet av verket er det som eksempler på ulike statsfenomen. Fire av disse atten er av spesiell interesse da de referer til perioden mellom 466-406fvt.⁴⁹ Disse fire er henholdsvis i kronologisk rekkefølge;

---

⁴⁴ Eide, T. 'Innledning' *Aristoteles - Athenernes Statsforfatning*, overs. Tormod Eide, Oslo 2010, s.9

⁴⁵ Eide, T. 'Innledning' *Aristoteles - Politikk*, overs. Tormod Eide, Oslo: 2007, s.7

⁴⁶ Eide, T. 'Innledning' 2007, s.7

⁴⁷ Eide, T. 'Innledning' 2007, s.7

⁴⁸ Eide, T. 'Innledning' 2007, s.8

⁴⁹ Rutter, N.K. 'Syracusan Democracy', s.141; Rutter oppgir at Syrakus i alt blir nevnt 18 ganger i løpet av *Politikk*, der 4 av disse viser til perioden 466-406fvt.

- A. (466fvt.) «[...] et tyranni kan like gjerne bli avløst av et nytt tyranni, [...] og det kan bli et oligarki, [...], og til et demokrati som Gelons tyranni i Syrakus.»⁵⁰
- B. (ca. 466fvt.) «Til motsatte forfatninger hører demokrati og tyrannstyre; det blir som Hesiod sier det 'pottemaker skuler til pottemaker', for det ekstreme demokratiet er et tyrannstyre, og videre er kongedømme og aristokrati på grunn av at de har motsatte politiske system. Dette er grunnen til at Sparta gjorde ende på en rekke tyrannier; det gjorder også Syrakus den gangen byen hadde et godt styre.»⁵¹
- C. (412fvt.) «[...] mens det i Syrakus var folket som hadde bidratt til seieren i krigen mot atenerne, og fikk skiftet ut borgerstyret [politeia] med et demokrati.»⁵²
- D. (406fvt.) «Oligarkiene utsettes for forandringer når makthavere sløser bort sine private midler gjennom et utsvevende midler. Slike menn er nemlig ute etter omveltninger, og sikter enten etter tyrannmakt selv, eller ønsker å innsette en annen som tyrann. Slik var det Hipparinos fikk innsatt Dionysius som tyrann i Syrakus, [...]».⁵³

Problemene tilknyttet Aristoteles blir med engang tydelige, da de forskjellige utdragene motsier hverandre. I punkt A viser Aristoteles til hvordan det ble innført demokrati i Syrakus i 466fvt., mens han tilbakeviser dette i punkt B og C. I de to sistnevnte viser han til en annen styringsform, *politeia*, et begrep som skal bli drøftet på et senere tidspunkt. En ytterligere selvmotsigelse er å finne mellom punkt C og D, i C viser han til hvordan Syrakus ble et demokrati, mens han i punkt D viser til hvordan Dionysius tok makten i et oligarkisk regime.

En mulig løsning på denne 'gordiske knuten' er å se på konteksten til de aktuelle kildeutdragene. Kildeutdrag A er en del av Aristoteles' kritikk mot Platon da sistnevnte ikke klarer å forklare endringer i tyranniet, Aristoteles henter da frem Syrakus som et eksempel på en slik endring. Kildeutdrag B deler den samme historiske konteksten som kildeutdrag A, begge tar for seg endringen i 466fvt. Konteksten i selve verket er derimot forskjellig, for der han i A tar for seg Platon, diskuteres det i B hvordan et tyranni kan bli ødelagt av både eksterne og ideologiske konflikter. Utdrag C er en del av Aristoteles' diskusjon vedrørende forfatningsendringer. En av grunnen til at dette skjer er enten at et embete øker sin makt eller prestisje, evt. en del av staten gjør det samme. Da folket er en del av staten passer

⁵⁰ Arist. *Pol.* 1316b32-34 (5.12.12)

⁵¹ Arist. *Pol.* 1312b6-9 (5.10.30)

⁵² Arist. *Pol.* 1304a27-29 (5.4.9)

⁵³ Arist. *Pol.* 1305b39-1306a2 (5.6.8)

dette eksemplet godt for å forklare en slik endring. Det siste utdraget, *D*, er en del av Aristoteles' diskusjon angående endringer i oligarkier og han velger å betegne Syrakus som et oligarkiet før Dionysius tok makten i 406fvt..

Den siste konteksten alle utdragene må settes inn i er formålet til *Politikken*. De skal fungere som eksempler til det Aristoteles drøfter der og da og drøftingen av de forskjellige temaer skal igjen lede frem til en konklusjon om hvilken statsforfatning som generelt sett er den beste. Fokuset er dermed aldri rettet mot Syrakus eller andre bystater som er brukt som eksempler da det alltid er rettet mot drøftingen. Et hvert eksempel er derfor bare et generelt eksempel som ikke blir utdypet eller forklart:

«[...] in passage [A], for example, the mention of change from tyranny to democracy is part of a passage where Aristotle is trying to demonstrate a variety of possible changes from tyranny; he needs an example of change from tyranny to democracy, and Syracuse comes to mind in a general way. In an equally general way, the same period was characterized in passage [C] as a *politeia*. Similarly, the syracusan constitution between 412 and 406 is in passage [C] a democracy, and in passage [D] an oligarchy.»⁵⁴

Det er med andre ord store problemer tilknyttet til det å bruke Aristoteles' *Politikken* som kilde. Selvmotsigelsen florerer, det veksler mellom demokrati, *politeia* og oligarki(!).

Og som Rutter er det også et problem med hva Aristoteles mener med *politeia*.⁵⁵

Politeia blir av Tormod Eide oversatt til *borgerstyre*⁵⁶, i denne oppgaven vil begge disse begrepene bli brukt, men de vil hele tiden bety det samme.

Det store spørsmålet er hva Aristoteles mener med *politeia*, da det kan ha flere betydninger:

1. Bok 2; «*Organiseringen av staten som helhet tar hverken sikte på demokrati eller oligarki, men noe midt imellom som de pleier å kalle politeia, og som bygger på de væpnede borgerne.*»⁵⁷

Her gjengir Aristoteles Platons definisjon av *politeia*.

2. Bok 3; «*Når massene styrer med tanke på det felles beste, omtales det med det ordet som er fellesbetegnelsen for alle forfatninger, politeia.*»⁵⁸

Også her blir det vektlagt at det er de væpnede borgeren som er den styrende faktor. I så måte kan det sies at 1 og 2 henger sammen.

---

⁵⁴ Rutter, N.K. 'Syracusan Democracy' s.142

⁵⁵ Rutter, N.K. 'Syracusan Democracy' s.142

⁵⁶ Eide, T. 'Innledning' 2007 s.14

⁵⁷ Arist. *Pol.* 1265b25-30 (2.6.16)

⁵⁸ Arist. *Pol.* 1279a22-b1 (3.7.3)

3. Bok 4; «*Enkelt sagt dreier det seg nemlig om en blanding av oligarki og demokrati. Det er vanlig å snakke om borgerstyret når de heller mot demokratiet, og om aristokrati når de snarere heller mot oligarkiet [...]»*.⁵⁹

Her blir *politeia* beskrevet som en blandingsforfatning, mellom demokrati og oligarki.

Aristoteles' beskrivelse av denne blandingsforfatning henger sammen med hva han ser på som den optimale forfatning. For Aristoteles er den beste forfatning tuftet på at de som har makten er 'middelklassen', med andre ord de som ikke er svært rike eller fattige. *Politeia* fremstår da som den 'gyldne middelvei'.⁶⁰

4. Bok 6; «*[...] for en forfatning kan få et annet preg hvis de forskjellige trekkene kombineres, slik at et aristokrati kan nærme seg et oligarki, og et borgerstyre kan bli mer demokratisk.»*⁶¹

Her ser vi en sammenheng mellom utdrag 3 og 4 da *politeia* begge steder ser ut til å 'lene' seg mot demokratiet.

Den siste biten i puslespillet er å plassere *politeia* inn i Aristoteles' seksdelte modell over de ulike forfatninger.

Tabell 1; Aristoteles' seksdelte modell over ulike forfatninger.⁶²

Antall styrende	God Forfatning	Dårlig Forfatning
Styre av en:	monarki	tyranni
Styre av få:	aristokrati	oligarki
Styre av mange:	<i>politeia</i>	demokrati

Det er tre hovedkategorier, styre av en, styre av få og styre av mange.

Disse er igjen delt inn to kategorier henholdsvis en god og en dårlig.

Men som det blir påpekt av Rutter er ikke denne modellen alltid gjeldene, i bok 4 og 6 blir den seksdelte modellen oppgitt til fordel for hovedsaklig to typer, oligarki og demokrati.⁶³

Disse er igjen delt inn i fire, «*[...] from the most positive to the most negative.»*⁶⁴ Innenfor dette systemet er den beste formen for demokratiet svært likt *politeia* begrepet i utdrag 1

⁵⁹ Arist. *Pol.* 1293b20-1294a (4.8.3)

⁶⁰ Arist. *Pol.* 1295b (4.11.4-11); Eide, T. 'Innledning' 2007 s.14

⁶¹ Arist. *Pol.* 1317a1-10 (6.1.3)

⁶² Tabellen er basert på Tormod Eides tabell i Eide, T. 'Innledning' 2007, s.13

⁶³ Rutter, N.K. 'Syracusan Democracy' s.143; Arist. *Pol.* 1290a; 1289a; 1291b

⁶⁴ Rutter, N.K. 'Syracusan Democracy' s.143

og 2.⁶⁵ Dette samsvarer ikke like godt med *politeia* begrepet i utdrag 3 og 4 der det blir definert som en blanding mellom oligarkiske og demokratiske element.

Avslutningsvis er det nødvendig å gjøre noen refleksjoner rundt bruken av Aristoteles som kilde til Syrakus. Først er de aktuelle kildeutdragene om Syrakus i perioden 466-406fvt. fylt med selvmotsigelser. Innenfor enkelte av disse igjen er det uklart hva han mener med *politeia*. Slik jeg ser det er det derfor særdeles vanskelig å bruke Aristoteles til å si noe konkret om Syrakus da ingenting er sikkert. Samtidig er det også viktig å ta ham med da han utgjør en viktig del i forskningsdebatten som blir drøftet i neste kapittel.

---

⁶⁵ Lintott, A. 'Aristotle and the Mixed Constituiton' *Alternatives to Athens; Varieties of Political Organization in Ancinet Greece*, red. Brock, R. & Hodkinson, S., Oxford N.Y., 2008, s. 166; Rutter, N.K. 'Syracusan Democracy' s.143

2.0 Forskningsdebatten

Forskningsdebatten springer direkte utifra kildesituasjonen. Særlig er det Aristoteles som skaper hodebry da hans *politeia* har skapt en del uenighet blant forskerne.

Grunnen til dette er åpenbare da dette ikke bare strider i mot Diodorus' og Tukydid's beskrivelse av Syrakus som demokratisk, men også et av Aristoteles' egne utsagn.

Debatten dreier seg i hovedsak om perioden 466-412fvt. da dette er den perioden det er knyttet mest usikkerhet til. Videre dreier debatten seg om i hvor stor grad Syrakus var demokratisk i denne perioden og hva slags demokrati det isåfall var snakk om.

Enkelt forklart handler debatten om 'karakteren' til det syrakusiske demokratiet, var det et radikalt eller et moderat demokrati, eller for den saks skyld noe helt annet?

Formålet med dette kapittelet er å kartlegge og gi et oversiktbilde over de ulike synene som eksisterer i forskningslitteraturen. En detaljert gjennomgang av de ulike forskernes argumenter knyttet opp til spesifikke hendelser kommer ikke til å bli gjort i dette kapittelet. Dette vil først bli gjort i min egen analyse og drøfting av disse hendelsen.

Forskningsdebatten om det syrakusiske demokrati hadde sitt utgangspunkt i en bokanmeldelse fra 1957 i *The Classical Review*.⁶⁶ Anmeldelsen var av P.A. Brunt og bokanmeldelsen tok for seg *Sizilien und Athen: Die Begegnung der attischen Macht mit den Westgriechen* av Hermann Wentker.⁶⁷ I sin anmeldelse av Wentkers bok gikk Brunt kraftig til angrep på Wentkers syn på den forfatningsmessige situasjonen i Syrakus.

Brunt betraktet Syrakus som demokratisk ved å vise til henholdsvis Diodorus og Tukydid.⁶⁸ Wentker på den andre siden så på Syrakus som et oligarki/aristokrati.⁶⁹

Ikke overraskede baserer Wentker seg på kildeutdrag fra Aristoteles og *politeia* begrepet er sentralt, for Wentker mener at det var hoplitene som var den styrende faktor i Syrakus og at disse var tett knyttet til aristokratiet.⁷⁰ Wentker har dermed følgende å si om den syrakusiske forfatningen: «Für eine syrachusische Demokratie nach attischem Muster

---

⁶⁶ Brunt, P.A. 'Review - Athens and Sicily' *The Classical Review*, Vol. 7, Nr. 3/4 (Des. 1957), s.243-245.

⁶⁷ Wentker, H. *Sizilien und Athen: Die Begegnung der attischen Macht mit den Westgriechen*, Heidelberg 1956

⁶⁸ Brunt, P.A. 'Review', s.244

⁶⁹ Rutter, N.K. 'Syracusan Democracy', s.137; Mine manglende tyskkunnskaper medfører at jeg kun kan gjengi hva andre sier om Wentker. Dette betyr at Wentkers påstand om et oligarkisk regime er hentet fra Rutter og Brunt. Dermed blir heller ikke Wentker brukt i drøftningen, da jeg ikke har mulighetene til å analysere hans argumenter osv.

⁷⁰ Brunt, P.A. 'Review', s.244

spricht nichts.»⁷¹ Brunt på den andre siden vektlegger Diodorus' og Tukydid's vitnesbyrd; «*Syracuse was not from 466 to 406 an oligarchy, but as Diodorus xi.68.6 and, more important, the contemporary Thucydides say, a democracy.*»⁷²

Utifra dette er det dermed tydelig at det som skiller Wentker og Brunt er hvilke kilder de vektlegger mest. Brunt setter sin tillit til Tukydid og Diodorus, mens Wentker på sin side fokuserer mer på Aristoteles. Dette kjennetegner også den fortsatt pågående forskningsdebatten, da de ulike aktørene vektlegger ulike kildeutsagn.

Utifra dette er det mulig å dele inn debattantene i tre generelle grupperinger som består av to ytterkanter, *politeia* og *demokratia*, mens vi i midten finner de 'moderate demokrater'.

Wentkers syn på Syrakus har fått gjennomslag til tross for Brunts slakt av hans bok. Blant Wentkers meningsfeller finner vi to forfattere som blir mye brukt i denne oppgaven Andrew Lintott og Brian Caven. Lintott mener at et bredt oligarki tok makten etter Thrasybulus fall og at det den aristokratiske eliten hadde stor kontroll over de interne politiske forhold i Syrakus.⁷³ Dette synet blir ikke basert utelukkende på Aristoteles, men også på episoder hentet fra Diodorus og Tukydid. Lintott trekker blant annet frem innføringen og avskaffelsen av petalismen.⁷⁴ Lintott trekker også frem det store syrakusiske rytteriet og dette reflekterer ifølge Lintott «[...] *the continued importance of wealthy landowners, [...]*».⁷⁵

Det kan også diskuteres hvorvidt Lintott hører hjemme i denne gruppen da han beskriver *politeia* som en moderat demokratisk forfatning.⁷⁶ Lintott ser dermed ut til å argumentere for et moderat demokrati, mens hans fokus på en sterk elite er ikke forenlig med dette synet, da *politeia* begrepet blir brukt av Aristoteles for å beskrive et styresett som heller mot demokratiet, og aristokrati når det heller mot oligarkiet. Lintott ser dermed ut til å inneha den posisjonen at Syrakus var et *politeia* med en sterk og førende elite.

Brian Cavens' fokus er ikke rettet mot Syrakus i perioden 466-412 fvt., men mot Dionysius den første. Samtidig er det vanskelig å ta for seg Dionysius den første uten å ha gjort seg opp en mening om Syrakus politiske utvikling i det femte århundre fvt..

---

⁷¹ Wentker, H, *Sizilien und Athen*, s.163; 'Ingenting taler for et syrakusisk demokrati etter den athenske modellen'

⁷² Brunt, P.A. 'Review', s.244

⁷³ Lintott, A. *Violence, Civil Strife and Revolution in the Classical City, 705-33 BC*, Baltimore 1982, s.187, 191

⁷⁴ Lintott, A. *Violence, Civil Strife*, s.188

⁷⁵ Lintott, A. *Violence, Civil Strife*, s.191

⁷⁶ Lintott, A. *Violence, Civil Strife*, s.189

Caven deler mange av de samme oppfatningen som Lintott, han peker flere ganger på en velstående elite «[...] *who regarded the government of the city as something that belonged to them by right, [...]*». ⁷⁷ Her ser vi tydelig at Caven mener det var en sterk elite i Syrakus. Dessverre gir ikke Caven en grundig gjennomgang av hvorfor han mener dette, men så er det heller ikke denne tidsperioden innenfor hans fokusområde.

Det er viktig å presisere at det ikke bare er Wentker, Caven og Lintott som peker på en sterk elite. Også andre forskere har kommet frem til denne konklusjonen. Problemet med disse er deres publikasjonspråk, da henholdsvis S. *Consolo Langher* publiserte på italiensk og M. *Hofer* på tysk. ⁷⁸ Begge er språk undertegnende ikke behersker og er derfor ikke brukt i oppgaven.

Shlomo Berger og N.K. Rutter argumentere for et moderat demokrati.

Berger og Rutter velger å ikke klassifisere Syrakus som et *politeia*, men begge mener at det var en sterk elite i føringen. Berger mener at etter Thrasybulus fall kan man anta at eliten hadde stor politisk innflytelse og overtok styringen av byen som en profesjonell klasse. ⁷⁹ Ifølge Berger er det flere hendelser som tyder på dette og viser blant til petalismen. Da avskaffelsen av denne loven etter kort tid i bruk viser ifølge Berger sterke aristokratiske tendenser og at disse undergraver de demokratiske institusjoner i Syrakus. ⁸⁰ Berger betegner aldri Syrakus som et *politeia*, og hans forklaring på hvorfor Aristoteles gjør dette er for å understreke overgangen fra et moderat til et radikalt demokrati i 412fvt. ⁸¹ Eller som Berger selv sier det; «*Thus it can be assumed that the events of 412 were connected to a change from one type of democracy to another.*» ⁸² En slik forklaring innebærer også at Berger tolker *politeia* begrepet ikke innenfor den seksdelte modellen hvor *politeia* er oppført som motsatsen til demokrati, men som tett beslektet til Aristoteles mest positive form for styre av mange.

N.K. Rutter deler mange av Bergers syn, både når det gjelder borgrettigheter og petalismen. ⁸³ Det er derimot ikke de enkelte historiske hendelsen som Rutter er opptatt av,

---

⁷⁷ Caven, B *Dionysius I*, s.15

⁷⁸ Robinson, E.W. *Democracy Beyond Athens*, s.72: Robinson viser til både Hofer og Langher og konkrete utdrag fra disse to.

⁷⁹ Berger, S. 'Democracy in the Greek West and the Athenian Example' *Hermes*, Vol 117, Nr. 3 (1989), s.306

⁸⁰ Berger, S. *Revolution and Society*, s.38

⁸¹ Berger, S. *Revolution and Society*, s.39

⁸² Berger, S. 'Democracy in the Greek West', s.307

⁸³ Rutter, N.K. 'Syracusan Democracy', s.146-7

for Rutter fokuserer på den tidvis problematiske kildesituasjon. Vi har tidligere i oppgaven sett hvordan Rutter stiller spørsmålstegn rundt Diodorus' forståelse av demokrati og hans problematisering av Aristoteles' *politeia* begrep. Videre mener Rutter at Aristoteles' selvmotsigelser, dvs. at han både kaller Syrakus for et demokrati og et *politeia* beror seg på at det var vanskelig å gi Syrakus en klar politisk merkelapp.⁸⁴

Et annet moment Rutter peker på er mangelen på klare politiske institusjoner;

«*Although sovereign power in Syracuse seems to be in the hands of the plēthos [folket] [...], a probouleutic council (boulē) of Athenian type seems to be crucially absent.*»⁸⁵

Dette tolker Rutter dithen at makten egentlig lå hos embetsmennene eller hos mektige individer. Det Rutter avslutningsvis konkludere med er at Syrakus kan ses på som et demokrati, men at de oligarkiske tradisjoner fortsatt var svært sterke.⁸⁶

'Demokratene' består av Brunt og Eric W. Robinson. Brunts bidrag er relativt lite da hans befatning med Syrakus forfatning kun er gjennom hans bokanmeldelse. Fokuset vil derfor være rettet mot Robinson. Robinson er også den som har kommet med det nyeste bidraget til forskningsdebatten, *Democracy beyond Athens* som ble utgitt i 2011.

Derimot er ikke dette første gang Robinson har sett nærmere på Syrakus, hans artikkel fra 2000 «Democracy in Syracuse, 466-412 BC» er også sentral.⁸⁷ Dette fordi han baserer mye av sitt nyeste bidrag i *Democracy Beyond Athens* på artikkelen fra 2000;

«*Chapters 2's treatment of Syracuse in the fifth century owes much to 'Democracy in Syracuse, 466-412 BC' [...]*».⁸⁸ På grunnlag av dette har jeg valgt primært å ta

utgangspunkt i *Democracy beyond Athens* og ikke i artikkelen. Robinson er bastant i sin karakterstikk av Syrakus som et demokrati:

«In sum, the prima facie case for the existence of democracy in Syracuse from 466 to 412 is more formidable than some commentators are willing to believe, and the available ancient testimony hardly seems to warrant reading aristocratic domination into the picture.»⁸⁹

Robinson kan trekke denne konklusjonen da han har et annet fokus på kildemateriale enn resten av aktørene. Han innrømmer at Aristoteles og sprikene kildeutsagn skaper rom for

---

⁸⁴ Rutter, N.K. 'Syracusan Democracy', s.150-1

⁸⁵ Rutter, N.K. 'Syracusan Democracy', s.150

⁸⁶ Rutter, N.K. 'Syracusan Democracy', s.150-1

⁸⁷ Robinson, E.W. 'Democracy in Syracuse, 466-412 B.C.' *Harvard Studies in Classical Philology*, Vol. 100 (2000), s189-205

⁸⁸ Robinson, E.W. *Democracy beyond Athens*, under 'Acknowledgments'

⁸⁹ Robinson, E.W. *Democracy beyond Athens*, s.76

debatt om den syrakusiske forfatning, men at det også er bevis på en demokratisk ideologi i Syrakus. Han viser til blant annet hvordan det i Athen var en sammenhengene populistisk ideologi i Athens demokratiske periode og at en lignende ideologi var å finne i Syrakus.⁹⁰ Robinson mener at bevisene på en slik ideologi er å finne i de mindre brukte kildeutdragene. Han viser blant annet til syrakusernes harde behandling av generaler som ikke lykkes med sine oppdrag.⁹¹ Robinson slår selv fast at dette i ikke seg selv bekrefter eksistensen av demokrati, men at den viser «[...] a populist attitude very much in line with the ancient stereotype - and sometimes reality - of demokraitia.»⁹²

Redegjørelsen for de ulike aktørene i forskningsdebatten har vist at det er en rekke forskjellige meninger vedrørende Syrakus forfatning i perioden 466-412fvt.

I de neste tre kapitlene skal hver enkelt hendelse som har politisk signifikans gjennomgå og drøftes. Gjennom denne analysen av de ulike hendelsene vil også de forskjellige aktørene blir trukket frem og på den måten skape et mer nyansert og helhetlig bilde enn det som har blitt gitt i den overstående gjennomgangen. En rekke av de problemer som det frem til nå bare har blitt hintet om vil nå bli adressert og drøftet. Dette gjelder både kildeproblematikk og ulike synspunkt innad i forskningslitteraturen.

---

⁹⁰ Robinson, E.W. *Democracy beyond Athens*, s.76

⁹¹ Robinson, E.W. *Democracy beyond Athens*, s.76-77

⁹² Robinson, E.W. *Democracy beyond Athens*, s.77

3.0 466-415fvt.

Thrasybulus, den siste av de tre Deinomenidene satt ifølge Aristoteles kun 11 måneder ved makten før han ble fordrevet. Videre forteller Aristoteles at etter den siste Deinomenide var fordrevet ble det innført demokrati i Syrakus.⁹³ Problemet er at dette er alt Aristoteles forteller om det nyinnførte demokratiet. Aristoteles gir ingen videre opplysninger om hvordan det var organisert, eller om det var et radikalt eller moderat demokrati. For å kunne gi et bedre og mer helhetlig bilde av de politiske strukturene i Syrakus i perioden 466fvt. til 412fvt. er det nødvendig å bruke andre kilder enn Aristoteles. Det er særlig to kildeforfattere som er viktige; Tukydid og Diodorus Siculus som det ble stiftet bekjentskap med i foregående kapittel. I forholdet mellom disse to er det særlig Diodorus som gjør seg gjeldende i årene 466fvt. til 427fvt. For der andre kilder tar for seg en episode eller hendelse, er det Diodorus som bringer det hele sammen. Uten Diodorus, til tross for de feil og mangler han har som kilde, hadde det ikke vært mulig å undersøke den politiske historien til Syrakus nærmere i denne tidsperioden. Fra 427fvt. og frem til 413fvt. er Tukydid den viktigste kilden til Syrakus, men det betyr ikke at Diodorus forsvinner som kilde. Diodorus følger i denne perioden naturlig nok Tukydid i sin beskrivelse av hendelsene under den første og andre sicilianske ekspedisjon (427-424fvt. og 416-413fvt.). Hvilket igjen gjør det naturlig for den moderne historiker å bruke Tukydid som 'hovedkilde'.

Ved å bruke det Aristoteles, Tukydid og Diodorus forteller om Syrakus i perioden 466-413fvt. er det mulig å utdype hvordan Syrakus rent politisk sett fungerte i denne perioden. Tolkningene av de ulike kildeutdragene har vært mange, noe som kom tydelig frem i drøftningen av forskningsdebatten på området i kapittel 2. Således må både dette og neste kapittel bli sett på som en del av denne debatten om hvorvidt Syrakus i denne perioden var et demokrati eller ikke.

3.1 Deinomenide-dynastiet

For å forstå bedre hva som skjer i Syrakus etter Thrasybulus fall i 466fvt. er det nødvendig å se kort på situasjonen i Syrakus før 466fvt. Det er viktig å huske på at det demokratiske regime som ble innført i kjølevannet av 466fvt. ikke var det første demokratiske regimet i Syrakus. Herodot forteller om en demokratisk revolusjon i 490/1fvt.⁹⁴ Sannsynligvis har

⁹³ Arist. *Pol.* 1316a32-3 (5.12.12)

⁹⁴ Hdt. 7.155

også Diodorus Siculus hatt dette med, men bok 10 som dekket denne perioden er kun bevart i fragmenter. Herodot velger ikke å gå nærmere inn på hvordan dette demokratiet fungerte, kun hvordan det oppsto. Dette demokratiske regimet blir av Aristoteles betegnet som ustabil.⁹⁵ Grunnen kan ligge i hvordan borgermassen var sammensatt. Herodot forteller hvordan det oligarkiske regimet blir kastet i en demokratiske revolusjon og tvunget ut i eksil. Den demokratiske fraksjonen i Syrakus besto av henholdsvis folket og *kyllyrerne*. Sistnevnte gruppe kan ses på som de 'syrakusiske heloter' og besto av under-priviligerte innfødte.⁹⁶ Vi ser dermed en borgermasse som består av to ulike etniske grupper, grekere og ikke-grekere. Hvorvidt denne etniske forskjellene har vært avgjørende for ustabiliteten Aristoteles beskriver er ikke sikkert. Det er fullt mulig at andre faktorer også kan ha vært mer gjeldende, men dette blir spekulasjoner. Det vi kan slå fast med sikkerhet er at det var to ulike etniske grupper og at disse to gruppene hadde ulik sosial status i det gamle oligarkiske regimet.

Det demokratiske regimet som ble innført i 490/1fvt. hadde kort levetid. Gelon hjelper den syrakusiske eliten som var i landflyktighet med å komme tilbake i 485fvt. Oligarkiet blir derimot ikke gjeninnført, for som Herodot forteller, grep Gelon selv makten i Syrakus.⁹⁷ Gelon blir den første av de tre Deinomenider, der Thrasybulus var den siste.

En av grunnene til at Deinomenidene kunne utvikle seg til et dynasti er den kartagiske invasjonen i 480fvt. Gelon slo dette invasjonforsøket tilbake og oppnådde heltestatus ikke bare i Syrakus, men blant alle sikeliotene. Konsekvensen av dette var at Gelon, kort tid etter seieren over Kartago at syrakuserne gjorde ham til konge: «[...] *acclaiming him with one voice Benefactor and Saviour and King.*»⁹⁸ Hans styre ble dermed konstitusjonelt og ikke lengre et tyranni. Dermed befestet Deinomenidene sitt grep om Syrakus, for også hans etterfølger, hans bror Hieron innehadde kongetittelen.⁹⁹ Thrasybulus blir derimot ikke omtalt som konge, men som tyrann. En annen viktig grunn til at Deinomenidene klarte å beholde makten var tvangsforflytninger og disse var det mange av (se tabell på neste side)

---

⁹⁵ Arist. *Pol.* 1303a5 (5.3.5); «*Videre gikk det nedover med demokratiet i Syrakus før Gelon ble tyrann der [...]*»

⁹⁶ Woodhead, A.G. & Wilson, R.J.A., 'Syracuse' *OCD*

⁹⁷ Hdt. 7.155-6

⁹⁸ Diod. Sic. 11.26.6

⁹⁹ Diod. Sic. 11.37.6

Populær politikk i Syrakus

Tabell 2; Tvingne demografiske forflytninger i perioden 494-396fvt.

Dato	Fra	Til	Av hvem	Kilder
494fvt.	Zancle/Messana	300 av eliten blir overgitt til leiesoldater fra Samos	Hippokrates av Gela	Hdt. 6.24-6
489fvt.	Forskjellige steder	Zancle/Messana: Leiesoldater fra Samos erstattet med grekere fra forskjellig opphav	Anaxilas av Rhegium	Thuc. 6.4.6
488-84fvt.	Kamarina	Syrakus	Gelon	Hdt. 7.156
488-84fvt.	Gela	50% av befolkningen flyttet til Syrakus	Gelon	Hdt. 7.156
488-84fvt.	Megara Hyblaea	Eliten blir borgere av Syrakus, <i>demos</i> solgt som slaver	Gelon	Hdt. 7.156
488-84fvt.	Euboea	Eliten blir borgere av Syrakus, <i>demos</i> solgt som slaver	Gelon	Hdt. 7.156
488-84fvt.	Forskjellige steder	10 000 leiesoldater blir borgere av Syrakus	Gelon	Diod. 11.72-8
476fvt.	5000 peloponnesere og 5000 syrakusere	Naxos og Katane: Katanes og Sikelenes territorium blir delt ut på nytt, Katane skifter navn til Aetna	Hieron	Diod. 11.49
476fvt.	Naxos og Katane	Befolkningen i Naxos og Katane forflyttet til Leontinoi	Hieron	Diod. 11.49
476fvt.	Hellas	Himera; befolket på nytt med doriske kolonister	Theron	Diod. 11.49
461fvt.	Katane	Inessa; Katanerem kaster ut kolonister; Aetna grunnlagt på nytt ved Inessa.		Strabon 6.2.3; Diod. 11.76
461fvt.	Syrakus mfl.	Gela, Akragas og Himera; den opprinnelige befolkningen returnerer. Kamarinas landområder blir redistribuert		Diod. 11.76
427fvt.	Leontinoi	Befolkningen tvunget til å forlate byen av Syrakus og bosetter seg i andre byer	Syrakus	Diod. 12.53, 12.83
409fvt.	Forskjellige steder	Himera; befolket på nytt med den opprinnelig befolkningen	Hermokrates (Syrakus)	Diod. 13.63
409fvt.	Forskjellige steder	Selinous; befolket på nytt med den opprinnelige befolkningen	Hermokrates (Syrakus)	Diod. 13.63
406fvt.	Akragas	Befolkningen i Akragas flykter til Gela		Diod. 13.89
406/5fvt.	Gela	Flyktninger fra Akragas migrer til Leontinoi, Syrakus og Italia		Diod. 13.89
405fvt.	Gela og Kamarina	Syrakus og Leontinoi; får lov til å returnere i 405fvt.	Dionysius I	Diod. 13.111
405fvt.	Forskjellige steder	Akragas, Himera, Gela og Kamarina; returnerer fra eksil, men må betale tribut til Kartago	Dionysius I	Diod. 13.114
405fvt.		Slaver gjort til borgere av Syrakus og får land	Dionysius I	Diod. 14.7
405fvt.	Aetna	Entella; Leiesoldater fra Campania blir kastet ut av Aetna og tar makten i Entella.	Dionysius I (?)	Diod. 14.9
403fvt.	Katania ?	Borgerne solgt som slaver, landet redistribuert til leiesoldater	Dionysius I	Diod. 14.15
403fvt.	Naxos	Borgerne solgt som slaver, landet gitt til Sikelene	Dionysius I	Diod. 14.15
403fvt.	Herbite	Leiesoldater, eksillanter og flyktninger fra Herbite grunnlegger Halaesa	Archonides av Herbite	Diod. 14.16
397/6fvt.		Adranum	Dionysius I	Diod. 14.37.5
396fvt.	Katane	Leiesoldater fra Campania flyttet fra Katane til Aetna	Dionysius I	Diod. 14.58
396fvt.	Naxos	Tauromenion: Sikelene som okkuperte Naxos flytter til Tauromenion	Dionysius I	Diod. 14.59
396fvt.	Locri, Medma, Zakyntos, Naupactos	Messana: 1000 fra Locri, 4000 Medma, 600 fra Zakyntos og Naupactos	Dionysius I	Diod. 14.78.3-6
396fvt.	Messana	Tyndaris; ny koloni grunnlagt av eksillanter fra Zakyntos og Naupactos	Dionysius I	Diod. 14.78.3-6
396fvt.		Leontinoi overgitt til leiesoldater	Dionysius I	Diod. 14.78.3-6
396fvt.		Leiesoldater fra Campania bosetter seg i Messana	Dionysius I	Diod. 14.78.3-6

I *Tabell 2* kommer det tydelig frem at spesielt Gelon tvangsforflyttet befolkningen i en rekke byer. Vi ser blant annet at halvparten av befolkningen i *Gela*, Gelons hjemby, ble forflyttet til Syrakus.¹⁰⁰ Videre ser vi at eliten i *Megara Hyblaea* og *Euboea* blir tatt opp i Syrakus, mens folket i de to byene blir solgt som slaver. Under Gelon fikk også en rekke leiesoldater borgerskap. Diodorus operer med et antall av 10 000 leiesoldater som fikk syrakusisk borgerskap under Gelon, og av disse var 7000 igjen i 466fvt.¹⁰¹ Under Gelons etterfølger, *Hieron* finner vi 'grunnleggelsen' av *Aetna*, der 5000 syrakusere var med på å befolke byen. Under Deinomenidene er det derfor tydelig at det skjedde store forandringer i hvordan befolkningen var satt sammen i Syrakus. Dette fenomenet finner ikke bare sted i Syrakus. *Tabell 2* viser tydelig at også andre eneveldige herskere gjorde det samme. I alt er det 10 folkeforflytninger i perioden 494-466fvt., alle i regi av tyranner. Perioden 466-405fvt. som kjennetegnes ved at det ikke er tyranner på Sicilia kan vise til 7, før folkeforflytningen igjen blusser opp under Dionysius den første. Fra 405-396fvt. er det hele 14 folkeforflytninger. Videre må også 4 av de 7 folkeforflytningen i perioden 466-405fvt. ses i sammenheng med at disse skjedde som en konsekvens av kartagiske invasjonforsøk. Det er derfor helt klart en sammenheng mellom tyranni og folkeforflytninger. Hvorfor tyrannen gjorde dette er det vanskelig å gi et klart svar på, men det kan ha vært med på å forhindre dannelsen av en opposisjon og som en belønning til tyrannenes støttespillere. Dette ser ihvertfall ut til å ha vært tilfelle i Syrakus.

3.1.1 Forsamlingsmøte

I det foregående avsnittet kom det frem hvordan 10 000 leiesoldater fikk sin borgerrett under Gelon og hvordan 7000 av disse var fortsatt tilstedeværende i Syrakus etter 466fvt.¹⁰² Hvorvidt dette antallet var reelt er vanskelig å stadfeste, men det illustrer at en stor del av borgemassen ikke var 'syrakusere', men *nye borgere* som Diodorus kaller for *xenoi (fremmede)*.¹⁰³

Diodorus forteller hvordan det kort tid etter Thrasybulus fall ble arrangert et forsamlingsmøte, der det ble vedtatt å innføre et demokrati. Det ble også enstemmig vedtatt å oppføre en statue til ære for *Zevs Eletherios* (Zevs Frigjøreren) og det skulle bli

---

¹⁰⁰ Se tabell 2

¹⁰¹ Diod. Sic. 11.72.3

¹⁰² Diod. Sic. 11.72.3

¹⁰³ Diod. Sic. 11.73.1

avholdt leker på årsdagen for deres frigjøring fra tyranniet.¹⁰⁴ Hittil er alt vel, beslutningsprosessen ser ut til å ha foregått på en ordnet måte. Innføringen av demokrati ser ikke ut til å ha ført til en større debatt. Diodorus forteller ikke noe om dette. Forsamlingsmøtet tok for seg hvem som skulle ha tilgang til embeter, og i den forbindelse skjer det en stor splittelse i borgermassen. Denne splittelsen skjer mellom de *nye borgerne* og *de gamle borgerne*. De gamle borgerne var den delen av borgermassen som hadde vært borgere før Deinomenidene. Diodorus forteller at det ble vedtatt at kun de gamle borgerne skulle inneha embeter.¹⁰⁵ Delingen av Borgermassen i to, gjør at vi får en gruppe med annenrangs borgere, bestående av de fremmede. Hvilket de fremmede, forteller Diodorus, ikke godtar.¹⁰⁶ I og med at dette vedtaket gikk igjennom viser dette oss at de gamle borgerne utgjorde majoriteten av borgermassen. De nye borgerne har dermed ikke mulighet til å omgjøre vedtaket gjennom en demokratisk prosess. Deres eneste valg er å gjøre opprør, noe de også gjør.¹⁰⁷ Syrakus henfalt dermed til *stasis*, en intern politisk konflikt der drap og vold er de politiske virkemidler. Diodorus velger nå å kalle de nye borgerne for leiesoldater. Utifra Tabell 2 ser vi at også at ikke bare leiesoldater hadde fått borgerskap i Syrakus under Gelon, også halvparten av innbyggerne i Gela og eliten fra andre bystater fikk borgerskap i Syrakus under Gelon. Diodorus forteller hvordan disse nye borgerne søkte tilflukt i de best befestede delene av Syrakus, henholdsvis Ortygia og Akradina. Begge disse bydelene hadde velutbygde forsvarsverk.¹⁰⁸ Kombinert med kamperfaring holdt de lenge ut mot de gamle borgerne, men måtte til slutt se seg slått i 461fvt.¹⁰⁹

---

¹⁰⁴ Diod. Sic. 11.72.2

¹⁰⁵ Diod. Sic. 11.72.3

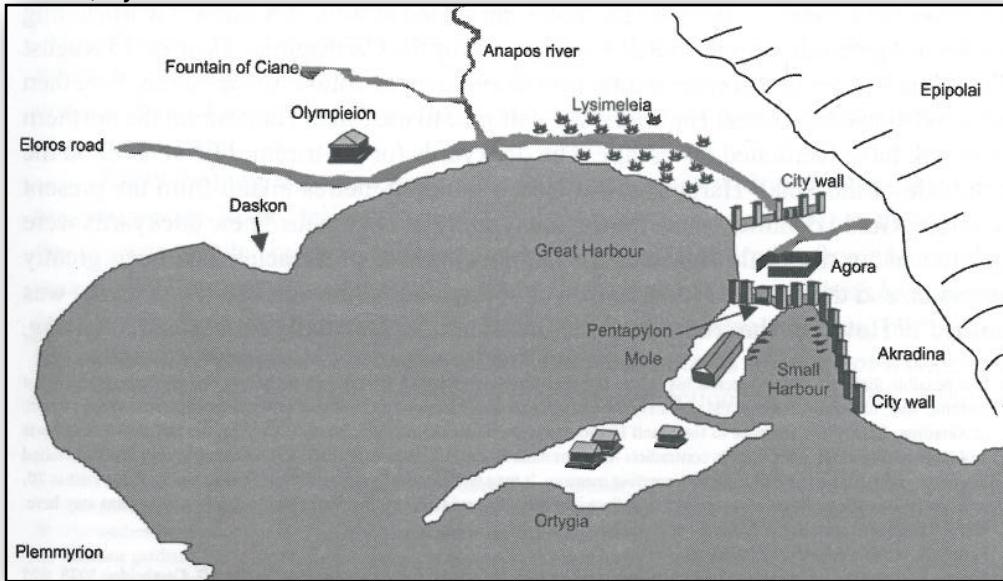
¹⁰⁶ Diod. Sic. 11.73.1

¹⁰⁷ Diod. Sic. 11.73.1

¹⁰⁸ Diod. Sic. 11.73.1

¹⁰⁹ Diod. Sic. 11.73.1; 11.76.1-2

Kart 2; Syrakus sett fra Sør-Vest.¹¹⁰

Spørsmålet man må stille seg er hvorfor de gamle borgerne valgte å utestenge de nye borgerne? Diodorus Siculus gir oss to grunner/argumenter.

Det første argumentet Diodorus gir er at de gamle borgerne ikke så på de nye som verdige til å inneha embeter.¹¹¹ Dette argumentet fører bare til at vi må stille et nytt spørsmål, hvorfor var de ikke verdige nok? Diodorus besvarer ikke dette spørsmålet og det er derfor nødvendig å lete etter svar andre steder. Deler av svaret kan finnes i Athen.

Aristoteles i *Athenernes Statsforfatning* forteller hvordan athenerne reviderte borgerregistrene etter tyranttiden. For de mente «[...] at mange urettmessig hadde fått politiske rettigheter.»¹¹² Videre er det også verdt å notere seg det faktum at *Peisistratos* hadde stor støtte blant de av dem som fryktet for sin borgerstatus fordi de ikke var av ren attiske avstamning.¹¹³ Siden 450/1ft.¹¹⁴ og frem til Aristoteles samtid var det et krav om borgerskap basert på at begge ens foreldre måtte være borgere.¹¹⁵ Det er nødvendig å poengtere at dette ikke er samme lov, men den er med på å illustrere at ættelinjer var viktig i forbindelse med retten til å inneha embeter. Sparta hadde også en lignende lovgivning, dvs. at barn av to spartanere ble borgere.¹¹⁶ At det skal ha vært en annerledes ordning i Syrakus virker i mine øyne lite sannsynlig. Vi kan derimot slå fast at

¹¹⁰ Kart hentet fra Evans, R.J. *Syracuse in Antiquity: history and topography*, Pretoria 2009 , Fig.5 (s.17)

¹¹¹ Diod. Sic. 11.72.3

¹¹² Arist. [*Ath. Pol.*] 13.5

¹¹³ Arist. [*Ath. Pol.*] 13.5

¹¹⁴ Robinson, E. W.; *Democracy Beyond Athens*, s.75

¹¹⁵ Arist. [*Ath. Pol.*] 42.5: « [...] Borgerrett har alle født av foreldre som begge er borgere.»

¹¹⁶ Plut. *Lyc.* 15.7-10 ; Det var heller ikke et krav om at barna skulle være født innenfor ekteskapet, så lenge begge foreldrene var spartanere. Videre ble heller ikke barna sett på som foreldrenes, men som statens.

borgerrettigheter i Syrakus gikk gjennom slektsbånd. Rett og slett for at dette er mer eller mindre det vi kan kalle for et 'universielt prinsipp'. De nye borgerne hadde ikke denne 'medfødte' retten på borgerskap og var dermed kanskje ikke verdige nok til å inneha embeter i de gamle borgernes øyne.

Videre er et viktig å huske på at mange av de nye borgerne var tidligere leiesoldater som hadde tjent under Deinomidene. Leiesoldater var ikke den best ansette gruppen i antikken, noe Diodorus ser ut til å spille på. Vi har tidligere sett på hvordan Diodorus begynner å kalle de nye borgerne for leiesoldater i det de satt seg imot forslaget. Et annet faktum er at deres lojalitet var til salg, og deres syrakusiske borgerskap var en del av deres betaling. Det at syrakusisk borgerskap var en del av deres betaling kommer tydelig frem. De nye borgerne ble installert av Deinomidene i de befestede delene av Syrakus, Akradina og Ortygia og gitt landområder.¹¹⁷ Dette bli sett på som om de urettmessige hadde fått politiske rettigheter, dvs. at de var kjøpt gjennom å levere militære tjenester til Deinomenidene. Igjen kan dette ha blitt tolket som at de var uverdige til å inneha embeter. Videre belyser dette også Diodorus andre argument om hvorfor de nye borgerne ble nektet adgang til embeter. Diodorus forklarer hvordan de gamle borgerne var mistenksomme ovenfor de nye borgerne: «[...] *they were suspicious lest men who had been brought up in the way of tyranny and had served in war under a monarch might attempt a revolution.*»¹¹⁸ De gamle borgerne så dermed ikke bare på leiesoldatene som uverdige til å inneha embeter, men også som en potensiell femte kolonne som kunne gjeninnføre eneveldet. Hvorvidt de gamle borgerne fryktet at de nye borgerne skulle tilrettelegge for Thrasybulus er tvilsomt. De gamle borgerne ser ikke ut til å ha fryktet at de nye borgerne skulle tilbakeføre den siste Deinomenide, tross for at Thrasybulus befant seg i Lokri.¹¹⁹ Lokri ligger på sør-spissen av Italia, ca. 150km i luftlinje fra Syrakus. Det er nemlig lite som tyder på at de nye borgerne kjempet på Thrasybulus side da stridighetene raste. Dette tross for at de var bosatt i de områder Thrasybulus kontrollerte da det var stridigheter mellom syrakuserne og Thrasybulus. Diodorus beskriver hvordan syrakuserne ga fritt leide til leiesoldatene som hadde kjempet på Thrasybulus side.¹²⁰ Det er derfor svært tvilsomt at de nye borgerne gikk aktivt inn på Thrasybulus side, da disse mest sannsynlig også ville ha blitt sendt bort. Diodorus forteller hvordan Thrasybulus allierte trakk sin støtte, noe som

¹¹⁷ Asheri, D. 'Sicily, 478-431 BC' i *CAH*, Vol. 5, s.147

¹¹⁸ Diod. Sic. 11.72.3

¹¹⁹ Diod. Sic. 11.68.4

¹²⁰ Diod. Sic. 11.68.5

tyder på at de nye borgerne var like misfornøyd med Thrasybulus som resten av folket.¹²¹ En annen mulighet er at de nye borgere så hvor det bar og ønsket dermed ikke å bli assosiert med Thrasybulus. Spørsmålet blir da hvorfor de gamle borgerne ikke reviderte borgerregisteret, men kun nektet de nye borgerne å inneha embeter.

En mulig forklaring og en pragmatisk sådan kan ligge i det faktum at de nye borgerne var leiesoldater. At disse 7000 leiesoldatene var godt væpnet kommer tydelig frem. De kunne gå til opprør mot de gamle borgerne. Videre har Diodorus også gjort et poeng av de nye borgerens krigserfaring og at dette hjalp dem i konflikten med de gamle borgerne.¹²² De nye borgerne var med andre ord en stor og erfaren militærstyrke og kan dermed ha blitt sett på som et aktivum for den syrakusiske stat. Ved å la de nye borgerne beholde sine borgerrettigheter beholdt de også sine plikter ovenfor staten, der en av disse må ha vært militærtjeneste. En annen mulig forklaring som henger sammen med den overstående blir gitt av Shlomo Berger. Han mener de gamle borgerne ikke fratok de nye borgerne sine borgerrettigheter «[...] *fearing the strength of the ex-mercenaries* [...]». ¹²³ Som Berger poengtere var styrken til de nye borgerne noe å frykte.¹²⁴

3.1.2 Etter 461ft.

Et nytt spørsmål som nå reiser seg er hva som skjedde med de nye borgerne. David Asheri mener at det ble inngått et kompromiss mellom de nye og de gamle borgerne, der det sannsynligvis ble inngått en avtale om redistribusjon av land og eiendom. De gamle borgerne fikk tilbake det som rettmessige hadde tilhørt dem før Deinomenidene og de nye borgerne ble tildelt nye hus og landeiendommer.¹²⁵ Asheri viser også til de syrakusiske 'rettssalene' som ble så opptatt med slike eiendomsaker at man i antikken trodde at den ene av de tre retoriske talesjangere, rettstalen oppsto som følge av dette.¹²⁶ Her har ikke Asheri lest sine kilder godt nok, da Cicero som skriver om dette ikke viser til Syrakus, men til Sicilia generelt.¹²⁷ Problemet med Asheris forklaring er at det ikke finnes belegg for den hos Diodorus eller hos andre kildeforfattere. Det kan også argumenteres for at etter langvarig krigshandlinger var de nye borgernes antall kraftig

---

¹²¹ Diod. Sic. 11.68.3

¹²² Diod. Sic. 11.73.3

¹²³ Berger, S. *Revolution and Society*, s. 38

¹²⁴ Berger, S. *Revolution and Society*, s.38

¹²⁵ Asheri, D. 'Sicily, 478-431 BC', s.166

¹²⁶ Asheri, D. 'Sicily, 478-431 BC', s.166

¹²⁷ Cic. *Brut.* 12.46

redusert, de utgjorde nødvendigvis ikke lengre en maktfaktor i Syrakus. En påstand som kan forsvares da Diodorus beskriver hvordan de nye borgerne manglet mat, da de gamle borgerne beleiret Akradina og Ortygia.¹²⁸ Diodorus forteller også om det siste avgjørende slaget mellom de nye og gamle borgerne, der begge sider skal ha «[...] *suffered not a few casualties [...]*».¹²⁹ Da de gamle borgerne vant er det høyst sannsynlig at det var de nye borgerne som fikk de største tapstallene. Kombinert med langvarig beleiring og sult over lengre tid tyder mye på at de nye borgerne ikke lengre var 7000, men kraftig redusert i antall. Skjebnen til disse gjenlevende kan være å finne hos Diodorus. For Diodorus forteller om inngåelsen av en felles avtale (*koinon dogma*) mellom de aller fleste bystatene på Sicilia i 461fvt.. Avtalen gikk ut på følgende;

«And practically all the cities [...] came to a common decision, whereby they made terms with the mercenaries in their midst ; they then received back the exiles and restored the cities to the original citizens, but to the mercenaries [...] they gave permission to take with them their own goods and to settle one and all in Messenia.»¹³⁰

Problemet er at Diodorus ikke spesifikt nevner Syrakus eller konflikten mellom de gamle og nye borgerne. Det må poengteres at denne avtalen og avslutningen på konflikten mellom de gamle og nye borgerne begge blir behandlet i bok 11.76. Det ser dermed ut til å være en sammenheng mellom disse to. En faktum som støtter opp under dette er at både avslutningen på konflikten i Syrakus og inngåelsen av en *koinon dogma* begge skjer i 461fvt.. Videre har det også blitt nevnt tidligere hvordan Diodorus velger å kalle de nye borgerne for leiesoldater etter at de gjorde opprør. I det overstående utdraget er det tydelig et fokus på forliket som ble inngått med leiesoldatene.

Det blir dermed tydelig at de nye borgerne, som lå med brukket rygg etter langvarig strid inngikk i denne avtalen og ble forflyttet til *Messana*, våre dagers *Messina*. Dette blir enda tydeligere da Diodorus senere slår fast at *koinon dogma* var en av faktorene som gjorde at petalismen ble innført seks år senere i Syrakus.¹³¹ En videre støtte for en slik påstand er at etter 461fvt. forsvinner de nye borgerne ut av Diodorus beretning, samme år som *koinon dogma* blir inngått. Borgermassen i Syrakus består dermed etter 461fvt. av de gamle borgerne, dvs. de pre-deiomendiske borgerne og deres etterkommere. Videre viser

¹²⁸ Diod. Sic. 11.73.1-3

¹²⁹ Diod. Sic. 11.76.2

¹³⁰ Diod. Sic. 11.76.5-6

¹³¹ Diod. Sic. 11.86.3 ; «And after the enrolment of citizens had taken place in the cities and the redistribution of the lands, since many had been added to the roll of citizens without plan and in a haphazard fashion, the cities were in a unhealthy state and falling back again into civil strife and disorders ; and it was especially in Syracuse this malady prevailed.»

hele konflikten og *koinon dogma* at etnisitet, herkomst og gruppefølelse var viktige faktorer innenfor antikke politiske regimer. Utifra konflikten mellom de nye og de gamle er det tydelig at ulike grupperinger innad i en by ikke var å foretrekke, rett og slett fordi det var destabiliserende. Dette ser det ut som Deinomenidene og Dionysius den første utnyttet. Utifra *Tabell 2* kommer det tydelig frem at de skiftet og blandet befolkningen i ulike byer. På den måten skapte de en rekke ulike fraksjoner innad i samfunnet og gjorde det vanskelig å skape en helhetlig opposisjon til tyranniet.

Ifølge Shlomo Berger belyser også konflikten mellom de nye og de gamle borgerne en oligarkisk dreining i det nyinnstiftede syrakusiske demokrati. Berger hevder at innskrenkelsen av de nye borgernes rettigheter er en fundamental motsigelse av de demokratiske prinsipper.¹³² Berger hevder videre at innskrenkelsen av de nye borgernes rettigheter «[...] serves to illustrate the extent of aristocratic influence in the post-tyrannical polis. In fact, the definition of 'old' citizens smacks of aristocracy itself».¹³³

Hva Berger mener at det 'smaker' aristokrati er uforståelig, for han motsier seg selv, da han hevder at de gamle borgerne besto av «[...] a bizarre coalition of ex-Gamoroï, demos and ex-Kyllirioï [...]».¹³⁴ Hvilket betyr at Berger argumenterer for at også de laveste klassene kjempet for aristokratiske verdier. Dette er uforståelig, for hvorfor skulle folket og kyllirerne kjempe for aristokratiske verdier når de i 490/1fvt. kjempet for demokratiske verdier? Videre er det ingen kilder etter Herodot som nevner *gamoroï* eller *kyllirioï*, så trekke dem frem nå virker noe merkelig og er en logisk brist i Bergers' argumentasjon.

Konflikten mellom de nye og de gamle borgerne viser dermed ikke til aristokratiske tendenser i Syrakus. Konflikten er et oppgjør med de tvungne folkeforflytningene under Deinomenide-dynastiet. En av konsekvensen ved denne konflikten er at det blir en ny sammensetning i borgermassen, som etter 461fvt. består av de gamle borgerne. Tar vi også et kort blikk på *Tabell 2* er det også tydelig at folkeforflytninger og utdeling av borgerskap er noe som blir gjort av tyranner. Etter Thrasybulus fall og frem til Dionysius den første er det ytterst få folkeforflytninger, i alt syv stykker, der en av disse er *koinon dogma* og ytterligere fire må tilskrives kartagiske invasjonene. Grunnen til at det var så få er fordi man ikke deler ut borgerskap uten videre i et demokrati. Demokratier er generelt sett svært restriktive når det gjelder borgerrettigheter da man deler ikke bare ut goder, men

¹³² Berger, S. *Revolution and Society*, s.38

¹³³ Berger, S. *Revolution and Society*, s. 38

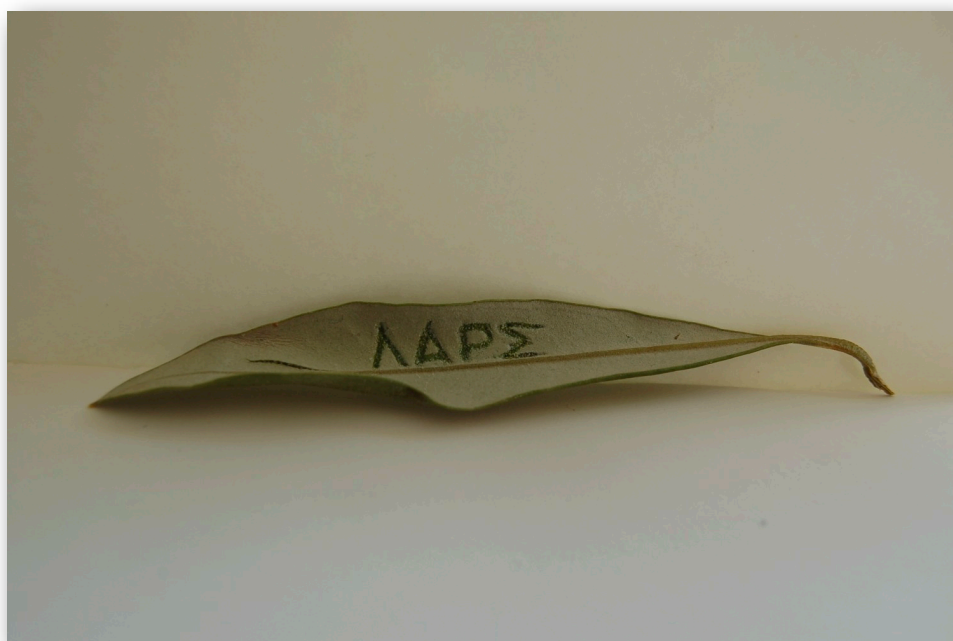
¹³⁴ Berger, S. *Revolution and Society*, s. 38

også makt. Videre fremhever også Diodorus en frykt i det post-deinomenidiske Syrakus for en tilbakeføring av eneveltet. En frykt som kommer tydeligere frem i neste delkapittel og gjennomgangen der av petalismen.

3.2 Petalismen

Den syrakusiske petalismen og den athenske ostrakismen er tett beslektet.

I Athen skrev de navnet på den de ønsket sendt i eksil på et *ostrakon*, dvs. et potteskår, der man i Syrakus skrev navnet på et *petalon*, dvs. et olivenblad, se *Fig. 2*.

Fig. 2; Olivenblad (petalon) med navnet Lars skrevet i store greske bokstaver.

I følge Diodorus var den syrakusiske petalismen en imitasjon av den athenske ostrakismen.¹³⁵ Denne likheten mellom petalismen og ostrakismen blir understreket av det faktum at Diodorus ikke forklarer hvordan petalismen var innrettet, men heller forklarer ostrakismen.¹³⁶ Ostrakismen fungerte på en slik måte at de som borgerne mente var farlige for statens sikkerhet kunne bli sendt i landsforvisning for 10 år, dog uten fare for å miste formue eller borgerrettigheter. Den av kandidatene som fikk flest stemmer, med et minimums antall på 6000 stemmer måtte så gå i landflyktighet.¹³⁷

Den eneste forskjellen Diodorus nevner mellom petalisme og ostrakisme er hvor lenge eksilet skulle vare, der det i Athen var ti år, var det i Syrakus fem år.¹³⁸

¹³⁵ Diod. Sic. 11.86.5

¹³⁶ Diod. Sic. 11.87.1-2

¹³⁷ Meyer, J.C., *Antikkens historie: Høvdingdømme, bystat, imperium*, Oslo 2002, s.112-113.

¹³⁸ Diod. Sic. 11.86.1

En av de utløsende faktorene for innføringen av petalismen i 454fvt. var en mann kalt Tyndarides. Denne Tyndarides skal, etter Diodorus' frasagn, ha vært «[...] *a rash fellow full of effrontery* [...]».¹³⁹ Diodorus forteller videre hvordan denne Tyndarides skal ha væpnet noen av hans fattige tilhengere, for å bruke dem som hans personlige livvakt i det som skal ha vært et nært forestående kuppforsøk.¹⁴⁰ Men etter dette ble folket klar over hva Tyndarides planla, og han ble stilt for retten og dømt til døden. Da han ble ført til 'fengselet' stormet hans tilhengere til, i et forsøk på å befri ham, og la hånd på de som hadde arrestert ham. Diodorus fortsetter med å fortelle hvordan det oppsto kaos i byen og hvordan de mest respekterte borgerne gikk til motangrep mot Tyndarides og hans klikk, hvor de drepte både ham og hans støttespillerer.¹⁴¹ Diodorus forteller hvordan lignende hendelser skjedde stadig vekk i Syrakus;

«And since this sort of thing kept happening time and again and there were men whose hearts were set on a tyranny, the people were led to imitate the Athenians and to establish a law very similar to the one they had passed on ostracism.»¹⁴²

Syrakus ser dermed ut til å ha blitt kastet nok en gang ut i politisk kaos og målet er nå å undersøke hva dette kaoset og innføringen av petalismen forteller oss. Det første spørsmålet som må besvares er hvorfor denne politiske ustabiliteten oppstår. Diodorus forklarer hvordan *koinon dogma* hadde medført at en rekke nye borger hadde blitt en del av borgermassen. Videre forteller han at disse nye borgerne hadde blitt opptatt i all hast og uten en plan bak og dette medførte at «[...] *the cities were in an unhealthy state and falling back again into civil strife and disorders* [...]».¹⁴³ Diodorus sier så videre at det var spesielt i Syrakus at dette var et problem.¹⁴⁴ 'Arven' etter Deinomenide-dynastiet gjorde seg dermed fortsatt gjeldende og dette er med på å forklare hvorfor Tyndarides og andre kunne finne støtte hos deler av folket. De delene av folket Tyndarides og hans like fant støtte hos var ifølge Diodorus de *fattige*. Disse fattige har mest sannsynlig vært de borgere som ble tatt opp som følge av *koinon dogma*, for det er lite sannsynlig at borgerskap også inkluderte eiendom.

---

¹³⁹ Diod. Sic. 11.86.4

¹⁴⁰ Diod. Sic. 11.86.4

¹⁴¹ Diod. Sic. 11.86.4-5

¹⁴² Diod. Sic. 11.86.5

¹⁴³ Diod. Sic. 11.86.3

¹⁴⁴ Diod. Sic. 11.86.3 ; «[...] *it was especially in Syracuse that this malady prevailed.*»

De sto derfor uten mulighet til tjene til livets opphold, og var dermed et lett bytte for *demagoger* som Tyndarides. *Demagog* var et ord som opprinnelige ikke hadde en negativ betydning, opprinnelig ble ordet *demagog* brukt for å beskrive folkeledere. Allerede i antikken skiftet betydning av ordet og fikk en negativ betydning.¹⁴⁵ Et eksempel på dette er å finne i Aristoteles' *Politikken* der han kommer med dette utsagnet «[...]demokratiet liker *demagogen* (*demagogen er jo folkets smigrer*) [...]».¹⁴⁶ På Diodorus' tid må derfor en *demagog* forstås som en *folkeforfører* og ikke som en folkeleder.

Videre er det også viktig å bemerke seg det faktum at Tyndarides også tilhørte eliten og var en mann med midler.¹⁴⁷ Hvorvidt Tyndarides virkelig ville hjelpe fattigfolket er umulig å avgjøre, men begge sider tjente på det; Tyndarides fikk makt, hans tilhengere penger og andre goder. En annet poeng er at Tyndarides, utifra det Diodorus forteller, ikke var alene om å gjøre dette.¹⁴⁸ Hvilket betyr at det var en del av den syrakusiske eliten som var villige til å bruke større pengesummer på de fattige for å øke sin innflytelse.

Det er også plausibelt å anta at disse demagogene lovet sine tilhengere eiendommer hvis de kom til makten. Det er derfor ikke unaturlig at vi finner en motstand mot dette i den 'etablerte' delen av borgermassen. Dvs. den gruppen som allerede hadde eiendom i sin besittelse og dermed også kunne miste sin eiendom hvis for eksempel Tyndarides hadde kommet til makten. At dette var en reell frykt er lett å forstå hvis vi setter dette i sammenheng med Diodorus' beretning om Thrasybulus; «[...] he [Thrasybulus] *put to death many citizens unjustly and drove not a few into exile on false charges, confiscating their possessions into the royal treasury [...]*».¹⁴⁹ At det var eliten som ble hardest rammet av disse handlingen er høyst sannsynlig, da det var de som hadde mest ressurser. Dette kan være med på å forklare hvorfor det Diodorus kaller for de mest respekterte borgerne, griper inn da Tyndarides prøver å flykte. Samtidig er det heller ikke gunstig å anta at det var kun eliten som ble rammet, da Diodorus er tydelig på at det var folket som innførte petalismen.¹⁵⁰

Petalismen blir dermed innført som en mulighet for å kontrollere de mektigste politikerne i Syrakus ut av frykten for et nytt brutalt enevelde. Hvilke konsekvenser innføringen av petalismen hadde for Syrakus skal drøftes i neste delkapittel.

¹⁴⁵ Hornblower, S. 'Demagogues, demagogy' i *OCD*

¹⁴⁶ Arist. *Pol.* 1313b40

¹⁴⁷ Diod. Sic. 11.86.5

¹⁴⁸ Diod. Sic. 11.86.5

¹⁴⁹ Diod. Sic. 11.67.5

¹⁵⁰ Diod. Sic. 11.86.5

3.2.1 Konsekvenser av petalismen

Petalismen ser ikke ut til å ha fungert slik den var tiltenkt. Diodorus forteller hvordan «[...] *was soon repealed for the following reasons.*».¹⁵¹

Grunnene Diodorus oppgir for avkaffelsen er følgende;

- De mest respekterte borgerne ble sendt i eksil, dette skapte frykt blant resten av eliten som trakk seg tilbake fra det offentlige liv. De dyrket nå sin egen formue og dyrket et liv i luksus.¹⁵²
- Det ble da «[...] *the basets citizens and such as excelled in effrontery who were giving their atteniton to public affairs.*»¹⁵³
- På grunn av dette skjedde det en fremvekst av demagoger og *sykofanter*¹⁵⁴, ungdommen kultiverte sin taleferdigheter og mange gikk bort fra de gamle verdier til fordel for «[...] *the ignoble pursuits [...].*».¹⁵⁵

Som følge av de overstående punktene oppga syrakuserne petalismen etter kort tid.¹⁵⁶

Utifra dette er det tydelig at det skjedde en politisk omveltning, men hvorvidt denne omveltningen var så radikal som Diodorus beskriver er tvilsomt. Grunnen til at dette er tvilsomt er at Diodorus, som det ble slått fast i kapittel 3, ikke er folkevennlig. Utifra det Diodorus beskriver ser det ut som eliten var den bærende faktoren i syrakusisk politikk og at den 'allmenne hop' ikke eier fornuft eller tankekraft. Her kommer den moraliserende universalhistoriker tydelig frem.

På grunn av Diodorus fordommer og predisposisjon er det vanskelig å virkelig komme til bunns i hva som skjedde etter at petalismen ble innført. Det er like vanskelig å undersøke hvorfor petalismen ble avskaffet. Dette er i aller høyeste grad en av grunnene til at det er en forskningsdebatt vedrørende Syrakus i perioden 466-413fvt.

Ifølge Shlomo Berger viser denne episoden nok engang sterke aristokratiske tendenser i Syrakus, for avkaffelsen «[...] *demonstrates the pervasive power of the aristocracy*

---

¹⁵¹ Diod. Sic. 11.87.3

¹⁵² Diod. Sic. 11.87.4

¹⁵³ Diod. Sic. 11.87.4

¹⁵⁴ MacDowell, D. M., 'Sycophants' *OCD*; Sykofater var individer som gjorde det til en vane å anklage/føre rettesaker enten for økonomisk vinning eller for å bedrive utpressing. Ordet sykofant er ofte brukt som en nedsettende term.

¹⁵⁵ Diod. Sic. 11.87.5

¹⁵⁶ Diod. Sic. 11.87.6

[...]»¹⁵⁷ Problemet her er at Berger ikke grunngir sitt syn, men forsetter å vise til det han mener er sterke aristokratiske tendenser i Syrakus, hvilket vi har sett på tidligere. Eric W. Robinson kommer med kritikk av Bergers' tolkning, Robinson ser på petalismen som en indikator på et demokratisk styresett, også etter avskaffelsen av petalismen.¹⁵⁸ Robinson mener at aristokratiet ikke kan ha vært så dominerende som Berger vil ha det til.¹⁵⁹ Problemet er å støtte oppunder slike påstander for Diodorus' korte og moralistiske forklaring på avskaffelsen gir ingen indikasjoner på hverken det ene eller det andre. Robinsons og Berges påstander må isåfall heller sees på som deres personlige forklaringer. Det har dermed oppstått et vakuum i forskningslitteraturen og dette er problematisk. For vel så viktig som å vite hvorfor petalismen ble innført, hvilket Diodorus besvarer, er det viktig å vite hvorfor den ble avskaffet. På grunnlag av dette er det nødvendig å undersøke nærmere hvorfor petalismen ble avskaffet. Men da ved å trekke inn et nytt moment i undersøkelsen, ostrakismen, da det har tidligere vist seg fruktløst å bare undersøke petalismen. Dette fordi Diodorus eksplisitt viser til hvordan syrakuserne imiterte den athenske ostrakismen i utformingen av petalismen og utifra dette burde det derfor være mulig å gi en komparativ analyse.¹⁶⁰

3.2.2 Avskaffelsen av petalismen

Et av de mest interessante aspektet i sammenligningen mellom ostrakismen og petalismen er antall 'leveår'. For ifølge Diodorus ble petalismen avskaffet etter kort tid, mens ostrakismen ble holdt i hevd i over 90 år (508-417fvt.).¹⁶¹ Spørsmålet er da hvorfor ostrakismen ble holdt i hevd, men petalismen forsvant.

Det er en viss kontrovers rundt når ostrakismen ble innført,¹⁶² men det første tilfelle av ostrakisme i 487fvt. involverte en viss Hipparchos, som var leder for den 'tyranniske fraksjonen' i Athen. Ifølge Aristoteles var det nettopp på grunn av ham Kleisthenes hadde laget loven, for på den måten å tvinge Hipparchos ut av byen.¹⁶³

---

¹⁵⁷ Berger, S. *Revolution and Society*, s.39

¹⁵⁸ Robinson, E.W. 'Democracy in Syracuse' s.197

¹⁵⁹ Robinson, E. W. *Democracy beyond Athens*, s. 75; «Aristocratic power could not have been as dominant as Berger supposes for such a popular weapon to have been enacted and used with terrific effect against the elite of the city.»

¹⁶⁰ Diod. Sic. 11.87.5

¹⁶¹ Kagan, D. 'The Origin and Purposes of Ostracism' *Hesperia: The Journal of the American School of Classical Studies at Athens*, Vol. 30. Nr. 4 (Okt. - Des., 1961), s. 393-401, s.401

¹⁶² Kagan, D. 'The Origin and Purposes', s.393-7.

¹⁶³ Arist. [*Ath. Pol.*] 22.4

Det er dermed en tydelig likhet mellom Syrakus og Athen, da ostraksimen og petalismen ble innført for å kontrollere de elementer som ønsket en tilbakeføring av eneveldet, noe som ikke er overraskende med tanke på Diodorus' forklaring.

Det er etter innføringen det skjer store forandringer, for der man ser ut til å ha operert med et visst måtehold i Athen, ble ifølge Diodorus de mest innflytelsesrike mennene i Syrakus petalisert.¹⁶⁴ Vi kjenner bare til under 20 ostrakismer i Athen, der 9 er helt sikre og det i løpet av 90 år.¹⁶⁵ Hvilket kan også bety at det er flere som vi ikke kjenner til.

Videre skal det også nevnes at den store majoriteten av ostraka funnet på det Athenske Agora stammer fra før 480fvt.¹⁶⁶ Noe som tyder på at ostrakisme var mest i bruk like etter innføringen. Dermed ser det ut som ostraksimen like etter den var tatt i bruk primært var rettet mot tyrann-tilhengerne i Athen. Utifra dette ser det dermed ut som atenerne brukte ostraksimen for å kontrollere og fjerne tyranni-tilhengere og at dette står i skarp kontrast til Syrakus. Vi kan dermed bli lokket til å tro at atenerne ikke brukte ostraksimen som et politisk våpen, hvilket er helt feil.

Dette kommer til syne da Aristoteles spesifikt nevner ved navn den første som ble *ostrakisert* uten tilknytning til det tidligere tyrannstyret: «*Den første som ble ostrakisert uten å ha hatt noen tilknytning til tyrannstyret, var Xanthippos [...]*»¹⁶⁷ En ostrakisering som skjedde i 484fvt., kun seks år etter den ble tatt i bruk. Ostrakiseringen av ledende politiske figurer uten tilknytning til tyrannstyret tyder på en overgang fra å være et preventivt våpen til å bli et politiske våpen. Kort tid etter Xanthippos ble folkelederen Aristides ostrakisert (482fvt.), Themistokles, helten fra Salamis, ble ostrakisert rundt 470fvt. og Cimon i 461fvt.. I Cimon's tilfelle er det også usikkert hvorfor; «*[...] the Athenians seems to have ostracized a man to express their rejection of a policy which he stood for and their support for a opposing leader.*»¹⁶⁸ Det ser dermed ikke ut som ostraksimen var i mindre grad et politisk våpen enn hva den var i Syrakus, ostraksimen ser ut til å rammet like vilkårlig som petalismen. Men til tross for ostraksimen ikke bare rammet tyrann-tilhengeren trakk ikke eliten seg ut av politikken. Det ser ikke ut som trusselen om å kunne bli ostrakisert fikk den athenske elite til å avholde seg fra det politiske liv, slik de gjorde i Syrakus.

---

¹⁶⁴ Diod. Sic. 11.87.4

¹⁶⁵ Kagan, D. 'The Origin and Purposes', s.401

¹⁶⁶ Hands, A.R. 'Ostraka and the Law of Ostracism - Some Possibilities and Assumptions' *The Journal Of Hellenic Studies*, Vol. 79 (1969), s. 69-79, s.76

¹⁶⁷ Arist. [*Ath. Pol.*] 22.6

¹⁶⁸ MacDowell, D.M. 'Ostracism' *OCD*

Dette, ifølge Donald Kagan, var fordi det var en svært krevende prosess. Det måtte avgis et stort antall stemmer for at den aktuelle kandidat kunne sendes i landflyktighet og straffen var heller ikke så hard.¹⁶⁹ Spørsmålet er da hvorfor? Beror dette seg på at det var enklere å få individer petalisert enn ostrakisert? Dette passer isåfall ikke inn med hva Diodorus forteller om innføringen av loven. Eller er det Diodorus som overdriver? Inntrykket vi sitter igjen med fra Syrakus er at en rekke fremstående borgere ble petalisert på svært kort tid.¹⁷⁰ Dette er dog bare det inntrykket Diodorus gir oss, vi har hverken navn eller tall på hvor mange som ble petalisert. Av åpenbare grunner er det også umulig å undersøke antall og navn, da olivenblader råtner, noe potteskår ikke gjør. Det neste naturlige steget er da om det er mulig å stole på Diodorus. For utifra hva han forteller virker det som en hel rekke ledende figurer ble petalisert. Sannsynligvis overdriver Diodorus, utifra det han skriver virker det som om store deler av den politiske elite ble petalisert; «*Since the most influential men were being sent into exile [...]*».¹⁷¹ Denne påstanden er svært lite plausibel da Diodorus for det første har slått fast at syrakuserne imiterte athener, hvilket betyr at kun en person kunne bli ostrakisert/petalisert i året. Videre kunne ikke mer enn fem personer være petalisert på engang.¹⁷² Det virker som Diodorus (eller hans kilder, Timæus eller Philistus) overdriver konsekvensene av petalismen. En medfølgende konsekvens av dette er at petalismen og dens konsekvenser forsvinner til fordel for en moralpreken. Til tross for dette er det mulig å skimte konturene av et svar på hvorfor petalismen ikke ser ut til å fungere og svaret ligger i sammensetningen av borgermassen.

Den athenske ostrakismen ble som tidligere nevnt innført like etter tyranttiden, etter at det hadde blitt fortatt en revisjon av borgerregisterne. Videre hadde også Kleisthenes grundig reorganisert stamme (*fyle*) systemet, hvilket ga faste sosiale og politiske rammer. Dette var med på å forhindre fraksjonering innad i Athen.¹⁷³

Dette står i sterk kontrast til Syrakus, der de hadde tatt opp en rekke nye borgere som følge av *koinon dogma*. Da *koinon dogma* også var grunnen til at petalismen ble innført i utgangspunktet oppstår det et kraftig motsetningsforholdet mellom ostrakismen og

---

¹⁶⁹ Kagan, D. 'The Origin and Purposes', s.401

¹⁷⁰ Diod. Sic. 11.87.4: «*Since the most influential men were being sent into exile [...]*»

¹⁷¹ Diod. Sic. 11.87.4

¹⁷² Landflyktighetsperioden var på 5år, kun en kandidat kunne bli petalisert i året. Dette medfører at kun 5 stykker kunne være petalisert på en og samme tid, da den som hadde blitt sendt i landflyktighet for 5år siden ville ha kommet tilbake.

¹⁷³ Kagan, D. 'The Origin and Purposes', s.400

petalismen. For i Athen, på grunn av revisjonen og Kleisthenes reformer var det ikke et problem at den som ble ostrakisert hadde stor oppslutning blant borgerne. I Syrakus forholder det seg motsatt, da enkeltindividet ikke var problem, men den fraksjonerte tilstanden i borgermassen. Dette belyses videre med at Diodorus også viser til hvordan det oppsto «[...] *factional quarrels* [...]»¹⁷⁴ etter innføringen av petalismen. Hvilket tyder på at petalismen forsterket de allerede eksisterende problemene istedenfor å løse dem. De sosiale rammeverket som var tilstede i Athen var, utifra hva kildene forteller, ikke-eksisterende i Syrakus og dette kan ha vært en kraftig medvirkende årsak til hvorfor det gikk så 'galt'. Videre blir denne fraksjoneringen oppgitt som en av grunnene til at petalismen ble avskaffet av Diodorus. Et ønske om å sette en stopper for denne fraksjoneringen kan umulig bare ha vært forbeholdt eliten, da heller ikke folket var tjent med dette. Det var tross alt ikke så lenge siden at striden mellom de nye og de gamle borgerne var avsluttet og en lignende situasjon kan umulig ha vært ønskelig. Som Donald Kagan påpeker er en av de største utfordringene for et demokrati å forhindre fraksjonering og de ofte voldelige tilstandene fraksjonering medfører.¹⁷⁵

Til tross for disse forskjellene mellom ostrakisme og petalisme ser de begge til å dele et fellestrekk i hvordan de gikk ut av bruk, ihvertfall sett utifra de antikke kilder.

For i Athen går ostraksimen ut av bruk etter en famøs affære, der en viss Hyperbolos er involvert. Tukydid fremstiller denne Hyperbolos som en ussel fyr, som ikke ble ostrakisert på grunn av hans makt og innflytelse, men «[...] *fordi ved hans usselhet var en skam for byen.*»¹⁷⁶ Ifølge Plutark var det på grunn av denne usselheten athenerne velger å avskaffe ostrakismen; «[...] *they were vexed by its application to so unworthy a man [...] since for his baseness he had met with the same fate as the best men [...]*»¹⁷⁷

Dog er ikke dette hele historien da Hyperbolos ønsket enten Nikias eller Alkibiades ostrakisert (de to sistnevnte skal det stiftes nærmere bekjentskap med i kapittel 4.5.3). Da disse to fikk rede på dette var de snare til å samarbeid med å få Hyperbolos ostrakisert enten i 417, 416 eller 415fvt. Hyperbolos må ha vært en fremtredende politisk figur, da som demagog, for han var ofte en karakter innenfor komedie skuespillene.¹⁷⁸

¹⁷⁴ Diod. Sic. 11.87.5

¹⁷⁵ Kagan, D. 'The Origin and Puposes', s.400

¹⁷⁶ Thuc. 8.73.3

¹⁷⁷ Plut. *Vit. Nic.* 11

¹⁷⁸ Westlake, H. D. & Hornblower, S. 'Hyperbolus' i *OCD*

Dette forklarer derimot ikke hvorfor athenerne avskaffer ostrakismen på grunn av Hyperbolos, det forklarer kun hvordan han ble ostrakisert. Både Nikias og Alkibiades tilhørte den athenske elite, noe som Hyperbolos ikke ser ut til å ha gjort. I komediene blir det gjort narr av hans utenlandsk opphav, men dette stemmer ikke da *ostraka* har vist at hans far hadde et vanlig gresk navn.¹⁷⁹ Dette kan tyde på at han var en mann av folket, dvs. at han ikke ble født inn i de øvre samfunnslag. Karakterbeskrivelsen Tukydid gir av ham kan ha sammenheng med dette da også Tukydid var en del av eliten.

Så hvorvidt Plutarks' forklaring på hvorfor ostrakismen gikk ut av bruk (den ble ikke avskaffet) kan diskuteres. Det er fullt mulig at føleleser var en medvirkende årsak til hvorfor ostrakismen gikk ut av bruk, men dette aspektet er mest sannsynlig blitt overdrevet av kildene. En annen mulighet er ifølge W. Robert Connor og John J. Keaney det enkle faktum at man i Athen ikke lengre hadde muligheten til å fylle minimumskvoten på 6000 mann, dette som følge av den andre athenske ekspedisjon til Sicilia.¹⁸⁰ I Syrakus er ikke dette et problem, snarer tvert om, da det må ha vært en befolkningsøkning på grunn av *koinon dogma*.

Sammenligner vi så ostrakismen og petalismens endelikt er det visse likheter. Kildene begge steder viser til en følelsesmessig reaksjon, begge lovene har ifølge kildene blitt et symbol på moralsk forfall. Begge steder er det også muligheter for å legge vekt på elitens rolle i det hele, men det er viktig å huske på at i det athenske tilfelle plotter ikke Alkibiades og Nikias imot ostraksimen, men mot Hyperbolos. Faktisk fungerte ostrakismen her som et middel for eliten til å kontrollere og fjerne en demagog. I petalismens tilfelle har vi ikke en lignende episode, alt i alt er det særdeles store hull i Diodorus' fremstilling. Hvorvidt det var eliten som aktivt arbeidet for å kvitte seg med petalismen er uvisst. De ser heller ikke til å ha lidd noen større nød, da de ifølge Diodorus heller valgte å kultivere sin formue og et liv i luksus.¹⁸¹ Eliten hadde med andre ord midlene og muligheten til å tilpasse seg denne nye politiske situasjonen. Hvorvidt de har jobbet i det skjulte med å få avskaffet petalismen er umulig å stadfeste. Eliten er heller ikke en homogen politisk gruppe og det blir stadfestet av Diodorus hvordan unge menn begynte å trene opp sine retoriske ferdigheter.¹⁸² Unge menn som tilhørte de øverste samfunnslag som hadde tid og

---

¹⁷⁹ Westlake, H.D. & Hornblower, S. 'Hyperbolus'

¹⁸⁰ Connor, W.R. & Keaney, J.J. 'Theophrastus on the End of Ostracism' *The American Journal of Philology*, Vol. 90, Nr. 3(Jul., 1969), s. 313-319, s.319

¹⁸¹ Diod. Sic. 11.87.4

¹⁸² Diod. Sic. 11.87.5

midler til å drive med retorikk og politikk. I den sammenheng er det også viktig å ha i minnet at det ifølge Diodorus Siculus, var syrakuserne som trakk loven tilbake.¹⁸³ Videre har det blitt reist spørsmål om hvorvidt vi kan stole på Diodorus Siculus og konklusjonen er at det kan vi ikke. Mangelen på navn, årstall og hvor lenge petalismen ble holdt i hevd er alle manglende. Han bruker denne episoden til å belære sine lesere, og for å vise historiens *utilitas*. Alt i alt er det vanskelig å gi et klart svar på hva petalismen innebærer og hva den egentlig forteller oss om den politiske situasjonen i Syrakus. Innføringen av petalismen tyder på sterke demokratiske tendenser, men Andrew Lintott ser ut til å mene at det var eliten som sto bak innføringen; «[...] *the aristocracy would not have forged a weapon against themselves, except to avoid a greater evil.*»¹⁸⁴ Her glemmer Lintott Diodorus vitnesbyrd om at det var folket og ikke eliten som innførte petalismen¹⁸⁵, det er fullt mulig at eliten ønsket en slik lov, men de måtte ha folkets støtte. Behovet for å ha folket i ryggen diskrediterer også Bergers påstand om sterke aristokratiske tendenser i avskaffelsen av petalismen, da det igjen var folket som avskaffet petalismen.¹⁸⁶ Det er umulig å avgjøre i hvilken grad eliten påvirket beslutningsprosessen, men det er mulig å slå fast at eliten måtte forholde seg til folkeopponionen. Robinsons påstand ser dermed ut til å være den med mest tyngde da både innføringen og avskaffelsen av petalismen skjedde innenfor et demokratisk rammeverk. Imitasjonen av den athenske ostrakismen er i mine øyne også et vitnesbyrd som viser klart og tydelig at syrakuserne identifiserte seg selv med et demokratisk styresett. Utifra det Diodorus forteller er det heller ingen grunn til å anta noe annet.

3.3 Ducetius

I kjølevannet av avskaffelsen av petalismen dukker det opp noen utenrikspolitiske kriser i Syrakus. Den første er av mindre signifikans, en rekke øyer i det Tyrrenske hav var under angrep av pirater og syrakuserne sendte hjelp til øyboerne. Generalen de sendte, *Phayllus*, viste seg derimot å være korrumpert og mottok bestikkelser av piratene, og seilte tilbake til Syrakus med uforrettet sak. Da syrakuserne fant ut at deres general hadde mottatt bestikkelser ble han dømt til landflyktighet.¹⁸⁷

---

¹⁸³ Diod. Sic. 11.87.6; «*As a result the Syracusans changed their minds and repealed the law of petalism, having used it only a short while.*»

¹⁸⁴ Lintott, A. *Violence, Civil Strife*, s.189

¹⁸⁵ Diod. Sic. 11.86.5

¹⁸⁶ Diod. Sic. 11.87.6

¹⁸⁷ Diod. Sic. 11.88.4

Dette medførte, ifølge Diodorus, at syrakuserne utrustet en ny ekspedisjon og med en ny general. Denne *Apelles* hadde tatt lærdom av det som skjedde med hans forgjenger og utførte sitt oppdrag til punkt og prikke. Han tok med seg en rekke krigsfanger og krigsbytte tilbake til Syrakus.¹⁸⁸

Her ser vi at det var viktig for syrakuserne å holde ro og orden på havet, da piratvirksomhet og lignende ødela for handelen. Videre ser vi at det også var særdeles lukrativt å gå til krig mot piratene, da dette innbrakte krigsfanger, dvs. slaver og krigsbytte. Det var de fattige som fungerte som roere og vi kan anta at også disse tjente på slike ekspedisjoner. Dette var en 'vinn-vinn' situasjon for både eliten og folket.¹⁸⁹ Eliten kunne fortsette å finansiere handelen uten at det var stor risiko for piratvirksomhet, og de fattige kunne tjene litt på krigsbytte. Derfor er det ikke særskilt merkelig at den første generalen blir sendt i landflyktighet.

Det er derimot den neste hendelsen som virkelig forteller mer om Syrakus etter petalismen. Hovedpersonen i denne fortellingen er Ducetius, en lederskikkelse hos sikelerne. Denne Ducetius samlet i 453fvt. de sikeliske samfunn til en føderasjon, og med denne føderasjonen i ryggen begynte han å øke sikelerne og sin egen makt i innlandet av Sicilia. Diodorus gjennomgang av Ducetius' liv og karriere er også en av de få gangene en av de opprinnelig befolkningsgruppene, sikelerne, sikanerne og elymerne blir viet oppmerksomhet. De antikke historikere valgte stort sett å overse de innfødte befolkningsgruppene.¹⁹⁰ Ducetius' sikeliske føderasjon gir et lite, men viktig innblikk i helliniseringen av disse befolkningsgruppene, for Ducetius' liv avslører det innviklede nettverket mellom sikeliotene og de innfødte.¹⁹¹ Et annet eksempel på hellinisering av den innfødte befolkningen er bruken av det greske alfabetet i den elymiske byen Egesta. Egesta også et svært spesielt tilfelle da de ser ut til å blitt så 'ubarbarisk' i grekernes øyne at ekteskap mellom en elymer fra Egesta og en greker fra nabobyen Selinous var lovlig og akseptabelt.¹⁹² Funn av greske drikkeskåler ved en rekke sikeliske bosteder med inskripsjoner sikelisk med greske bokstaver tyder på tospråklighet og kulturell

---

¹⁸⁸ Diod. Siv. 11.88.5

¹⁸⁹ Lintott, A. *Violence, Civil Strife*, s.190

¹⁹⁰ Jackman, T. 'Ducetius and fifth-century Sicilian tyranny' *Ancient Tyranny*, red. Sian Lewis, Edinburgh 2006, s.33

¹⁹¹ Jackman 'Ducetius' s.33

¹⁹² Finley, M. *A History of Sicily: Ancient Sicily to the Arab Conquest*, London 1968, s.24

interaksjon.¹⁹³ Rester av et dorisk tempel fra det femte århundre fvt. er også å finne i Egesta.¹⁹⁴ En rekke indikasjoner på kulturutveksling er derfor å finne mellom de innfødte og grekerne. Men de ser ikke ut til å utgjort en større trussel mot sikeliotene før Ducetius entret banen. Ducetius' bygrunnlegger og hans økende territorium i Sicilias innland ble sett på som en trussel. Da han i tillegg begynte å angripe greske bystater og forpurre Syrakus interesser tok sikeliotene affære.

3.3.1 Ducetius' amnesti

I 451fvt. opplever nok engang syrakuserne å bli forrådt av en av deres generaler. Diodorus forteller hvordan Ducetius ble stadig mer aggressiv og syrakuserne sendte derfor en hær mot Ducetius. Den syrakusiske hæren blir slått og siden det var vinter returnerte de overlevende tilbake til Syrakus. Her blir den syrakusiske generalen Bolcon funnet skyldig i å ha stått i ledtog med Ducetius og ble på grunn av dette henrettet.¹⁹⁵ Syrakuserne valgte med andre ord en hardere straff enn landflyktighet, hvorvidt beskyldningen var reelle er det umulig å si noe om. En mulighet er at de hadde blitt mer mistenksomme etter affæren med Phaÿllus. Det er også fullt mulig at dette ble brukt som et politisk våpen, noe som skal drøftes under Dionysius den første.

Syrakuserne velger en ny general samme vår og i likhet med Apelles tar denne nye generalen sin oppgave mer seriøst. Ducetius blir slått av syrakuserne og alt håp var nå ute, hans føderasjon raknet og «[...] *he had come to the depths of despair.*»¹⁹⁶

Situasjonen blir forverret forteller Diodorus, for Ducetius' støttespillere og venner plottet nå mot ham, Ducetius valgte derfor å flykte til Syrakus.¹⁹⁷ Et merkelig valg med tanke på at dette var hans fiender og de som hadde knust hans hær og makt.

Diodorus forteller videre hvordan Ducetius ankom Syrakus i ly av mørket og satte seg ned ved et av alterne på Agora. Han inntok rollen som supplikant og ga både sin person og sin eiendom under Syrakus. Diodorus forteller videre at da morgensolen grydde strømmet folket inn på markesplassen og ble forundret over synet av Ducetius. Rådet (βουλήν) kalte

---

¹⁹³ Jackman, T. 'Ducetius' s.42

¹⁹⁴ Finley, M. *A History of Sicily*, s.24

¹⁹⁵ Diod. Sic. 11.91.1-2

¹⁹⁶ Diod. Sic. 11.91.4

¹⁹⁷ Diod. Sic. 11.92.1

inn til et folkeforsamlingsmøte (ἐκκλησίαν) og spurte forsamlingen hva de ønsket å gjøre med Ducetius.¹⁹⁸

Signifikansen her er ikke at skjebnen til Ducetius skal bli avgjort av folkeforsamlingen, men det faktum at Diodorus beskriver beslutningsprosessen. Blant annet bruker Diodorus to begrep vi kjenner igjen fra det athenske demokratiet, βουλὴν og ἐκκλησίαν. Transkribere og oversetter vi disse to begrepene til det latinske alfabet blir desto mer gjenkjennlige, *boule* (råd) og *ekklesia* (folkeforsamling). Hvorvidt det er mulig å overføre den athenske betydningen av begrepene til Syrakus må undersøkes nærmere. I gjennomgangen av petalismen var det lite som tydet på at de samme sosio-politiske institusjoner som var å finne i Athen med fyle og demer også var å finne i Syrakus. I Aristoteles' drøfting vedrørende Solons-reformer kommer tydelig frem at medlemmer av *boulen* ble hentet fra fyle-systemet.¹⁹⁹ Kleisthenes-reformer videreutvikler dette ved å øke antall fyle, fra fire til ti, dette ifølge Aristoteles for at «[...] flere kunne ta del i politikken.»²⁰⁰ Videre innførte også Kleisthenes en økning av antall medlemmer i *boulen* fra fire hundre (under Solon) til fem hundre. Det vil si femti fra hver fyle og disse ble valgt ved loddtrekning. Et like rikt kildemateriale om de politiske institusjoner ikke å finne i Syrakus. Men det er lite som tyder på et fyle-system eller på loddtrekning til embeter. Loddtrekning til ser først ut til å bli innført i 412fvt. Vi vet heller ikke om hvor stort dette rådet var, hvordan det ble bemannet eller for den saks skyld hvor mange råd det var. Å overføre den athenske betydningen av *boule* kan derfor ikke gjøres, det er for mange forbehold som tas, for mye usikkerhet tilknyttet det syrakusiske rådet. Dog det som kan slås fast er at i likhet med den athenske *boulen*²⁰¹ hadde den syrakusiske *boulen* det som oppgave å behandle saker før de skulle legges frem for folkeforsamlingen. At dette er gjeldene i Syrakus kommer tydelig frem da det er rådet som kaller inne til folkeforsamlingsmøte; «[...] *the magistrates [boule] called a meeting of the Assembly and laid before it the question of what should be done with Ducetius.*»²⁰² Det kan derfor være lite tvil om at den syrakusiske *boule* hadde ansvaret for å innkalle og legge frem saker for den syrakusiske folkeforsamlingen.

¹⁹⁸ Diod. Sic. 11.92.1-2

¹⁹⁹ Arist. [*Ath. Pol.*] 8.1-5

²⁰⁰ Arist. [*Ath. Pol.*] 21.2

²⁰¹ Arist. [*Ath. Pol.*] 43.4 Det vi vet om rådets fullmakter er dog slik det var innrettet i Aristoteles samtid, ca 330fvt.

²⁰² Diod. Sic. 11.92.2-3

Hvis vi vender tilbake til Ducetius' skjebne som nå lå i folkeforsamlingenes hender så tok det hele en lykkelige vending for Ducetius. Da en del av forsamlingen roper på hevn og Ducetius' henrettelse, forteller Diodorus hvordan de eldste i forsamlingen tar ordet. De foreslår at Ducetius skal bli spart, da han har kommet til byen som supplikant og bedt om nåde. Diodorus forteller hvordan dette forslaget ble godt mottatt og hvordan forsamlingen unisont «[...] *cried out as with one voice from every side to spare the suppliant.*»²⁰³ David Asheri tolker dette som at syrakuserne «[...] *voted by acclamation [...]*»²⁰⁴ Asheris påstand er spennende da den utifra det overstående kildeutdraget fra Diodorus virker svært troverdig. Dette er det eneste stedet hvor Diodorus faktisk går nærmere inn på hvordan stemmeprosessen fungerte i Syrakus. Tidligere har Diodorus redegjort for hvordan syrakuserne valgte sine generaler, men ikke hvordan selve stemmeprosessen fungerte. Problemet er at et lignende eksempel ikke er å finne hos Diodorus eller hos andre kilder. Det vi derimot helt klart kan slå fast er at den syrakusiske folkeforsamlingen stemte ikke bare over hvem som skulle bli generaler, men også om politiske saker. Den raske innkallelsen til forsamlingsmøte tyder også på relativt godt organisert administrativt apparat som kunne håndtere ekstraordinære hendelser relativt hurtig. Videre er dette et bevis på at folkeforsamlingen var den øverste beslutningstaker, for selv om Ducetius' skjebne kan virke som en liten og uviktig sak, så har den store konsekvenser. Syrakuserne velger å sende Ducetius i eksil til Syrakus moder by *Korint*. Dette er ikke det siste vi høre fra Ducetius, han returnere til Sicilia i 446fvt. og grunnlegger en ny koloni på nordkysten av Sicilia. Dette skaper konflikt med Akragas som medfører krig mellom Akragas og Syrakus, som begge ledet hver sin allianseblokk.

Asheri mener at Ducetius etter 451fvt. er en agent for Syrakus sine hegemonistiske tendenser, og at hans tilbakekomst var i full, om enn hemmelig, overenskomst med Syrakus.²⁰⁵ Dermed kan ikke Ducetius' 'skjebne' avfeies som en fillesak, ei heller kan vi dermed anta at den syrakusiske folkeforsamling hadde innskrenket makt da den var beslutningstageren i utenrikspolitiske saker. Borgerne hadde råderett gjennom folkeforsamlingen. Folkeforsamlingen hadde også mulighet til å utnevne og straffe sine generaler, som igjen betyr at det var folkeforsamlingen og ikke en elite som kontrollerte de syrakusiske hærstyrker. Til en viss grad ser det ut som syrakuserne og athenerne

---

²⁰³ Diod. Sic. 11.92.1-4

²⁰⁴ Asheri, D. 'Sicily, 478-431 B.C.' s. 164

²⁰⁵ Asheri, D. 'Sicily, 478-431 B.C.' s.

kontrollerte sine generaler relativt likt. I Athen ble generalenes handlinger gransket og hvis de ikke hadde opprettholdt sine ordre ble de idømt straff.²⁰⁶

Dette var også tilfelle i Syrakus og det kommer tydelig frem i affærene med Phaÿllus og Bolcon, som begge blir gransket av syrakuserne og dømt for at de ikke har utført sitt oppdrag. Den syrakusiske folkeforsamlingen hadde stor kontroll over sine generaler og tyder på at borgernes makt var i aller høyeste grad gjeldende.

3.4 Hegemoniske tendenser.

Affæren med de syrakusiske generaler og Ducetius marker overgangen til et mer stabilt politisk bilde i Syrakus. I årene før Phaÿllus, Bolcon og Ducetius har det kommet tydelig frem hvordan 'arven' etter Deinomenidene har ført til politisk ustabilitet. Med Ducetius tar syrakusisk politikk en annen retning, hvorvidt det ble mer stabilt er usikkert for Diodorus tar lite for seg de interne hendelser i Syrakus. Fokuset hos Diodorus blir nå rettet mot det vi kan kalle for det syrakusiske hegemoni. Dette var ingen ny utvikling, Syrakus hadde under Deimonidene vært den ledende bystaten på øyen.²⁰⁷ Dog må ikke dette nye syrakusiske hegemoni forveksles med et ønske om en tilbakevending til eneveldet. Som den videre drøftningen skal vise ser det heller ut som den syrakusiske ekspansjonen fra 440fvt. og fremover heller har som formål å støtte opp under demokratiet.

De første samfunnene som blir offer for den syrakusiske ekspansjonen er sikelerne i innlandet. Diodorus forteller hvordan Syrakus i 440fvt. hadde lagt under seg de ulike sikeliske samfunnene i innlandet, unntatt et, *Tyrakinai*. For dette var det sterkeste av de sikeliske samfunn, men sto uten forbundsfeller, da disse var underlagt Syrakus. Til tross for at innbyggerne i Tyrakinai kjempet godt og sto lenge imot ble til slutt byen tatt, innbyggerne ble solgt som slaver.²⁰⁸

Videre forteller Diodorus hvordan syrakuserne det påfølgende år (439fvt.) igangsatte en massiv militæropprustning. Denne opprustningen skal ha blitt igangsatt fordi syrakuserne var suksessrike i 440fvt. Ifølge Diodorus skal 100 nye triemer ha blitt bygd, det var også en økning av antall ryttere, infanteriet ble også utvidet. Finansieringen av denne opprustningen ble gjort ved å legge harde skatter på de sikeliske samfunn som var underlagt Syrakus.²⁰⁹

---

²⁰⁶ MacDowell, D. M. 'Stratēgos' *OCD*

²⁰⁷ Diod. Sic. 12.26.3

²⁰⁸ Diod. Sic. 12.29.1-4

²⁰⁹ Diod. Sic. 12.30.1

Det som er interessant med denne opprustningen er det faktum at det ser ut til å være en kraftig satsning på marinen. 100 nye triemer betyr en rekke roere, en typisk athensk trieme ble bemannet av 80 borgere og 120 ikke-borgere, men frie menn.²¹⁰ At store deler av mannskapet på de syrakusiske triemer også i stor grad var bemannet av 'frie hender' og ikke slaver er det mye som taler for. Diodorus forteller hvordan Dionysius den første i 396fvt. satte fri en rekke slaver for å kunne bemanne sine skip.²¹¹ Hvis vi da antar at syrakuserne bemannet sine skip på lik linje med athenere betyr dette at 8000 borgere trengtes for å bemanne de hundre nye triemene. Resten av roerne vil bli hyrt inn fra frie menn som bodde i byen som ikke var allierte, eller gjennom syrakusernes allierte. Sammenligner vi videre med Athen er det nødvendig å anta at det var de fattige borgerne som ble benyttet som roere. Aristophanes viser i sitt verk *Ecclesiazusae* hvordan de fattige borgerne i Athen alltid valget de generaler som ønsket å utruste en flåte, samtidig som han poengterer at de rike og bøndene sier nei.²¹² Dette gir god mening i følge Rachel L. Sargent hvis vi antar at dette medførte at de fattige fikk betalt og de rike fikk ekstra utgifter.²¹³ Slike konkrete bevis på en finansieringsmodell er ikke å finne i Syrakus i 439fvt., men det er mulig å gjøre seg opp et kort bilde av hvordan man kan ha finansiert militærvæsenet.

Tidligere i dette delkapittelet har det blitt trukket frem hvordan syrakuserne finansierte sin opprustning ved å skattelegge sikelerne. Den andre faktoren som kan være med på å forklare finansieringen er Sicilias fruktbarhet. Sicilias geologiske aktivitet har gjort øyen svært fruktbar,²¹⁴ så syrakuserne har innhøstet store inntekter fra jordbruket. Videre ser vi også at Athens ambisjoner på Sicilia er motivert av å stoppe den sicilianske korneksporten til Peloponnes.²¹⁵ Den tredje kilden vi har til finansieringen av det syrakusiske militærvæsen er Tukydid. Tukydid tar for seg den økonomiske situasjonen under den athenske beleiringen av Syrakus og beskriver den økonomiske tilstanden til

---

²¹⁰ Ruschenbusch, E. 'Zur Besatzung athenischer Triern' *Historia Zeitschrift für Alte Geschichte*, Vol. 28 (1979), s.106-110, s.110

²¹¹ Diod. Sic. 14.58.1

²¹² Ar. *Eccl.* 195-200

²¹³ Sargent, R. L. 'The Use of Slaves by the Athenians in Warfare' *Classical Philology*, Vol. 22, Nr. 3 (Jul., 1927), s.264-279, s. 267

²¹⁴ Finley, M. *A History of Sicily*, s.4

²¹⁵ Thuc. 3.86

syrakuserne som kritisk. Ifølge det Tukydid forklarer hadde syrakuserne tatt opp lån og tappet seg selv for penger for å kunne opprettholde krigføringen.²¹⁶

Militærvesenet i Syrakus ble finansiert gjennom skattlegging av sikelerne og ved de store inntektene fra jordbrukssektoren. En annen mulighet er at militæret ble finansiert ved lån, men dette kun i ekstraordinære tilfeller. Eksempler på direkte skattlegging av borgerne ser ikke ut til å ha forekommet. Dette medfører at vi ikke kan slå fast om hvorvidt eliten hadde ansvaret for å utruste triemer og lignende, slik de rikeste athenere hadde gjennom *trierarchos*-embete.²¹⁷ Selve finansieringen av opprustningen i 439fvt. kan således hverken tale for eller imot et demokratisk regime i Syrakus i denne perioden.

Når det gjelder de militærgrener som blir opprustet i 439fvt. er det antallet triemer som vekker den største oppmerksomhet. 100 nye triemer ville ha krevd, som tidligere beskrevet, 180 roere for hver trieme. Disse roerne ville ha blitt rekruttert blant de fattige. Flåteopprustningen har sannsynligvis blitt godt mottatt blant de fattige, og det må også antas at de 8000 borgerne som engasjert roerene var en aktiv pådriver for å ruste opp flåten. I Syrakus er det ikke bare de fattige som blir hørt, også infanteriet, dvs. hoplitene og rytteriet blir rustet opp i 439fvt. Diodorus beskriver blant annet hvordan syrakuserne «[...] *doubled the number of their cavalry.*»²¹⁸ Dette er mer velstående borgere, da hoplitene måtte holde seg selv med våpen og det samme gjaldt for rytterne som måtte holde egen hest og utstyr. Alle samfunnslag i borgermassen (og sannsynligvis de aller fleste frie ikke-borgerne) tjente på opprustningen. Vi sitter dermed igjen med et mer nyansert bilde enn det Aristophanes gir fra Athen, men samtidig er det ytterst viktig å huske på at Aristophanes ikke er ute etter å skildre objektivt, da *Ecclesiazusae* er en komedie. Aristophanes setter dermed ting på spissen og virkeligheten har nok vært noe mer nyansert.

Den viktigste politiske konsekvens ved utvidelsen av det syrakusiske hegemoniet er de konsekvenser det har for forholdet mellom Sicilia og Hellas.

Opprustningen av marinene viser nemlig en ny trend i den syrakusiske ekspansjonismen, målet for krigføringen er ikke lengre sikelerne i innlandet, men de greske bystatene langs kysten. De andre *sikeliotene*²¹⁹ blir nå målet for den syrakusiske ekspansjonisme. Som følge av dette blir Athen trukket inn og Syrakus går imøte en av sine største kriser på flere

---

²¹⁶ Thuc. 7.48

²¹⁷ Rhodes, P. J. & Starr, C. G. 'Trierarches' i *OCD*

²¹⁸ Diod. Sic. 12.30.1

²¹⁹ Sikeliotene er betegnelsen Tukydid bruker på de grekere som er bosatt på Sicilia.

tiår. To ganger bryner Athen seg på Syrakus, henholdsvis den første og andre sicilianske ekspedisjon, der den førstnevnte skal gjennomgås nærmere i neste delkapittel.

3.5 Den første Sicilianske Ekspedisjon

Bakgrunnen for den konflikten som oppstår mellom Syrakus og Athen er beskrevet av både Diodorus og Tukydid. Da Tukydid er vår samtid kilde til disse hendelser er det naturlig at hans beretning vil være den ledende i gjennomgangen av hendelsen. Dette betyr ikke at Diodorus vil bli glemt, da han tilbyr det vi kan kalle kontinuiteten. Uten Diodorus hadde det vært vanskelig å forklare hvorfor Syrakus gikk til angrep på *Leontinoi* i 427fvt. Takket være Diodorus kan vi både se og sette dette i sammenheng med den ekspansjonistiske politikken Syrakus førte.

3.5.1 Opptakten til Den Første Sicilianske Ekspedisjon

I 427fvt. ble *Leontinoi* angrepet av Syrakus. Leontinerne hadde ifølge Tukydid vært tidligere forbundsfeller med Athen og sendte derfor en delegasjon til Athen for å be om hjelp. Athenerne var villige til å hjelpe, med et overordnet ønske om å kunne underlegge seg hele Sicilia. Det faktum at leontinerne ikke bare var forbundsfeller, men også fjerne slektninger av athenerne spilte en underordnet rolle ifølge Tukydid; «*Med slektskapet som påskudd sendte athenerne skip [...]»*.²²⁰

To ekspansjonistiske stater er dermed på kollisjonskurs, der hver ledet en allianseblokk. Et problem som tidlige gjør seg gjeldende er det faktum at denne første sicilianske ekspedisjon ikke blir grundig gjennomgått av kildeforfatterne. Konsekvensen av dette er at det er lite å si om selve konflikten og det politiske spillet i bakgrunnen. Til en viss grad virker det som om kildene lader opp til den andre sicilianske ekspedisjon. Men til tross for dette er det mulig å trekke frem enkelt episoder som kan være med på å belyse de politiske forhold.

Den første episoden som gir en viss innsikt i de politiske forhold fungerer også som en introduksjon til en av de viktigste politiske aktørene i Syrakus, Hermokrates.

Hermokrates er en politisk aktør i Syrakus og et nærmere bekjentskap vil bli stiftet med ham senere i oppgaven. Under fredsforhandlingen i Gela i 424fvt., griper Hermokrates ordet og leder forhandlingene. Disse fredsforhandlingene markerte slutten på Den første sicilianske ekspedisjon, da sikeliotene kom til enighet seg i mellom.

---

²²⁰ Thuc. 3.86

Selve innlegget til Hermokrates forteller oss ikke mye om det interne politiske liv i Syrakus, bortsett fra det faktum at selve Syrakus ikke har lidd mye i konflikten.²²¹

Samtidig aner vi også en frykt hos Hermokrates for at en videre athensk intervensjon på Sicilia vil skade det syrakusiske hegemoniet, riktignok skjult som en uro for at hele øyen skal bli underlagt Athen;

«Men når vi begynner krig mot hverandre og tilkaller dem [Athenerne], folk som ellers gjerne deltar i krig også hos dem som ikke har tilkalt dem, og når vi så har skadet oss selv ved å betale våre penger til dem og banet veien til makten for dem, da er det ikke noe rart om de, når de skjønner at vi er på knærne, kommer med en større flåte og forsøker å legge alt her under seg.»²²²

Her ser vi tydelig at Hermokrates frykter at Syrakus skal miste sin lederstilling, at Athen skal ødelegge 'status quo'. For Hermokrates og resten av den syrakusiske eliten ville det være en katastrofe hvis de mistet sitt hegemoni. Da ville det bli nødvendig at eliten betalte av egen lomme for utrustninger av triemer og lønningen til roerne. Eventuelt kunne det bli nødvendig å skattlegge de syrakusiske borgerne, noe som ville ha skapt stor misnøye blant allmuen. Dermed blir det tydelig hvorfor Hermokrates er så klar i sitt budskap, og det er å sende athenerne bort.²²³ Fredsbudskapet er av underordnet betydning, for

Hermokrates sier selv at før eller siden vil sikeliotene «[...] føre krig mot hverandre [...]»²²⁴

Videre ser vi av den fredsavtalen som ble inngått at 'status quo' ble bevart, da «[...] enhver skulle beholde det han hadde [...]»²²⁵ Det ble også trumfet igjennom at athenerne måtte forlate Sicilia, noe de også gjorde.²²⁶ De athenske generalen som kom tilbake tomhendt fra Sicilia ble straffet med landsforvisning og bøter.²²⁷ I likhet med syrakuserne likte ikke athenerne generaler som ikke leverte varene i form av krigsbytte og nye landområder. Da athenerne var sendt bort kunne syrakuserne fortsette å underlegge seg nye områder, noe neste episode som skal drøftes viser oss.

---

²²¹ Thuc. 4.59

²²² Thuc. 4.60; Det er en selvfølge i forbindelse med dette utdraget at man tar hensyn til det faktum at Tukydid kommer med hint om senere hendelser, da Den andre sicilianske ekspedisjon. Dette forringer derimot ikke Hermokrates hovedbudskap.

²²³ Thuc. 4.64

²²⁴ Thuc. 4.64

²²⁵ Thuc. 4.65

²²⁶ Thuc. 4.65

²²⁷ Thuc. 4.65

3.5.2 Stasis i Leontinoi

I 422fvt., kun to år etter fredsavtalen i Gela blusser det opp til stasis i Leontinoi. En rekke nye borgere ble ifølge Tukydid innskrevet etter fredsforhandlingen i 424fvt. og hvordan 'folket' ønsket å «[...] *fordele jorden på en annen måte.*»²²⁸ Hvordan dette ble organisert forklarer ikke Tukydid, men fra Diodorus Siculus har vi andre eksempler på lignende jordreformer, da særlig like etter *koinon dogma*. Diodorus beskriver blant annet hvordan nesten alle de greske byene «[...] *shared out their seperate territories in shape of allotments for the entire citizen body.*»²²⁹ Det er derfor kanskje ikke så overraskende at eliten i Leontinoi satte seg imot dette. Eliten tilkalte derfor syrakuserne og ba dem om hjelp og ved hjelp av syrakuserne ble demokratene fordrevet. Eliten sa seg så villig til å forlate byen og bli borgere av Syrakus.²³⁰ Diodorus hevder så at alle leontinerne fikk borgerskap.²³¹ Men dette motstrider med Tukydid's beretning og det var også athenske utsendinger på øyen i denne perioden hvilket taler for at Tukydid har hatt relativ god kjennskap til saken. Da athenske utsendingen hadde kommet til Sicilia for å undersøke om det var mulig å stifte et forbund mot Syrakus, men dette lyktes ikke.²³² Tukydid forteller videre at ikke alle i eliten fant seg til rette i Syrakus og at en del av eliten forlot Syrakus. De søkte tilflukt sammen med de leontinske demokrater som hadde søkt tilflukt i et par festninger i Leontinois omland og som derfra førte krig mot syrakuserne.

Denne episoden blir av Andrew Lintott tolket som et hint om den politiske faktoren det syrakusiske aristokratiet utgjorde. Lintott peker på hvordan vennskapsbånd og personlige forbindelser mellom eliten i Syrakus og Leontinoi kan ha spilt en avgjørende rolle.²³³ Videre beskriver Lintott hvordan det ikke var snakk om «[...] *co-operating with an aristocracy in a subject city as a matter of administrative convenience [...] since Leontinoi was in effect being incorporated into Syracuse.*»²³⁴ Hva Lintott mener med dette er ikke klart, for han ser ut til å blande sammen både Diodorus Siculus og Tukydid.

---

²²⁸ Thuc. 5.4

²²⁹ Diod. Sic. 11.76.6

²³⁰ Thuc. 5.4

²³¹ Diod. Sic. 12.54.7

²³² Thuc. 5.4

²³³ Lintott, A. *Violence, Civil Strife*, s.191

²³⁴ Lintott, A. *Violence, Civil Strife*, s.191

Tukydid slår fast at byen ble lagt øde²³⁵, mens Diodorus på sin side hevder at Leontinoi ble «[...] a stronghold of the Syracusans.»²³⁶ Et forsøk på å kombinere Diodorus og Tukydid går ikke i dette tilfelle, da spriket mellom de to er for stort. Når det gjelder Leontinoi må man velge enten Diodorus eller Tukydid, ikke begge. I 'konkurransen' mellom Tukydid og Diodorus er det også helt klart at det er Tukydid man må støtte seg på, for det første levde han samtidig som disse hendelser fant sted og for det andre er det nødvendig å huske på at det faktisk befant seg athenske utsendinger på Sicilia i 424fvt. Tukydid, som athener, har således hatt relativ god tilgang på informasjon.

Utifra det Tukydid beskriver ble ikke Leontinoi inkorporert i Syrakus, men lagt øde.

Det eneste som ble inkorporert i Syrakus var den den leontinske eliten, hvilket faktisk er et sterkere argument for Lintott da han argumentere for sterke vennskapsbånd mellom den syrakusiske eliten og den leontinske;

«The positive support for the dunatoi [elite] of Leontini contrasts with the negative attitude to the city as a whole and suggests that personal ties and guest-friendships between the two aristocracies were decisive here.»²³⁷

Lintott har her et godt poeng, for hvorfor skulle ellers det Diodorus og Tukydid beskriver som et demokrati aktivt gå inn for å ødelegge et annet demokrati? Videre ser vi også at eliten i Leontinoi fikk borgerrett i Syrakus. Dermed ser det ut som den syrakusiske eliten har trumfet igjennom borgerrett for sine 'egne'.

Men Lintott glemmer et viktig faktum, Leontinoi ligger kun tredve kilometer unna Syrakus i luftlinje. Den kraftige økningen i borgermassen i Leontinoi kan ha blitt sett på som en direkte trussel mot Syrakus. En mulighet, ifølge George Grote, var at Leontinerne økte sitt borgertall nettopp for å kunne forsvare seg imot syrakuserne.²³⁸ Videre var det også leontinerene som hadde tilkalt athenerne om hjelp i 427fvt. og dermed truet den ekspansjonistiske politikken i Syrakus som alle tjente på. En ny konflikt med Athen med et sterkere Leontinoi kan umulig ha vært ønskelig.

Den korte geografiske avstanden til Leontini, byens rolle som alliert med Athen, og dermed en trussel mot det Syrakusiske hegemoni er nok til at både det syrakusiske folk og elite kunne ha inngått et politisk samarbeid.

---

²³⁵ Thuc. 5.4; «De mektige sluttet en overnkost med syrakuserne, oppga byen og lot den ligge øde [...]»

²³⁶ Diod. Sic. 12.54.7

²³⁷ Lintott, A. *Violence, Civil Strife*, s.191

²³⁸ Grote, G. *A History of Greece, form the time of Solon to 403 B.C.*, London 2002, s. 715

At den leontinske eliten fikk borgerskap i Syrakus ser ved første øyekast ut til å støtte Lintotts argumentasjon, men det faktum at en del av eliten ikke fant seg til rette i Syrakus tyder på at Lintotts vennskapsbånd kanskje ikke var så sterke. Et annet poeng som motstrider Lintotts argumentasjon er det faktum at den syrakusiske folkeforsamling må ha vært involvert. Den syrakusiske eliten kan umulig ha overbevist folket om at de måtte redde den leontinske eliten fra en demokratene og deres jordreform. Den syrakusiske eliten må isåfall ha kommet med en 'gulrot' til folket, sannsynligvis basert på et økonomisk insentiv. Dette er isåfall et samarbeid mellom eliten og folket, og ikke en hendelse der den syrakusiske eliten trumfer igjennom sine ønsker.

3.5.3 Opptakten til Den andre sicilianske ekspedisjon.

Fig. 3; Selinous, med Tempel E i forgrunnen, lengst til høyre i bakgrunnen kan Tempel A og Selinous akropolis skimtes.

Som tidligere nevnt sendte Athen utsendinger til Sicilia i 422fvt., men disse måtte returnere med uforrettet sak. En ny mulighet byr seg få år senere, i 416fvt. da det bryter ut krig mellom elymerne i Egesta (evt. Segesta) og Selinous. Egestéerne sendte utsendinger til Athen og ba om deres hjelp, ikke bare mot selinunterne, men også deres forbundsfeller, syrakuserne. Egestéerne minte også athenerne på deres forbund med leontinerne og at hvis de lot fordrivelsen av de leontinske demokrater gå ustraffet ville til slutt Syrakus underlegge seg hele Sicilia.²³⁹ Videre forteller Tukydid hvordan athenerne ble lovet midler til krigføring. Athen sendte derfor utsendinger til Sicilia for å undersøke situasjonen og

²³⁹ Thuc. 6.6

for å se om de lovede midler faktisk fantes.²⁴⁰ Disse midlene fantes derimot ikke, Diodorus forteller hvordan egestéerne hadde lånt penger fra sine egne borgere og diverse nabostater «[...] *for the sake of making a good show*»²⁴¹

De athenske utsendingen ble ført bak lyset og vendte tilbake til Athen med et oppløftende budskap. På grunnlag av dette ble det avholdt et folkeforsamlingsmøte i Athen. I den påfølgende debatten mellom *Nikias* og *Alkibiades* får vi et vitnesbyrd om den politiske og sosiale tilstanden i Syrakus.

3.5.4 Den athenske folkeforsamling

Nikias er den første taleren og han er sterkt imot en ny sicilianske ekspedisjon, da Athen såvidt har kommet seg etter pesten og hard krigføring mot Sparta og deres forbundsfeller.²⁴² Alkibiades, som var for en ny ekspedisjon til Sicilia, maler et bilde av et kaotisk og uorganisert Sicilia og et truet Syrakus. Han trekker frem hvordan byene er sammensatt av en rekke ulike etniske grupper og hvordan enhver beriker seg på statens bekostning.²⁴³ Sannsynligvis det viktigste poenget Alkibiades trekker frem at det ser ut til å være innbyrdes konflikter på Sicilia. Alkibiades fortsetter så med å påpeke at athenerne vil motta støtte fra «[...] *mange barbarer som fordi de hater syrakuserne vil de angripe dem sammen med oss.*»²⁴⁴ Det er liten tvil om barbarene Alkibiades her sikter til er sikelerne og de sikeliske samfunn som ble brakt inn under Syrakus i 440fvt.

Alkibiades' to argument er begge interessante, men det er like viktig hva som ikke blir sagt.

Syrakus blir ikke nevnt spesifikt når Alkibiades trekker frem uroen på Sicilia, hvilket enten tyder på at det ikke var interne konflikter i Syrakus eller at det faktisk var.

Lite tyder på det siste, den uroen som hersket like etter koinon dogma i Syrakus ser ut til å ha forsvunnet etter avskaffelsen av petalismen. Som Shlomo Berger påpeker; «[...] *there is a lapse in the account of stasis in Syracuse for a forty year periode.*»²⁴⁵

Bergers' påstand er vanntett, ingen kilder nevner noen form for stasis i Syrakus fra 454fvt. og frem til starten på Den andre sicilianske ekspedisjon.

---

²⁴⁰ Thuc. 6.6

²⁴¹ Diod. Sic. 12.83.4; For en grundigere beskrivelse av hvordan disse rikdommen ble utstilt se Thuc. 6.46

²⁴² Thuc. 6.12

²⁴³ Thuc. 6.17

²⁴⁴ Thuc. 6.17

²⁴⁵ Berger, S. *Revolution and Society*, s. 39

Det er fullt mulig at det kan ha vært politiske konflikter, men slik Alkibiades fremstiller det; «[...] de [greske byer] ligger i innbyrdes strid etter hva vi hører[...]»²⁴⁶, er det helt klart at han mener stasis. Det er ingen tvil om at det var politiske konflikter i Syrakus. Det oppsto en debatt i den syrakusiske folkforsamlingen om athenerne er på vei eller ikke, men dette var på ingen måte stasis (se neste delkapittel). Videre er dette noe Alkibiades har hørt og med tanke på hvordan egestéerne lurte athenerne tidligere kan dette være tilfelle nå også. Dermed blir Alkibiades' tale vanskelig å forholde seg til. Men der vi setter spørsmålsteget ser den athenske folkeforsamlingen til å ha tatt Alkibiades' tale for god fisk. Athenerne bestemte seg for å sende tropper til Sicilia.²⁴⁷

Nikias griper nå nok engang ordet, da han har forstått at en ny siciliansk ekspedisjon er vedtatt. Hans misjon nå er å få athenerne til å igangsette adekvate forberedelser. Nikias trekker frem en rekke interessant momenter, der det første er at både Syrakus og Selinous har store styrker til disposisjon. Han viser også til hvordan de har store rikdommer til rådighet, både i form av privatformuer og tempelskatter. Videre nevner Nikias syrakusernes skattelegging av sikelerne.²⁴⁸ Det viktigste argumentet til Nikias er det faktum at «[...] det de er mest overlegne ved, er at de har en hel mengde hester [...]»²⁴⁹ Nikias understreker størrelsen på det syrakusiske rytteriet tre ganger i løpet av sitt andre innlegg. Den andre gangen poengterer han at det er nødvendig å ha med seg store landstyrker for å demme opp for det syrakusiske rytteriet.²⁵⁰ I det tredje tilfelle viser han til at de riktignok kan samle en like stor hær som syrakuserne, bortsett fra på et område og det er rytteriet.²⁵¹ Den athenske folkeforsamling tar dette budskapet til etterretning og gir de athenske generaler uinnskrenket makt. De athenske generaler gikk så igang med å mønstre sin styrker.²⁵²

I likhet med den athenske folkeforsamlingen må også vi ta til etterretning det Nikias her forteller oss. For Nikias' fokus på det syrakusiske rytteriets størrelse forteller en god del.

---

²⁴⁶ Thuc. 6.17

²⁴⁷ Thuc. 6.19

²⁴⁸ Thuc. 6.20

²⁴⁹ Thuc. 6.20

²⁵⁰ Thuc. 6.21

²⁵¹ Thuc. 6.23

²⁵² Thuc. 6.26

Fra den første trefningen mellom syrakuserne og athenerne i 415fvt. forteller Tukydid hvordan syrakuserne stilte med 1000 ryttere.²⁵³ Hestehold var og er en stor utgift og det må derfor antas at hver av disse 1000 rytterne derfor besatt større økonomiske ressurser. Den athenske ridderklassen, *hippeis*, var den nest høyeste formueklassen, dvs. mellom 500-300 mål, der et mål tilsvarte ca. 50 kg korn eller ca. 40 liter vin/olje. I den romerske republikk var den høyeste formueklassen ridderne, *equites*.²⁵⁴ Nikias' understrekning av det store antallet ryttere i Syrakus viser tydelig at det ikke var normalt med et så stort antall på fastlands Hellas. Syrakus kontrollere derimot et betraktelig større areal enn de aller fleste andre greske bystater, allerede på 590 tallet fvt. kontrollere Syrakus et område på ca 3800 kvadratkilometer, og blir kun overgått av Lakonia på samme tidspunkt når det gjelder areal.²⁵⁵ Det syrakusiske arealet ble ikke mindre med årene og som følge av den ekspansjonistiske politikken som ble ført etter 440fvt. hadde Syrakus kontroll over store deler av Sicilia, bortsett fra vest-spissen som var under kartagisk innflytelse. Muligheten lå med andre ord til rette for å kunne ha en rekke ryttere og opprustningen i 439fvt. gjaldt også for det syrakusiske rytteriet da deres antall ble doblet.²⁵⁶ De naturlige forutsetningene var også på plass for å kunne holde et stort antall ryttere. I antikken var Sicilia viden kjent for å være grøderikt, da *Strabon* kommer med følgende utsagn; «*The fertility of the country is so generally extolled by every one, [...], that there is a question as to what we should say of it.*».²⁵⁷ En rekke forhold lå dermed til rette for at syrakuserne kunne ha et stort rytteri og dette ser heller ikke til å utelukkende gjelde Syrakus. Tukydid beskriver hvordan Athenene sendte forsterkninger under Den andre Sicilianske Ekspedisjon, blant annet 250 ryttere, men da uten hester, «*[...] da de tenkte å få hester på Sicilia.*»²⁵⁸ Dette betyr ikke at hester var allmennseie i Syrakus, men at de overstående faktorene bidro til det store antallet. På grunnlag av det store antallet ryttere mener Lintott at dette indikerer en stor landeiende elite, som hadde monopol på tilgangen til høyere embeter.²⁵⁹ Vi kan ikke se bort ifra at det faktisk var slik at de øverste embetene ble monopolisert av de velstående, men en stor elite vil samtidig også bety flere å velge fra. Vi kan forestille

---

²⁵³ Thuc. 6.67

²⁵⁴ Meyer, J. C. *Antikkens Historie*, s.108

²⁵⁵ Dunbabin, T.J. *The Western Greeks: The History of Sicily and South Italy from the Foundation of the Greek Colonies to 480B.C.*, Oxford 1948, s.63

²⁵⁶ Diod. Sic. 12.30.1

²⁵⁷ Strab. 6.2.7

²⁵⁸ Thuc. 6.96

²⁵⁹ Lintott, A.; *Violence, Civil Strife*, s.191

oss en større elite som kjempet om *demos* gunst og innenfor en slik kontekst ville folkevennelige aristokrater dukke opp. En rekke av de ledende folkelederene i Athen kom heller ikke fra allmuen. Aristoteles gir vitnesbyrd om hvordan folkelederene i Athen alle kom fra respektable og fornem familier.²⁶⁰ Utifra det hva Aristoteles forteller om det athenske demokratiet ser også jord og økonomiske resusser til å ha en særdeles viktig rolle. Kimon valgte for eksempel å ikke ha gjerder rundet sin eiendom, slik at folket kunne forsyne seg av hans markers grøde.²⁶¹ Aristoteles forteller også hvordan Perikles ikke kunne måle seg med sine politiske motstander, Kimon, når det gjaldt private ressurser og innførte derfor godtgjørelse for jurytjeneste.²⁶² Dette viser også at det ser ut som de rike i Athen monopoliserte embetene, men hvem ville brukt dette som et argument mot det athenske demokrati? Ingen.

Det store rytteriet i Syrakus er en elite, men det er en elite som må forholde seg til en folkeforsamling. En folkeforsamling som har stor makt og er den utøvende myndighet. Dette har blitt vist gjennom kampen mellom de gamle og de nye borgerne, innføringen av petalisten og Ducetius' amnesti.

3.5.5. Den syrakusiske folkeforsamling

Den syrakusiske folkeforsamlingen samlet seg like etter at den athenske flåten hadde seilt fra Athens havneby, *Pireaus*. En flåte som blir beskrevet av Tukydid på følgende måte.

«Aldri før hadde fra en enkelt hellensk by en så kostbart og herlig utrustet flåte noengang seilt avsted. [...] dette toget skulle bli langvarig og var velutstyrt med alt som trengtes, både skip og landtropper. Flåten var brakt i stand av dem som skulle stille skip og av staten under store omkostninger.»²⁶³

Den syrakusiske folkeforsamlingen ble innkalt etter at en rekke rapporter hadde kommet om den athenske flåten. Utifra fra hva Tukydid beskriver virker det som syrakuserne lenge tvilt på at disse rapportene stemte. Blant annet forteller Tukydid om hvordan syrakuserne lenge tvilt på rapportene,²⁶⁴ og da det ble holdt folkeforsamlingsmøte rapporterer Tukydid om hvordan det var både «[...] folk som tok ordet og stolte på nyhetene [...], og folk som

---

²⁶⁰ Arist. [*Ath. Pol.*] 28.1

²⁶¹ Arist. [*Ath. Pol.*] 22.3

²⁶² Arist. [*Ath. Pol.*] 22.4

²⁶³ Thuc. 6.31

²⁶⁴ Thuc. 6.32 «Til Syrakus ble det fra mange kanter meldt om dette toget, men der ville de lenge ikke tro på det.»

hevde det motsatte.».²⁶⁵ Tukydid velger så å illustrere disse to ulike synene gjennom henholdsvis Hermokrates og Athenagoras. Førstnevnte har blitt nevnt tidligere i forbindelse med fredsforhandlingen i 424fvt. og ser dermed ut til å ha vært en av de ledende politikerne i Syrakus i tiåret fra 424fvt og frem til utbruddet av Den andre sicilianske ekspedisjon. Hermokrates var sannsynligvis en aristokrat, men som Donald Kagan beskriver ham; «[...] *there is no more reason to doubt his [Hermokrates] acceptance of democracy than to doubt Pericle's in Athens.*»²⁶⁶ Her er Kagan tydelig inspirert av H.D. Westlake som bruker en lignende beskrivelse av Hermokrates syn på demokrati; «*The political sympathies of Hermocrates were probaly no more oligarchial than those of Nicias [...]*».²⁶⁷ Eric W. Robinsons betraktning av Hermokrates som en konservativ politiker kan derfor være en god 'merkelapp' på Hermokrates' politiske ståsted.²⁶⁸ Dette må ikke misforstås med at Hermokrates var en 'gammel oligark', men at han var konservativ i forhold til sin debattmotstander Athenagoras.

Når det gjelder Tukydid's fremstilling og andre antikke kilders fremstilling av Hermokrates kan det argumenteres for at dette blir gjort i et positivt lys. Westlake argumentere for at Hermokrates er en av Tukydid's få helter.²⁶⁹ Når det gjelder Diodorus har også han et positivt bilde av Hermokrates og trekker frem Hermokrates' patriotisme.²⁷⁰ Dette positive bilde er også å finne hos en av Diodorus' kilder, Timeaus.²⁷¹ I den videre behandlingen av Hermokrates er det derfor viktig å ta et visst forbehold til hva kildene forteller. Når det gjelder Hermokrates og det syrakusiske folkeforsamlingsmøte er det enighet blant de aller fleste historikere at dette møte ble avholdt.²⁷² Dette virker plausibelt da vi tidligere har sett hvordan den syrakusiske folkeforsamlingen har en aktiv rolle. Det er derfor ingen grunn til å betvile at det ble innkalt til et folkeforsamlingsmøte når nyhetene om den athenske flåten nådde Syrakus. Spørsmålet er da hvordan Tukydid har

---

²⁶⁵ Thuc. 6.32

²⁶⁶ Kagan, D. *The Peace of Nicias*, s.219

²⁶⁷ Westlake, H.D. *Essays*, s.185

²⁶⁸ Robinson, E.W. *Democracy Beyond Athens*, s.84; «[...] *the conservative politican Hermocrates [...]*»

²⁶⁹ Westlake, H.D. *Essays*, s.198-204.

²⁷⁰ Diod. Sic. 13.63.1

²⁷¹ *F. Gr. Hist.* 566 F 102, med Felix Jacobys kommentarer til F 99-102

²⁷² Bloedow, E. F. 'The Speeches of Hermocrates and Athenagoras at Syracuse in 415 B.C. : Difficulties in Syracuse and Thucydides' *Historia: Zeitschrift für Alte Geschichte*, Bd. 45, H.2 (2. kvartal 1996), s.141-158, s. 148; «*If the speech really took place, as most critics assume [...]*», Bloedows standpunkt ser ut til å stemme da blant annet, Lintott, A. *Violence, Civil Strife*, s. 191-192; Robinson, E.W. *Democracy Beyond Athens*, s.84; 'Democracy in Syracuse' s. 202 og Rutter, N.K 'Syracusan Democracy', s.148, alle benytter seg av debatten uten å sette noen videre spørsmål tegn ved dens plausibilitet.

fått tilgang til hva som ble sagt under dette folkeforsamlingsmøte. Tukydid selv var aldri på Sicilia eller i Syrakus, han må derfor ha fått gjenfortalt talene fra forsamlingsmøte eller konstruert dem etter eget forgodtbefinnende. Dette problematiserer behandlingen av innholdet til Hermokrates og Athenagoras og der ikke mulig å slå fast med sikkerhet hva de faktisk sa. I behandlingen av det syrakusiske folkeforsamlingsmøte er det derfor mer gunstig å se på det mer generelle, enn på spesifikke utsagn fra den enkelte taler.

Hermokrates oppfordret den syrakusiske folkeforsamlingen til å forbedre seg på krig. Han stoler på rapportene, han mener selv at han «[...] *har bedre greie på dette enn andre.*»²⁷³ Utifra hva Hermokrates forteller om den athenske flåten er det tydelig at han faktisk har greie på saken. Hans estimat av størrelsen på flåten, dens bevegelser og atthenernes overordnede mål, å hærta Syrakus, stemte overrens med de faktiske forhold.

For å sitere D. Kagan; «[...] *what Hermocrates said was unquestionably sound.*»²⁷⁴

Det er vanskelig å forestiller seg hvor Hermokrates skulle ha fått denne informasjonen fra, høyst sannsynlig har den blitt lagt til av Tukydid for å gi et positivt bilde av Hermokrates. Hermokrates' mål med sitt innlegg er også fornuftig, da han oppfordrer syrakuserne til å ruste seg og sende ut en flåte som skal møte den athenske.²⁷⁵

Hermokrates' budskap blir derimot ikke tatt godt imot, han ser faktisk ut til å skape mer splittelse innad i Syrakus. Tukydid har tidligere beskrevet hvordan det var de som trodde på rapportene om en athensk flåte og de som ikke trodde. Etter Hermokrates' debattinnlegg utvider Tukydid dette bilde;

«Syrakuserne var nå i stor innbyrdes uenighet; noen mente at det ikke var tale om at atthenerne ville komme og at Hermokrates bare for med løgn; andre mente at selvom de kom, kunne de ikke gjøre dem noe som de ikke selv måtte bøte verre for; andre ga en god dag i hele saken og drev bare gjøn med det. Det var bare få som stolte på Hermokrates og var engstelig for det som ventet dem.»²⁷⁶

Det overstående utdraget virker på oss lesere som uforståelig, da vi vet at atthenerne er på vei og at Hermokrates' oppfordring er det riktige skrittet å ta. Syrakuserne naivitet er slående. Har syrakuserne glemt Den første sicilianske ekspedisjon? Har de glemt Hermokrates og hans bidrag under fredsforhandlingene i Gela? Eller som E. F. Bloedow mener;

---

²⁷³ Thuc. 6.33

²⁷⁴ Kagan, D. *The peace of Nicias*, s.220

²⁷⁵ Thuc. 6.33-4

²⁷⁶ Thuc. 6.35

«The fact that they [syracusans] appear to be so easily misled by the cunning politicians would seem to be more appropriate to the situation in Athens leading up to the decision to embark on the expedition.»²⁷⁷

Dette er med på å illustrer de mange komplekse problemene som er tilknyttet dette folkeforsamlingsmøte. Lintott tar ikke feil da han beskriver hvordan dette er en viktig episode i syrakusisk historie, men vanskelig å tolke.²⁷⁸ Denne komplekse situasjonen blir ikke bedre når Tukydid introduserer den hittil ukjente Athenagoras. Det eneste vi vet om ham er den informasjonen Tukydid gir; «*Athenagoras [...]; var en av folkets ledere og hadde på denne tiden folkets tillit; [...]*»²⁷⁹ I motsetning til Hermokrates figurer Athenagoras kun denne ene gangen i Tukydid's beretning. Dette blir av Grote forklart gjennom den stillingen Athenagoras innehadde «*[...] is more analogous to that which we should call a leader of opposition - a function of course suspended under pressing danger so we hear of him no more.*»²⁸⁰ Grotes forklaring blir avist av Bloedow da han blant annet påpeker at det moderne begrepet opposisjonsleder ikke er overførbart til den antikke greske kontekst.²⁸¹ Grotes forklaring på hvorfor Athenagoras forsvinner er derfor ikke tilfredstillende. For alt vi vet kan Athenagoras' 'forsvinningsnummer' bero seg på sykdom eller at han ble drept i de senere stridighetene med athenerne. En hver forklaringsmodell vil uansett kun være spekulasjoner da det ikke er kildemateriale som kan belyse dette.

Problematikken rundt Athenagoras stopper derimot ikke med det, for hans tale er også vanskelig å forstå. Den kan i alt deles inn i tre deler, der den første tar for seg hvorvidt athenerne er på vei eller ikke, hvilket Athenagoras ser på som høyst usannsynlig.²⁸² Den andre delen tar for seg hvilken skjebne athenerne går imøte hvis de faktisk kommer.²⁸³ I tredje og siste del tar han for seg den interne politiske situasjonen i Syrakus og har en diskurs vedrørende demokratiet.²⁸⁴ De to første delene henger ikke sammen, for der han i første del nekter for at athenere kommer, bekrefter han mer eller mindre at athenerne er på vei i andre del; «Jeg tror ikke at de [athenerne] *overhodet vil få foten på land. Så meget*

²⁷⁷ Bloedow, E.F. 'The Speeches', s. 145

²⁷⁸ Lintott, A. *Violence, Civil Strife*, s.191-2; «*Thucydides' account of a debate which took place on the arrival of the news of the Athenian expedition is also important evidence, though difficult to interpret.*»

²⁷⁹ Thuc. 6.35

²⁸⁰ Grote, G. *A History of Greece*, s.736; Det er viktig å huske på at Grotes forståelse av opposisjonsleder og vår forståelse av den samme betegnelsen har forandret seg. Grote prøver her å kontekstualisere Athenagoras til hans egen samtid, da ved å kalle ham en opposisjonsleder.

²⁸¹ Bloedow, E.F. 'The Speeches', s. 145-146

²⁸² Thuc. 6.36

²⁸³ Thuc. 6.37

²⁸⁴ Thuc. 6.38-40

*bedre mener jeg at vår utrustning er.»*²⁸⁵ Videre blir også den første delen av talen spesiell, da vi vet at Athenagoras er på ville veier. «*Apart from anything else, this section is highly ironic, since the reader knows that the Athenians are certainly coming [...]»*.²⁸⁶

De to første delene er derfor svært vanskelig å forstå og situasjonen blir ikke bedre i det vi nå skal ta for oss tredje del av Athenagoras' tale. Fokuset skifter nå til at Athenagoras tar for seg de interne politiske stridigheter i Syrakus.

I den tredje delen av Athenagoras' tale anklager han de «*[...] oligarkiske ynglinger [...]*»²⁸⁷ for å bedrive ryktespredning og på den måten øke sin makt i byen.

Athenagoras ser dermed ikke ut til å anklage Hermokrates som allerede hadde vært en ledende figur i Syrakus siden 424fvt. Athenagoras beskylder de oligarkiske ynglinger for å trakete etter embeter, noe de ifølge Athenagoras, som påberoper seg loven, er for unge til å inneha.²⁸⁸ Dette stemmer ikke overrens med anklager mot Hermokrates som i 414fvt. var blant de syrakusiske generalene. Ting tyder derfor på at Athenagoras' tale ikke er et direkte svar til Hermokrates.

En kort sammenligning med det athenske folkeforsamlingsmøte i forkant av Den andre sicilianske ekspedisjon kommer det tydelig frem hvordan Nikias og Alkibiades debatterer seg imellom. Nikias; «*Dersom en som til egen glede er blitt valgt til feltherre [Alkibiades], råder dere til ferden, en som bare ser på sin egen interesse og til og med er for ung til sin stilling, en mann som ønsker å beundres for sin hesteavl [...]*».²⁸⁹

Alkibiades motsvar til Nikias' anklager mot hans person; «*Å ha kommandoen har jeg, athenere, større rett til enn andre - jeg må nødvendigvis begynne slik, da Nikias har angrepet meg [...]*».²⁹⁰ Alkibiades fortsetter så å forsvare sin unge alder da hans ungdomskraft vil være et gode for den kommende ekspedisjonen.²⁹¹ Han forsvarer også sin hesteavl ved å vise til at dette gir prestisje til byen.²⁹²

Vi finner ikke noe lignende hos Athenagoras og mangelen på 'personangrep' tolker jeg dithen at det har vært flere taler imellom Hermokrates og Athenagoras.

---

²⁸⁵ Thuc. 6.37

²⁸⁶ Bloedow, E.F. 'The Speeches', s. 148

²⁸⁷ Thuc. 6.38

²⁸⁸ Thuc. 6.38

²⁸⁹ Thuc. 6.12

²⁹⁰ Thuc. 6.16

²⁹¹ Thuc. 6.17

²⁹² Thuc. 6.16

Athenagoras' angrep dermed ikke Hermokrates direkte, men de unge oligarker.

Dog kan det ikke utelukkes at Athenagoras indirekte angriper Hermokrates, i første del av sin tale nekter han for at rapportene om athenerne stemmer og det var disse rapportene som lå til grunne for Hermokrates' argumentasjon.²⁹³ Kompleksiteten rundt den syrakusiske folkeforsamlingen blir dermed enda mer kompleks da Tukydid ser ut til å utelate en del debattanter og skaper dermed et tomrom, et tomrom som er vanskelig, hvis ikke umulig å fylle.

Nok en særegen hendelse dukker så opp i forbindelse med det syrakusiske folkeforsamlingsmøte. Tukydid forteller hvordan en av de syrakusiske generalene reiste seg opp og avsluttet møte etter at Athenagoras hadde holdt sitt innlegg.

Feltherren nekter flere å komme til ordet. Utifra hva Tukydid forteller virker det som om denne feltherren hadde sett seg lei av bakvaskelser; «*Det er hverken klokt å komme med bakvaskelser ovenfor hverandre eller å godta slike når man hører dem.*»²⁹⁴

Generalen fortsetter med å si at generalkollegiet vil undersøke meldingene om en athensk flåte og igangsetter en generell opprustning og som generalen sier det;

«*Og om det ikke skulle bli nødvendig, så er det jo ikke noen skade skjedd ved at staten blir godt rustet med hester og våpen og alt annet som gir en selvtilit i krig.*»²⁹⁵

Generalens avbrytelse av folkeforsamlingsmøte kan tolkes som at demokratiet i Syrakus var underordnet generalene og dermed en oligarkisk elite. Men da lignede hendelser ikke har tatt sted ved andre folkeforsamlingsmøter er dette høyst usannsynlig.

Videre er også Robinsons argumentasjon for at dette ikke er antidemokratisk trekk også sterk. Robinson mener at generalens avbrytelse av folkeforsamlingsmøte ikke tyder på en sterk elite, med generalene i førersete. Saken som ble diskutert var av militærbetydning og ved militære kriser gir ofte demokratier sin militære ledere større makt. Robinson peker blant annet på hvordan vårt bilde av det athenske generalembete kan bli totalt forvrengt hvis vi bare tar utgangspunkt i Perikles' rolle i de første fasene av Peloponneserkrigen.²⁹⁶

---

²⁹³ Lintott ser ut til å mene at Athenagoras mer eller mindre direkte angriper Hermokrates, Westlake mener også at Hermokrates blir angrepet av Athenagoras, men da indirekte. Lintott, A. *Violence, Civil Strife*, s.192; Westlake, H.D. *Essays*, s.183

²⁹⁴ Thuc. 6.41

²⁹⁵ Thuc. 6.41

²⁹⁶ Robinson, E.W. 'Response to Spencer Weart'; Utdragene Robinson særlig viser til er Thuc. 2.22, hvor Perikles som general unnlater å kalle inn til folkeforsamlingsmøte og Thuc. 2.59, der Perikles innkaller til forsamlingsmøte, og ikke rådet.

Hva er det så det syrakusiske folkeforsamlingsmøte har fortalt oss?

Først og fremst har den belyst hvor vanskelig det er å ta i bruk taler som kildemateriale.

Samtidig har det faktum at det ble arrangert et folkeforsamlingsmøte og at det var en medfølgende debatt taler nok engang for demokrati i Syrakus.

Alt i alt har er det helt klart og tydelig at det fra 466fvt. og frem til begynnelsen på Den andre sicilianske ekspedisjon var det demokrati i Syrakus. I neste kapittel skal det undersøkes hva som skjer under Den andre sicilianske ekspedisjon. For iløpet av denne perioden skjer det en radikaliserings av det syrakusiske demokrati. Hvorfor dette skjer skal belyses i neste kapittel.

4.0 Den andre sicilianske ekspedisjon 415-413fvt

I det foregående kapittelet kom det tydelig frem at Sicilia i perioden fra 466fvt-415fvt var et demokrati. Den syrakusiske folkeforsamlingen hadde politisk makt og ser ut til å ha vært beslutningstagerne. Det ble også vist hvordan syrakuserne hadde et råd, men hvordan dette var innrettet vites ikke.

Dette kapittelet skal ta for seg hva som skjer med det politiske liv i Syrakus under Den andre sicilianske ekspedisjon. Formålet er å bedre forstå hvorfor det skjedde en radikaliserings av demokratiet etter at athenerne ble slått i 413fvt.

4.1 Innledning

Aristoteles beskriver i sitt verk *Politikken* hvordan det skjedde en overgang fra *politeia* til demokrati etter Den andre sicilianske ekspedisjon.²⁹⁷ Ifølge Aristoteles skjedde denne overgangen fordi «[...] det i Syrakus var folket som hadde bidratt til seieren i krigen mot athenerne[...].»²⁹⁸ Spørsmålet er hvorvidt denne påstanden er plausibel og hvorvidt det er mulig å avkrefte eller bekrefte denne påstanden ved å ta i bruk Diodorus og Tukydid.

Forteller kildene om en økt folkelig deltagelse under denne konflikten?

Og hvis de gjør det, hva forteller dette oss? Hovedmålet blir dermed å besvare disse spørsmålene og dermed komme enda tettere innpå hvilke sosiale mekanismer som gjorde seg gjeldende i Syrakus.

I det foregående kapittelet har vi allerede undersøkt noen av disse mekanismene. I den undersøkelsen kom det frem at det var lite som tydet på det vi kan kalle for en homogen folkemasse. Mangelen på en slik homogen folkemasse gjorde det mulig for eliten å 'underbygge' de folkelige krefter. Med andre ord impliserer det Aristoteles påstår ikke bare en utvikling av økt folkelig makt, men også skapelsen av en homogen folkemasse. Homogen i den forstand at de ulike fraksjonene i folkemassen ikke lengre konkurrerte mot hverandre, men mot eliten. En kamp vi til en viss grad kunne skimte konturene av i debatten mellom Athenagoras og Hermokrates.

4.2 Athenerne lander på Sicilia

I etterpåklokskapens navn var et av athenernes første feilgrep på Sicilia at de ikke gikk direkte mot Syrakus med engang de landet på øyen. Avslutningsvis i det foregående kapittelet ble det vist hvordan de syrakusiske generalene igangsatte militære

---

²⁹⁷ Arist. *Pol.* 1304a27

²⁹⁸ Arist. *Pol.* 1304a27

forberedelser.²⁹⁹ Da befant allerede athenerne og deres allierte seg på Kerkyra, våre dagers Korfu, som var et viktig knutepunkt på ruten fra Hellas til Sør-Italia og videre til Sicilia. Athenene var med andre ord et godt stykke på vei da syrakuserne holdt sitt forsamlingsmøte. Usikkerheten rundt hvorvidt athenerne var på vei eller ikke forsvant først da athenerne ankom Region i Italia, like ovenfor Messina. Athenene var bare en kort overfart unna Sicilia. Før athenerne befant seg i Region kan det se ut som om syrakuserne bare halvhjertet hadde igangsatt rustningen. Tukydid forteller hvordan syrakuserne lot sin tvil fare og hvordan de ivrig begynte å ruste seg til krig. Tukydid beskriver blant annet hvordan de bemannet sine festninger og mønstret våpen og hester.³⁰⁰ Et interessant punkt ved syrakusernes opprustning er at Tukydid ikke nevner en flåteopprustning. Hermokrates råd om å ruste flåten har dermed ikke blitt tatt til etterretning.³⁰¹ Enten betyr dette at Hermokrates har blitt utmanøvrert av sine politiske motstandere, eller så innså syrakuserne at deres flåte på ingen måte kunne hamle opp med den athenske flåten. Det faktum at syrakuserne ikke rustet sin flåte kommer tydelig frem hos Tukydid- For da athenerne, som nå hadde ankommet *Katane* fikk bud om en flåteopprustning i Syrakus, seilte de med hele sin flåte til Syrakus, men der så de ikke «[...] noe til en flåtebemanning [...]».³⁰²

Ifølge Tukydid seilte derfor den athenske flåte videre og avsto fra å angripe Syrakus. Dette må i ettertid sees på som et feilgrep fra athenernes side da dette ga syrakuserne ekstra tid. Dette feilgrepet kan forklares med at athenerne ikke ser ut til å ha fått den støtten de forventet fra de lokale, da særlig blant de greske bystater på Sicilia.³⁰³

Også senere, da athenerne innledet sitt angrep på Syrakus ser det heller ut til at syrakuserne har bemannet sin flåte. For ifølge Tukydid seilte den athenske flåten uhindret inn i den store havnene og slo leir ved *Olympieion*.³⁰⁴

Mangelen på en syrakusisk flåte er merkelig, for tidligere har Diodorus beskrevet hvordan det var en kraftig opprustningen av flåten i 439fvt. Betyr dette at Syrakus har kvittet seg med den mest 'folkelige' delen av sine forsvarsgrener? Dette blir særlig

---

²⁹⁹ Thuc. 6.41

³⁰⁰ Thuc. 6.45

³⁰¹ Thuc. 6.36

³⁰² Thuc. 6.52

³⁰³ Liebeschuetz, W. 'Thucydides and the Sicilian Expedition' i *Historia: Zeitschrift für Alte Geschichte*, Bd. 17, H. 3 (Jul., 1968), s.289-306, s.289

³⁰⁴ Thuc. 6.63;6.65

merkelige med tanke på det faktum at deres fiender er athenerne som besitter den største flåtemakten av alle. Det ser ut som hæren har spilt den mest avgjørende rollen i Syrakus. Tukydid forteller hvordan det var hæren som gikk til motangrep på de athenske styrker. Problemet var bare følgende; den syrakusiske hæren var på vei til Katane og de athenske styrker kunne dermed befeste sin leir i ro og mak. De slo leir på det stedet der de syrakusiske ryttere ville gjøre minst nytte for seg, de myrlendte områdene rundt Olympieion. Tukydid forteller videre hvordan det var ingen som rykket ut fra Syrakus for å forhindre athenernes befestning av dette området.³⁰⁵

Fig. 4; Olympieion

Da den syrakusiske hæren endelig hadde fått samlet seg og gjorde seg klar til å kjempe mot atheneren og deres forbundsfeller forteller Tukydid hvordan det var nærmere 1000 syrakusiske ryttere.³⁰⁶ Det var nettopp dette store antallet ryttere Nikias fryktet og som i ettertiden har blitt tolket som et tegn på en stor elite i Syrakus.

Til tross for det store antallet ryttere og Nikias' frykt for disse kom athenerne seirende utfra denne første trefningen, de syrakusiske fotfolkene ble jaget på flukt. Ifølge Tukydid kom så det syrakusiske rytteriet disse til unnsetning og slo athenerne tilbake.

Athenerne reiste et seiersminnesmerke og tillater syrakuserne å hente sine falne.

Da vinteren var på vei valgte athenerne å seile bort og overvinter ved *Naxos*.

---

³⁰⁵ Thuc. 6.66

³⁰⁶ Thuc. 6.67

Tukydid forteller at grunnen til at athenerne gjorde dette var fordi de ikke så det som mulig å vinne uten flere ryttere og de sendte bud om dette til Athen og de athenske forbundsfeller på Sicilia.³⁰⁷ Det er tydelige at athenerne fortsatt fryktet det syrakusiske rytteriet.

Mens athenerne reiste bort ble det avholdt et folkeforsamlingsmøte i Syrakus. Agendaen på det møte var, hvilket ikke er overraskende, tapet de var blitt påført. Hermokrates var ifølge Tukydid den som grep ordet og la frem at det syrakusiske tapet ikke hadde kommet fordi de manglet mot, men disiplin og orden.³⁰⁸ Nok engang kommer det tydelig frem at Tukydid fremstiller Hermokrates i et positivt lys. Tukydid fremstiller ham som en særdeles intelligent og tapper mann, med stor militærerfaring.³⁰⁹ Hermokrates' tale startet ifølge Tukydid med at han roste syrakuserne for deres mot og at de hadde gjort en en bedre innsats enn forventet da de «[...] *sto overfor de første blant hellerne i krigserfaring, [...] som rene sivilister overfor profesjonelle krigere [...]*».³¹⁰ Etter dette var sagt påpeker Tukydid hvordan syrakuserne «[...] *hadde så mange feltherrer som alle førte kommandoen [...]*»³¹¹ I alt hadde syrakuserne femten feltherrer, et stort generalkollegium. Med andre ord var det for mange kokker og for mye søl.

Hermokrates går dermed inn for at det skal være færre og mer erfarne feltherrer som skal ha kommandoen. Tukydid forteller så hvordan syrakuserne reduserte antallet fra femten til tre generaler, der disse tre hadde uinnskrenket makt. En av disse tre var Hermokrates.³¹² De tre generalene fikk all råderett i Syrakus og dette var dermed en innskrenkelse av demokratiet. For ikke bare får de uinnskrenket makt over det rent militære, de får også retten til å «[...] *styre slik de fant det best [...]*».³¹³ De tre generalene, Hermokrates, Herakleides og Sikanos hadde fått full råderett over byen og trengte ikke å få godkjent sine handlinger av den syrakusiske folkeforsamlingen. Dette er en klar indikasjon på at den syrakusiske folkeforsamlingen til vanlig styrte generalkollegiets handlinger på detaljnivå. En indikasjon blir bekreftet da Tukydid forklarer fordelene ved å gi de tre generalene uinnskrenket makt; «[...] *på den måten ville det som måtte skjules, bli røpet minst mulig og*

---

³⁰⁷ Thuc. 6.70-72

³⁰⁸ Thuc. 6.72

³⁰⁹ Thuc. 6.72

³¹⁰ Thuc. 6.72

³¹¹ Thuc. 6.72

³¹² Thuc. 6.73

³¹³ Thuc. 6.72

*alt bli ordnet som seg hør og bør uten at man spilte tiden med snakk.»*³¹⁴ Det kan være liten tvil om at alt 'snakket' det blir referert til er debattene i folkeforsamlingen.

Folkeforsamlingen ser dermed ut til ha blitt satt på sidelinjen, men det må ikke forveksles som et anti-demokratisk trekk da Syrakus befant seg i en stor krise, det var unntakstilstand. Videre fikk også de athenske feltherrene uinnskrenket makt under Den andre sicilianske ekspedisjon.³¹⁵ Dette for at de skulle kunne ta beslutninger på stedet uten å måtte rådføre seg med den athenske folkeforsamlingen. At en lignende ordning også var tilstede i Syrakus må antas å være høyst sannsynlig. Folkeforsamlingen kunne ikke styre hver minste detalj, det var et generelt behov for et klart hierarki, der beslutninger kunne tas på stedet uten å først forhøre seg med folkeforsamlingen. Videre ble ikke antallet generaler umiddelbart redusert, det aktuelle forsamlingsmøte ble avholdt vinteren 415-414fvt. og først sommeren 414fvt. ble antall generaler redusert fra femten til tre.³¹⁶ De femten generalene fikk dermed lov til å sitte hele sin embetsperiode og først da den var over kunne Hermokrates og hans to kolleger overta. Sannsynligvis var det fortsatt flere enn tre generaler, men disse var da underlagt de tre da det var disse som hadde blitt valgt og således representerte folkets vilje.

Hermokrates kommer med ett annet forslag som også ble vedtatt, Hermokrates gikk inn for å trene opp nye hopliter og skaffe «[...] våpen til dem som ikke hadde det, [...]».³¹⁷

Hermokrates ønsker dermed å utvide antall fotsoldater, ikke bare ved å trene opp de som kunne skaffe våpen selv, men også ved å væpne de deler av befolkningen som ikke hadde råd til dette.

Allerede kort tid inn i konflikten mellom Athen og Syrakus ser vi at folket, underforstått som de fattige øker sin innflytelse takket være Hermokrates.

Hvorvidt Hermokrates gjorde dette for å også øke sin egen innflytelse blant folket er en mulighet, dette vil bli diskutert nærmere i kapittel 6.X. Hermokrates og resten av eliten har sett på dette som et nødvendig grep for å forhindre at Syrakus skulle falle. Et utfall ingen hadde vært tjent med.

Dog er det merkverdig at Hermokrates ikke nevner flåten. Har generalene sett det som umulig å kjempe mot athenerne til sjøs og vinne? Alt i alt ser det ut som flåten ikke blir prioritert i den første fasen av konflikten. Hos Tukydid er det ingen tegn på at syrakuserne

---

³¹⁴ Thuc. 6.72

³¹⁵ Thuc. 6.25

³¹⁶ Thuc. 6.96

³¹⁷ Thuc. 6.72

bemanner sin flåte før atenerne returnerer og igangsetter sin beleiring av Syrakus. Den formen for asymmetrisk krigføring ligner mye på de tidligste fasene av peloponneserkrigen, da Sparta primært bedrev krigføring til lands og Athen til sjøs. Tukydid analyse av slaget ved Pylos illustrer dette, en liten odde på Peloponnes, der atenerne på land forsvarte seg mot lakedaimonernes flåte. Tukydid ser tydelig på denne situasjon som noe spesielt da hans selv skriver; «*For lakedaimonerne hadde jo dengang sitt ry som fastlandsfolk med en overlegen landhær, mens atenerne hadde det som et sjøfolk med skip.*»³¹⁸ Mye tyder på at dette også var gjeldene i konflikten mellom Syrakus og Athen. Syrakus hadde aldri igangsatt større marineoperasjoner, det å nedkjempe pirater i det tyrrenske hav er svært forskjellig fra det å kjempe mot sannsynligvis den beste marinen i hele middelhavet, den athenske. Under Den første sicilianske ekspedisjon påpeker også Kagan hvordan «*[...] all the Sicilians combined had never put many more than 30 ships to sea at once.*»³¹⁹ Spørsmålet er også hvorvidt Syrakus i utgangspunktet hadde behov for en stor flåte, deres sikeliske undersåtter holdt til i innlandet, og en stor flåte var dermed ikke mye til hjelp. Fokuset på en sterk landhær blir også tydelig ved Nikias' vektlegging av det store syrakusiske rytteriet, ryttere er ikke mye til nytte til sjøs. Syrakuserne kan ha vært av den oppfattelsen at deres styrke ikke var til sjøs, da de i likhet med Sparta ikke hadde et oversjøisk imperium. Richard J. Evans påpeker i likhet med Kagan at syrakuserne ikke var et 'sjøfolk' «*[...] prior to the Athenian siege [...]*»³²⁰ Evans fortsetter med å beskrive hvordan de heller ikke var det senere, til tross for at de hadde en av de største flåtene i Middelhavet.³²¹

Det faktum at syrakuserne så på seg selv som 'landkrabber' kommer tydelig frem hos Tukydid, da han forteller hvordan Hermokrates oppfordret syrakuserne til å ruste flåten.

«Særlig Hermokrates gikk inn for dette og oppfordret syrakuserne til ikke å være redde for å møte atenerne til sjøs; heller ikke atenerne hadde arvet sin erfaring til sjøs og hadde den ikke til odel og eie, men var mer for landkrabber å regne enn syrakuserne³²² og var først blitt tvunget til å bli sjøfolk av perserne [...]

»³²³

³¹⁸ Thuc. 4.13

³¹⁹ Kagan, D. *The peace of Nicias*, s.220

³²⁰ Evans, R. J. *Syracuse in Antiquity*, s.29

³²¹ Evans, R.J. *Syracuse in Antiquity*, s.29

³²² Hermokrates påstand her om at syrakuserne var mindre landkrabber enn atenerne beror seg sannsynligvis på at Syrakus hadde Korint som moderby. Korint var kjent for sine lange tradisjon som en sjømakt.

³²³ Thuc. 7.21

Syrakus ser med andre ord ikke ut til å ha oppfattet seg selv som en sjømakt og dette forklarer hvorfor de så lenge nølte med å utruste en flåte. Det var med andre ord ikke snakk om uvilje blant de rike om å ruste en flåte da dette primært ville tjene de fattige, men fordi de så på seg selv som 'landkrabber'. Tukydid forteller også mye om de diplomatiske trekk Syrakus gjorde i denne perioden, blant annet sendte de utsendinger til Korint og Sparta i håp om at disse to ville bli syrakusernes forbundsfeller. Et håp syrakuserne hadde var at lakedaimonerne ville øke sin krigsinnsats mot Athen og dermed tvinge den sicilianske ekspedisjonen til å reise hjem.³²⁴

Syrakusernes diplomati fungerte, og både Sparta og Korint sier seg villige til å hjelpe.³²⁵ Samtidig med dette sender Athen flere styrker og penger til sine tropper på Sicilia.³²⁶ Begge parter rustet seg så godt de kan for det som skal komme, beleiringen av Syrakus.

4.3 Beleiringen av Syrakus

Sommeren 414 fvt. fikk syrakuserne vite at athenere hadde fått forsterkninger i form av ryttere og de regnet dermed med at et angrep var nært forestående. Tukydid forteller hvordan syrakuserne begynte å befeste et høydedrag like utenfor byen.

«*Denne høyden ble av syrakuserne kalt for Epipolai -taket-, fordi den ligger høyere enn alt annet omkring.*»³²⁷ Tukydid forteller videre hvordan alt som foregikk inne i byen kunne iakttas fra denne høyden³²⁸, med andre ord var dette et strategisk viktig område å holde. Uheldigvis for syrakuserne var det nettopp her athenerne først slo til og syrakuserne mistet kontrollen over høyden. Like ille var det at de mistet halve styrken som var stasjonert der, 300 syrakusere lå døde tilbake.³²⁹ Alt i alt går det dårlig for syrakuserne disse første dagene av beleiringen, de går på nederlag etter nederlag og athenerne igangsetter byggingen av sin innringingsmur. Tukydid forteller hvordan Hermokrates nå fraråder syrakuserne fra å møte athenerne med hele sin hær og de igangsetter byggingen av en tverrmur. Formålet med denne tverrmuren var å sette en bom for athenernes mur. At det var snakk om desperate tider i Syrakus er tydelig, for de felte oliventrærne i de hellige lundene for å få nok tømmer til sin mur.³³⁰ Dette var til ingen nytte. Athenere slår tilbake

---

³²⁴ Thuc. 6.73

³²⁵ Thuc. 6.93

³²⁶ Thuc. 6.93

³²⁷ Thuc. 6.96

³²⁸ Thuc. 6.96

³²⁹ Thuc. 6.96-7

³³⁰ Thuc. 6.99

og river ned muren. De ødelegger også de underjordiske vannledningene inn til Syrakus.³³¹ Alle de syrakusiske mottrekkene feiler og «*Syrakuserne hadde ikke lengre noe tro på at de skulle gå av med seieren, [...]»*³³²

Hvor demoraliserende dette må ha vært for syrakuserne er vanskelig å forestille seg, det er viktig å huske på at Syrakus aldri tidligere hadde vært truet på en lignende måte. Selv ikke den kartagiske invasjon under Gelon var like truende, da den ble avgjort på nord-kysten av Sicilia. Dette er første gang Syrakus er beleiret og må derfor ha hatt en monumental påvirkning på det syrakusiske folk, for rike som fattige var alle i samme båt.

Til tross for at situasjonen ser mørk ut er ikke alt tapt, byen er ikke fullt innringet og hjelpen fra Peloponnes er på vei. Den spartanske generalen Gylippos og hans styrker landet på nord-kysten av Sicilia og korintenerne var på vei med skip. En av de korintiske generalene, Gongylos, nådde først frem til Syrakus. Tukydid forteller hvordan syrakuserne var på vei for å avholde et folkeforsamlingsmøte i Syrakus da Gongylos ankom. Syrakuserne var blitt så desperate at de sa seg villige til å overgi seg til athenerne. Tukydid forteller hvordan Gongylos satte nytt mot i dem ved å si at flere skip var på vei og at Gylippos marsjerte gjennom innlandet.³³³ Gylippus ser nå ut til å inntre i rollen som leder for de militære operasjoner i Syrakus, de tre syrakusiske generaler blir tilsidesatt i Tukydid's beretning. Hvis vi følger Tukydid's beretning videre ser det også ut som at det er først med korintenes ankomst det ble et større fokus på marinen.

For ikke bare forteller Tukydid hvordan korinterene kom med skip, men også hvordan syrakuserne først nå begynner å bemanne sine egne skip og trene disse.³³⁴

Hvorfor dette først skjer nå som korinterne kommer er svært underlig, en mulighet kan være at de manglet den ekspertisen korinterne innehadde på dette området. Videre kan det også virke som om syrakuserne var redde for å møte datidens største og mest rutinerte sjømakt i et sjøslag. Visse ting tyder på dette, for etter at Gylippus hadde stabilisert situasjonen i Syrakus, reiste han ut til byene på Sicilia for å sikre nye forbundsfeller. Da han kom tilbake beskriver Tukydid hvordan han og Hermokrates rådet syrakuserne til å bemanne så mange skip som mulig, for så å forsøke seg på et sjøslag mot athenerne. Ifølge Tukydid var også Hermokrates velvillig innstilt til dette, og han skal ha «*[...] oppfordret syrakuserne til ikke å være redde for å angripe athenerne til sjøs;*

---

³³¹ Thuc. 6.100

³³² Thuc. 6.103

³³³ Thuc. 7.2

³³⁴ Thuc. 7.7

[...]»³³⁵ Dette ser ut til å ha fungert for nå igangsatte syrakuserne, etter det Tukydid beskriver, bemanningen av sine skip.³³⁶ Dette betyr at ytterligere en del av syrakuserne ble en del av de væpnede styrker og forsvaret av Syrakus, og det innenfor den forsvarsgren som mest omfavner de fattige borgere. Det er også viktig å huske på at denne opprustningen av marinen kommer i tillegg til den væpningen og opptreningen av hoplitter som Hermokrates allerede hadde fått igjennom. Derfor er det plausibelt å anta at store deler av borgerne nå var involvert i en eller annen form for militærtjeneste.

Ifølge Tukydid involverte det første sjøslaget i alt 80 syrakusiske skip, en del av disse må vi anta kom fra forskjellige forbundsfeller. Uansett må vi anta at en rekke syrakusiske borgere var hyrt inn som roere og at de syrakusiske skipene utgjorde brorparten av styrken. Startfasen av sjøslaget gikk bra for syrakuserne. Tukydid forteller hvordan de nesten vant over athenerne. Problemene oppstår da de syrakusiske skipene mister sin formasjon. Den syrakusiske flåten blir slått og athenerne senker elleve skip. Tukydid forteller videre hvordan athenerne drepte mannskapet på disse skipene eller tok dem til fange. Hvis vi så antar at hvert skip var bemannet med rundt to hundre mann betyr det at syrakuserne mistet tilsammen godt over 2000 mann, der litt under halvparten av dem var borgere. Slutten på den asymmetriske krigføringen innebar dermed kraftige innhogg i borgermassen og krigen var ikke bare lengre forbeholdt hoplitene, men også de lavere samfunnslag.

Til tross for slike tilbakeslag gikk krigen nå i syrakusisk favør og de var villig til å prøve seg på et nytt sjøslag. Forskjellen nå var at syrakuserne benyttet seg av korintisk ekspertise og forkortet sine forstavnere. Noe som ifølge Tukydid ga dem et teknisk forsprang i forhold til de athenske triemer.³³⁷ Tukydid bruker en del plass på å forklare forskjellen mellom de attiske og korintiske forstavnene. De korintiske var kortere, sterkere og satt lavere, dvs. at de gjennomboret skroget under vannlinjen og fiendeskippet tok umiddelbart inn vann. Den økte styrken gjorde det også mulig å ramme athenerne forstavnere mot forstavnere hvilket var en fordel da det var liten plass til å manøvrere i den store havnen.³³⁸

Igjen bemannet syrakuserne rundt åtti skip. I tillegg ledet også Gylippus hele hæren. Tukydid forteller videre hvordan syrakuserne tvang alle som hadde matvarer til salgs ned til kysten for å fø mannskapene på de syrakusiske skipene.³³⁹

---

³³⁵ Thuc. 7.21

³³⁶ Thuc. 7.21

³³⁷ Thuc. 7.36

³³⁸ Thuc. 7.36

³³⁹ Thuc. 7.37;7.39.

På den måten kunne de også overraske den athenske flåten, siden de raskere kunne få i seg føde en tidligere. Samtidig viser denne episoden at det i Syrakus på denne tiden var fullmobilisering, det vil si at alle måtte bidra til krigen, også torghandlerne.

Takket være de nye forstavnene og god logistikk på mat-fronten fikk nå syrakuserne overtaket og kom seirende ut av det andre sjøslaget.³⁴⁰ Situasjonen så dermed mye lysere ut i Syrakus, men samtidig ankom det også forsterkninger fra Athen, som igjen satte det syrakusiske forsvaret på prøve. De athenske forsterkningen ser derimot ikke ut til å ha hjulpet mye, for syrakuserne slår tilbake og athenerne går på nok et tap. Syrakuserne får igjen nytt mot og de athenske feltherrer overveier å reise hjem. Det vil si alle bortsett fra Nikias, som så situasjonen annerledes, Tukydid forteller hvordan Nikias var i kontakt med en syrakusisk femte kolonne som ville overgi byen til athenerne. Denne femte kolonnen ville naturligvis ikke at athenerne skulle reise bort.³⁴¹ Hvilken gruppe dette var snakk om kommer ikke tydelig frem hos Tukydid, men ifølge Tukydid skal den ha vært stor.³⁴²

Hvorvidt denne femte kolonnen kan ses i sammenheng med det slaveopprøret Polyænus beskriver er tvilsomt.³⁴³ Hverken Tukydid eller Diodorus nevner et slikt slaveopprør. Hvorvidt slaveopprøret til Polyænus i det hele tatt fant sted i seg selv er tvilsomt, nettopp fordi ingen av de andre kildene forteller noe om dette.

Tukydid forteller hvordan syrakuserne slet økonomisk og kommer med et meget interessant innspill, hvor han viser hvordan Nikias argumenterte for at athenerne hadde det økonomiske overtaket. Ifølge Nikias slet syrakuserne økonomisk. De hadde brukt to tusen talenter og skyldte enda mer. Grunnen var at syrakuserne måtte lønne leiesoldater, vedlikeholde sine festninger og underholde sin store flåte. Syrakuserne ser heller ikke ut til å ha betalt skatt, for Nikias beskriver hvordan; «[...] dersom de [syrakuserne] ved ikke å betale sold ville lette noe på krigsutgiftene, da ville det være ute med dem.»³⁴⁴ Nikias stadfester hvordan brorparten av den syrakusiske hæren «[...] mere var leietropper enn tvangsmessige utskrevne tropper slik som athenernes [...]».³⁴⁵ Det faktum at syrakuserne ser ut til å ha basert store deler av sin landhær på leiesoldater er ikke overraskende. I gjennomgangen av *koinon dogma* ble det vist hvordan leiesoldatene fikk Messana som sin egen by. Det er ingen grunn til å tro at leiesoldatene bare forsvant, men at de fortsatte å

---

³⁴⁰ Thuc. 7.41

³⁴¹ Thuc. 7.48

³⁴² Thuc. 7.48

³⁴³ Polyænus, *Strat.* 43.1

³⁴⁴ Thuc. 7.48

³⁴⁵ Thuc. 7.48

tilby sine tjenester fra sin base i Messana. Nikias' kunnskap om den økonomiske tilstanden i Syrakus stammet fra hans kontakt med den syrakusiske femte kolonnen.³⁴⁶ Syrakuserne var høyst sannsynlig i et økonomisk uføre, men kanskje ikke like alvorlig som Nikias ville ha det til.

Det faktum at syrakuserne ikke hadde begynt å skattlegge sine egne borgere beror ikke nødvendigvis på uvilje og gjerrighet blant det syrakusiske folk. De antikke grekere var ikke like vant med direkte skattlegging som det vi er, men når deres frihet var på spill må vi anta at de kunne ty til slike midler.³⁴⁷ Nikias har også vist til hvordan dette var en mulighet da han slår fast at hvis syrakuserne ikke begynner å betale skatt så var det ute med dem.³⁴⁸ Videre er det også viktig å huske på at der athenerne hadde et alternativ, de kunne reise bort, hadde ikke syrakuserne dette. Som Kagan påpeker;

«The Syracusans had no such choice. They must resist to the end or lose their freedom along with their wealth. Athenian imperial history demonstrated that when the Athenians conquered a place after a siege they sometimes imposed a war indemnity to pay for its cost [...]»³⁴⁹

Et eksempel er Samos skjebne. Etter en langvarig athensk beleiring måtte de betale krigsomkostningene.³⁵⁰ At syrakuserne hadde møtt en lignende skjebne er mye mulig, og de hadde dermed et insentiv for å holde ut og betale sine leiesoldater.

Selv uten leiesoldater mener Kagan at syrakuserne hadde holdt ut, da byen hadde en stor befolkning og den fikk hjelp av sin allierte både på Sicilia og på Peloponnes.

Blant de sicilianske allierte var Selinous, en by som vi blir bedre kjent med i neste kapittel. Nikias' plan om å knekke Syrakus økonomisk ser dermed ut til å ha vært feilslått helt fra starten av, men det viktigste ved hele denne episoden er eksistensen av en femte kolonne i Syrakus. Hvem som inngikk i denne femte kolonnen er usikkert. Tukydid nevner ingen navn, han nevner heller ikke hvorfor det fantes en femte kolonne i Syrakus.

En mulig grunn var at det var enkelte som håpet på en forfatningsendringen i byen hvis athenerne vant, dvs. en radikaliserings av det eksisterende demokratiet. En annen mulighet er at det var snakk om en gruppe mennesker som antok at athenerne kom til å vinne og derfor ønsket å fremstå som støttespillere.

---

³⁴⁶ Thuc. 7.49

³⁴⁷ Kagan, D. *The Peace of Nicias*, s.316

³⁴⁸ Thuc. 7.48

³⁴⁹ Kagan, D. *The Peace of Nicias*, s.316

³⁵⁰ Thuc. 1.117

Til tross eksistensen av en femte kolonne og økonomiske problemer klarer Syrakus gjennom diplomati å sikre seg nye forbundsfeller og tropper. Nikias' håp om en langvarig erobring slår dermed sprekker, og athenerne bestemmer seg derfor for å bryte opp.³⁵¹ Dette var ikke i syrakusernes interesse da de ifølge Tukydid fryktet at athenerne skulle slå seg ned et annet sted på Sicilia der de var vanskeligere å føre krig mot. Syrakuserne valgte derfor å gå til angrep for å tvinge athenerne til å slåss på et sted som var gunstig for dem.³⁵² Dette klarte de på en vellykket måte. Tukydid forteller hvordan de kom seirende ut både til lands og til sjøs.³⁵³

Tukydid forklarer hvorfor syrakuserne klarte å slå athenerne tilbake, han forklarer hvordan dette var første gang de hadde angrepet en stat som var lik deres egen. I den forstand at begge hadde en demokratiske forfatning, som begge hadde et stort militærvesen og mye utstyr.³⁵⁴ Nok engang blir det bekreftet at Syrakus var et demokrati, men det er problematisk at ikke Tukydid tar for seg radikaliseringen av det syrakusiske demokratiet i 412fvt. Dette beror seg ikke på ignoranse fra Tukydid sin side, men på det enkle faktum at Syrakus nå har utspilt sin rolle i Tukydid sin beretning i Peloponneserkrigen. Derfor forsvinner Syrakus ut av Tukydid sin beretning. På grunnlag av den forståelsen Tukydid har av Syrakus som demokratisk viser han også til at syrakuserne heller ikke kunne «[...] vekkes til innbyrdes strid ved utsikten til forfatningsforandring som de ellers kunne ha brukt som lokkemiddel, [...]»³⁵⁵ Tukydid setter dermed tydelig likhetstegn mellom Syrakus og Athen når det gjelder den politiske strukturen disse to byene hadde, og er nok et klart bevis på et demokratisk regime i Syrakus. Tukydid sin beskrivelse må taes med en klype salt, da det har blitt vist underveis i drøftningene at Syrakus og Athen også er ganske ulike. Innføringen av petalismen viste at det var vesentlige forskjeller fra Athen og Syrakus. I forbindelse med Ducetius' skjebne ble det påvist hvordan det fantes et råd i Syrakus, men det er ikke nok kildemateriale til å anta at dette innehadde samme karakter som det athenske femhundremannsrådet. Nok et eksempel på ulikhetene mellom Athen og Syrakus var at det i sistnevnte by ikke ser ut til ha vært noen godtgjørelse for jurytjeneste, noe Perikles innførte i Athen.³⁵⁶ Men som vanlig er problemet at vi ikke har nok

---

³⁵¹ Thuc. 7.50

³⁵² Thuc. 7.51

³⁵³ Thuc. 7.54;7.55

³⁵⁴ Thuc. 7.55

³⁵⁵ Thuc. 7.55

³⁵⁶ Arist. [Ath. Pol.] 27.4

kildemateriale til å se nærmere på rettssystemet i Syrakus til at vi kan slå noe fast med sikkerhet. Det var heller ikke loddtrekning til embeter i Syrakus (før 412fvt.), embetene ble besatt gjennom valg. Nok et skille fra Athen der brorparten av embetene ble besatt via loddtrekning. Tukydidts sammenligning av Syrakus og Athens forfatninger må derfor ikke tas bokstavelig. Grunnen til dette er at Tukydid ser ut til å pålegge Athen og Syrakus for store likhetstrekk.

Fra de funnene som har blitt gjort i kapittel 4 og hittil i dette kapittelet har det kommet tydelig frem at Syrakus var et demokrati, men ikke like radikalt som det athenske. Forskningsdebatten på området ser også til å ha noe av sitt utgangspunkt i dette skille mellom det athenske og syrakusiske demokratiet. Wentkers uttalelse om at det ikke fantes et syrakusisk demokrati etter den athenske modellen er helt klart basert på disse forskjellene.³⁵⁷ Wentker har dermed til en viss grad rett, da det ikke var et demokrati etter den athenske modellen. Men syrakuserne var helt klart inspirert av Athen og dette kommer tydelig frem i innføring av petalismen. Diodorus slår fast at de imiterte den athenske ostrakismen. Petalismen hadde aldri blitt innført hvis ikke syrakuserne hadde identifisert sitt styresett med det athenske. Den historiske konteksten mellom Athen og Syrakus er også vidt forskjellig. Syrakus måtte i stor grad slite med 'arven' etter Deinomenidene, dvs. *koinon dogma*. Dette har helt klart medført en annen politisk utvikling enn i Athen. På mange måter kan man si at Sicilia og Syrakus var litt bakstreversk i sin politiske utvikling i forhold til Athen. I Athen forsvant den siste tyrannen i 510fvt., i Syrakus forsvant Thrasybulus først i 466fvt. Athen hadde med dette et forsprang på førti år. Til tross for dette forspranget utviklet Syrakus seg til et vellykket demokrati, med hegemoni over Sicilia og en militær og økonomisk kapasitet til å regelrett knuse athenerne.

I tillegg til å fortelle hvorfor athenerne ikke kunne seire over syrakuserne viser Tukydid hvordan konflikten påvirket Syrakus på en positiv måte.

For det første hadde de overvunnet athenerne både til lands og til vanns, hvilket ga dem stor prestisje. For det andre hadde de blitt ledere av en allianseblokk. For det tredje hadde syrakuserne latt deres egen by ta hovedbyrden og for det fjerde hadde de utviklet seg til en sjømakt.³⁵⁸ Til en viss grad ser det ut som en slags fellesskapsånd har tatt form i Syrakus, der folkets prøvelser har bragt dem tettere sammen. Videre har folket spilt en

---

³⁵⁷ Wentker, H. *Sizilien und Athen*, s.163

³⁵⁸ Thuc. 7.56

viktig rolle i hele konflikten, både som roere og som hopliter. Folket har båret mye av byrden under konflikten og det store syrakusiske rytteriet har kommet i skyggen.

Lintott viser til at dette var «[...] a 'pepole's war', in which the poorer citizens, [...] made a great contribution»³⁵⁹ Lintott fortsetter med hvordan krigen kan ha medført til at folket ble mer oppmerksomme på sin politiske rolle og hvordan et større antall av de som var bosatt på landsbygda nå kom inn til byen og kunne ta del i beslutningsprosessen.³⁶⁰

Lintotts resonnement samsvarer godt med den økte rollen folket tydelige får, slik Tukydid beskriver det. Blant annet gjennom flåten og ved Hermokrates utvidelse av hoplitene.

Brian Caven har en lignende teori; «*The whole population had been concentrated within the walls, exposed to a common peril and pledged to a common effort.*»³⁶¹ Caven fortsetter med å vise til den innsatsen den urbane og jordløse befolkningen hadde måttet yte (marinen) og også hvordan de mer fattige av bondestanden også måtte bidra (hopliter). Dette mener Caven har ført til økt politisk bevissthet blant folket og økte samtidig deres politiske ambisjoner.³⁶²

Folkets økte betydning samsvarer med Aristoteles' påstand. Dermed ser vi klart og tydelig at hans påstand om overgangen fra det han kaller for *politeia*/borgerstyre til et radikalt demokrati var på grunn av folkets økte politiske bevissthet, ser ut til å stemme.

4.4 *Politeia* og demokrati

Dette delkapittelet er en videreføring av der det foregående sluttet. Formålet med dette delkapittelet er å bedre forstå hva Aristoteles mener med *politeia* og hva han kan ha ment med demokrati. I gjennomgangen Aristoteles som kilde ble mange av problemene tilknyttet *politeia* adressert, men uten å sette de inn i den rette historiske kontekst.

I hans verk *Politikken* slår Aristoteles fast at etter Deinomenidens fall ble Syrakus et demokrati.³⁶³ Hans senere påstand, overgangen fra *politeia* til demokrati, er dermed en selvmotsigelse. Problematikken rundt dette blir heller ikke mindre av at både Diodorus Siculus og Tukydid kaller Syrakus for et demokrati og ikke *politeia*.

Spørsmålet er da hvorfor vi skal gi et utdrag fra Aristoteles mer kredibilitet?

---

³⁵⁹ Lintott, A. *Violence, Civil Strife*, s.193

³⁶⁰ Lintott, A. *Violence, Civil Strife*, s.193

³⁶¹ Caven, B. *Dionysius I*, s.25

³⁶² Caven, B. *Dionysius I*, s.25

³⁶³ Arist. *Pol.* 1316a (5.12.12)

Eric W. Robinson beskriver denne problematikken på en utmerket måte, da han slår fast følgende; «*If but one of Aristotle's passages is to be plucked out and given credence, it ought to be the one confirmed by the other sources.*»³⁶⁴

Politeia og demokrati trenger ikke å være to motstridende begrep.

Politeia blir av Aristoteles i hans verk *Politikken* beskrevet som den 'gode' versjonen av demokrati. Han gir følgende forklaring på bruken av *politeia*; «*Når massen styrer med tanke på det felles beste, omtales det med det ordet som er fellesbetegnelsen for alle forfatninger, politeia.*»³⁶⁵ Her definerer Aristoteles klart og tydelig hva han mener med *politeia*, som ikke bare har en, men to meninger. Først og fremst er *politeia* en samlebetegnelse for alle forfatninger, det vi evt. kan kalle for regime. *Politeia* begrepet kan også vise til et godt demokratisk styresett der alle jobber mot et felles gode.

En ytterligere bekreftelse av sammenhengen Aristoteles setter mellom *politeia* og demokrati blir tydelig da han viser til de tre gode styreformer, monarki, aristokrati og *politeia* (borgerstyre); «*Følgende forfatninger har utartet fra dem vi har omtalt: tyranniet fra kongestyret, oligarkiet fra aristokratiet, og demokratiet fra borgerstyret [politeia].*»³⁶⁶

Dette er et særdeles passende utsagn, da dette er nettopp det Aristoteles beskriver i Syrakus, det at det skjedde en overgang fra *politeia* til demokrati.

Forbindelsen mellom *politeia* og demokrati blir desto mer tydelig da Aristoteles' beskrivelse av *politeia* som et styringsett som blander oligarkiske og demokratiske elementer:

«*Det er vanlig å snakke om borgerstyrer [politeia] når de heller mot demokratiet [...]*»³⁶⁷

Videre mener også Aristoteles at *politeia* har som formål å tilfredsstille både de fattiges og de rikes ønsker; «*Det må dermed være klart at det er den styreformen som forener de to gruppene, de velstående og de fattige, som må kalles borgerstyre.*»³⁶⁸

Eksempler på dette er mulig å finne i Syrakus, særlig opprustningen i 439fvt. er et godt eksempel på dette. De rike i rytteriet fikk doblet sin styrke, mens de fattige fikk hundre triemer å bemanne. Forbindelsen mellom demokrati og *politeia* blir stadig klarere og denne sammenhengen blir understreket av Lintotts artikkel «*Aristotle and the Mixed Constitution*». Lintott ser en klar sammenheng mellom Aristoteles' ideal demokrati, bonde-

---

³⁶⁴ Robinson, E.W *Democracy beyond Athens*, s.72

³⁶⁵ Arist. *Pol.* 1279b (3.7.3)

³⁶⁶ Arist. *Pol.* 1279b (3.7.5)

³⁶⁷ Arist. *Pol.* 1294a (4.8.3)

³⁶⁸ Arist. *Pol.* 1294a (4.8.9)

demokratiet og *politeia*.³⁶⁹ Han setter også spørsmålstegn ved hvorfor Aristoteles bruker så mye tid på å skille *politeia* fra demokrati;

«A final problem is why Aristotle takes such pains to separate the politeia from democracy in his taxonomy [...] he does seem to be influenced by those who had given democracy a bad name [...]»³⁷⁰

Dette leder oss igjen inn på hvorfor Aristoteles valgte å kalle Syrakus for et *politeia* før 412fvt. og ikke et demokrati. Robinson argumentere for at;

«[...] in using politeia in Politics 1304a27-9 Aristotle merely meant that in 412 the legislation pushed through by the demagogue Diocles turned a relatively responsible popular government into an irresponsible one - not that it became popular for the first time.»³⁷¹

Han fortsetter med å forklare hvordan Aristoteles' bruk av *politeia* i det syrakusiske tilfellet er som følge av konteksten.³⁷² Diodorus forteller oss hvordan en av lovene demagogen Diokles fikk innført var loddrekning til embeter.³⁷³ På grunnlag av dette mener Robinson at Aristoteles «[...] labeled the post-412 government *demokratia*. He then needed, however, another term to describe the earlier democracy.»³⁷⁴

Med tanke på Lintotts argumentasjon om hvor likt *politeia* og demokrati egentlig var er det derfor kanskje ikke så underlig av Aristoteles valgte å kalle styresettet før 412fvt. for *politeia*. Det er dermed tydelig at Aristoteles' bruk av *politeia* ikke underminerer det faktum at Syrakus var et demokrati fra 466fvt. og frem til 412fvt. Men det er også samtidig helt klart at regimet etter 412fvt. var langt mer radikalt enn det foregående.

Hva denne radikaleringen medførte for Syrakus skal drøftes nærmere i neste kapittel.

---

³⁶⁹ Lintott, A. 'Aristotle and the Mixed Constitution', s.166

³⁷⁰ Lintott, A. 'Aristotle and the Mixed Constitution', s.166

³⁷¹ Robinson, E.W. *Democracy beyond Athens*, s.74

³⁷² Robinson, E.W. *Democracy beyond Athens*, s.74

³⁷³ Diod. Sic. 13.34.6

³⁷⁴ Robinson, E.W. *Democracy beyond Athens*, s.74

5.0 Det radikale demokrati, Hermokrates og Dionysius den første - 412-405fvt.

I det foregående kapittelet kom det tydelig frem at Syrakus fram til 412fvt. var et demokrati. Dette kapittelet skal ta for seg radikaliseringen av det syrakusiske demokratiet, Hermokrates' mislykkede kuppforsøk og Dionysius den førstes vei til makten.

Kun ved å se på disse hendelsen i kronologisk rekkefølge er det mulig å gi et godt bilde av den politiske utviklingen i perioden 412-405fvt. Ved å ta for seg hendelsene i kronologisk er det også lettere å komme inn under huden på både Hermokrates og Dionysius den første. Forhåpentligvis er det mulig å forstå hvorfor de gjorde som de gjorde.

Formålet med dette kapittelet er således å fortsette å undersøke den politiske historien til Syrakus, men samtidig også å undersøke hvorfor det etter 60 år med demokrati ble et nytt enevelde.

Videre er også kildesituasjonen noe endret fra det foregående kapittelet, da det igjen kun er Diodorus Siculus som skriver om disse hendelsen.

5.1 412fvt. - Introduseringen av det radikale demokrati.

Diodorus Siculus starter sin beretning om radikalisering av det syrakusiske demokratiet med en merkelig historie. Han beskriver hvordan demagogen Diokles laget lovene for syrakuserne etter Den andre sicilianske ekspedisjon. Diodorus fortsetter med å fortelle hvordan denne Diokles hadde blitt «[...] *implacable in fixing penalties and severe in punishing offenders* [...]».³⁷⁵

En av lovene Diokles hadde innført var at enhver mann med våpen som møtte opp på markedsplassen skulle bli henrettet, og ifølge Diodorus Siculus var det ikke rom for skjønn når det kom til denne loven. En dag ble det gitt bud om at det var fiendtlige styrker på ferde i det syrakusiske territorium. Diokles spente derfor på seg sverdet og gikk ut i byen. Diodorus forteller hvordan det var bråk og opprør på markedsplassen, Diokles gikk derfor tankeløst inn på markedsplassen med våpen.³⁷⁶

«And when one of the ordinary citizens, noticing this, said that he [Diokles] himself was annulling his own laws, he cried out, 'Not so, by Zeus, I will even uphold them.' And drawing the sword he slew himself.»³⁷⁷

---

³⁷⁵ Diod. Sic. 13.33.2

³⁷⁶ Diod. Sic. 13.33.2-3

³⁷⁷ Diod. Sic. 13.33.3

Hvorvidt denne historien stemmer setter også Diodorus Siculus spørsmålstegn ved. Tidligere i sitt verk (Bok 12.) har Diodorus trukket frem en identisk historie om lovgiveren Charondas, der Diodorus viser til hvordan noen antikke historikere «[...] *attribute this act to Diokles, the lawgiver of the Syracusans.*»³⁷⁸ Visse likhetstrekk er det mellom Diokles og Charondas da begge var fra Sicilia. Ifølge Aristoteles var Charondas lovgiver for hans hjemby Katane og andre sicilianske byer.³⁷⁹ De var dog ikke samtidige, da Charondas mest sannsynlig levde på slutten av det 6. århundre fvt.³⁸⁰ Til tross for at Diodorus i utgangspunktet setter spørsmålstegn ved Diokles' død skifter han senere mening; «*And the dramatic manner of his [Diokles] death bor witness to the uprightness and austerity of his soul.*»³⁸¹ Ikke bare kommer det tydelig frem at Diodorus har skiftet mening, men også at han beundrer Diokles. Hvilket betyr at i den videre drøftningen av Diokles' reformer er det nødvendig å trå varsomt. Diodorus ønsker helt klart og gi et positivt bilde av Diokles og rekker samtidig en pekefinger til andre historikere som har tatt for seg Diokles; «*Now these qualities of Diocles I have been moved to seth forth in considrebale detail by reason of the fact that most historians have rather slighted him in their treatises.*»³⁸² Diodorus har en tydelig misjon, og denne misjonen er å fremstille Diokles i et positivt lys. Vi kan bare anta hva de tidligere historieskriverne har ment om Diokles, høyst sannsynlig har de fremstilt han som en demagog. En merkelapp Diodorus ikke gir ham. Et annet interessant aspekt i forholdet mellom Diodorus og Diokles peker *D. M. Lewis* på, han mener det er åpenbart at beretningen er «[...] *almost certainly Diodorus' own.*»³⁸³ Grunnen til at Lewis kan mene dette er på grunn av at Diodorus nevner en av de senere hellenistiske kongene i Syrakus, *Kong Hieron*.³⁸⁴ Kongetittelen ble gitt Hieron i 270 fvt. og dette er en hendelse som skjer etter at Timeaus avsluttet sitt verk om Sicilia i 289/8 fvt.³⁸⁵ Dette henger også godt sammen med hva Diodorus tidligere har slått fast, nemlig at tidligere historikere har neglisjert Diokles, mens han, Diodorus, gir nå en mer grundig gjennomgang av Diokles' liv og virke.

³⁷⁸ Diod. Sic. 12.19.2

³⁷⁹ Arist. *Pol.* 1227a6

³⁸⁰ Gagarin, M. 'Charondas' i *OCD*

³⁸¹ Diod. Sic. 13.35.5

³⁸² Diod. Sic. 13.35.5

³⁸³ Lewis, D.M., 'Sicily, 413-368 B.C.' i *CAH*, Vol. 6, s.125

³⁸⁴ Lewis, D.M., 'Sicily, 413-368 B.C.', s.125, fotnote 24; Diod. Sic. 13.35.3

³⁸⁵ Meister, K. 'Timaeus (2)' i *OCD*

5.1.2 Diokels

Reformene igangsatt av Diokels ble satt i gang kort tid etter de athenske styrkene var slått. Diokels var ifølge Diodorus på dette tidspunktet den mest innflytelsesrike av «[...] *the leaders of the populace* [...]».³⁸⁶ Han var også en viktig aktør når det gjaldt henrettelsen av de athenske generalene, da han mente at disse skulle bli henrettet under tortur.³⁸⁷ Hos Tukydid blir de som ønsket de athenske generalene henrettet beskyldt for å stå i ledtog med Nikias under beleiringen,³⁸⁸ dvs. den syrakusiske femte kolonnen. Denne beskyldning inkluderer derimot ikke Diokles. Tukydid beskriver nemlig hvordan de som ønsket de athenske generalene ikke ønsket at de skulle bli torturert, da de kunne komme til å forsnakke seg.³⁸⁹ Dette henger således ikke sammen med hva Diodorus rapporterer om Diokles, for han ønsket at «[...] *the Athenian generals should be put to death under torture* [...]».³⁹⁰ Diokles ser dermed ikke ut til å tilhørt den syrakusiske femte kolonnen og det til tross for at han innførte reformer som radikaliserer det syrakusiske demokratiet, hvilket blir drøftet i det understående avsnittet.

Diokles skal ha overtalt folkeforsamlingen til å forandre på styresettet. Endringene Diodorus lister opp er at embetesvalg skulle skje ved loddtrekning; «[...] *so that the administration would be conducted by magistrates chosen by lot* [...]».³⁹¹ Folket skulle også velge en gruppe med nye lovgivere. Denne gruppen skulle så lage lover både for staten og det private. Dette medførte, utifra det Diodorus forteller, at syrakuserne «[...] *elected lawgivers from such of their citizens as excelled in judgement, the most distinguished of them being Diocles.*».³⁹² Diodorus fortsetter å rose Diokles, ved å stadfeste at ingen forsto eller hadde like bra omdømme som Diokles, hvilket medførte, til tross for at flere lovgivere var involvert, at lovene ble kalt for 'Diokles lover'.³⁹³

---

³⁸⁶ Diod. Sic. 13.34.5-6

³⁸⁷ Diod. Sic. 13.19.4

³⁸⁸ Thuc. 7.87

³⁸⁹ Thuc. 7.87

³⁹⁰ Diod. Sic. 13.19.4

³⁹¹ Diod. Sic. 13.34.5-6

³⁹² Diod. Sic. 13.35.1

³⁹³ Diod. Sic. 13.35.1; «*For he so far excelled the rest in understanding and reown that although the writing of the code was a task of all in common, they were called 'The Laws of Diocles'.*»

Igjen kommer Diodorus positive innstilling til Diokles tydelig frem. Dette fortsetter videre da Diodorus forklarer hvordan Diokles setter en presedens for senere lovgivere i Syrakus, da disse ikke blir kalt for lovgivere, men «[...] *interpeter of the lawgiver* [...]». ³⁹⁴

Ikke nødvendigvis bare fordi Diokles var en stor lovgiver, men ifølge Diodorus skrev også Diokles på en vanskelig og gammel måte og var derfor vanskelig å forstå. ³⁹⁵ Hvorvidt dette betyr at Diokles var inspirert av arkaiske og mytiske lovgivere som Charondas er en mulighet. Den gamle stilen i språk kan ha fungert som en legetimering av hans mer 'moderne' lovtekster. Men denne arkaiske språkdrakten har også medførte en del skepsis blant moderne historikere, både Caven og Lewis peker på at Diodorus blander sammen to forskjellige Diokles, henholdsvis en arkaisk lovgiver og den syrakusiske demagogen. ³⁹⁶ Grunnen til at de mener denne blanding har skjedd er nettopp på grunn av hvor unaturlig det ville være å skrive en lovtekst på slutten av det femte århundre i en arkaisk språkdrakt. Caven mener at denne blandingen må ha skjedd på 300 tallet fvt., fordi det da skjedde en revisjon av lovene i Syrakus. De arkaiske lovene og de 'moderne' lovene ble blandet og som følge av lovgiverne delte samme navn endte de opp som en og samme person. ³⁹⁷ Kildeproblematikken rundt Diodorus blir nok engang belyst og Diokles ender mer eller mindre opp som en obskur figur i hans verk.

Diodorus fortsetter å rose Diokles, ved å slå fast at «[...] *profound reflection is displayed in his legislation, the lawmaker showing himself to be a hater of evil, [...]*». ³⁹⁸

I behandlingen av Diokles er hovedproblemet Diodorus, det er vanskelig å komme til kjernen av hvem Diokles var og hva hans lover faktisk innebar. Diodorus vier ikke plass til endringene, men bruker heller tid og energi på en positiv karakterbeskrivelse av Diokles. Til tross for dette er det mulig å hente ut en del informasjon, da Diodorus trekker frem den viktigste endringen, nemlig loddtrekning.

Innføringen av loddtrekning belyser en dreining mot det radikale demokratiet, det skjer en overgang fra moderat til et radikalt demokrati. Hvordan denne loddtrekningen fungerte i Syrakus vites ikke. Diodorus slår kun fast at slik var det. I Athen var loddtrekningen satt sammen med det komplekse fylsystemet. En lignende ordning finnes det ikke vitnesbyrd om i Syrakus og gjør det vanskelig å konkludere på hva loddtrekningen

---

³⁹⁴ Diod. Sic. 13.35.3.-4

³⁹⁵ Diod. Sic. 13.35.4

³⁹⁶ Caven, B. *Dionysius I*, s. 25; Lewis, D.M. 'Sicily, 413-368 B.C.', s.125

³⁹⁷ Caven, B. *Dionysius I*, s. 25

³⁹⁸ Diod. Sic. 13.35.4

betydde både sosialt og politisk. Berger mener at de fulgte den athenske modellen, men grunngir ikke nærmere hva han mener med dette.³⁹⁹ Dette er i mine øyne problematisk å gjøre dette uten en rekke forbehold. Dette fordi vi ikke vet hvilke sivile embeter som ble berørt eller hvor mange disse var. I *Athenernes statsforfatning* gir Aristoteles en oversikt over de mange ulike embetene som ble besatt ved loddtrekning i hans samtid. Alt fra femhundremannsrådet til en rekke 10manns kollegier. Disse 10manns kollegiene hadde ansvar fra alt fra vedlikehold til regnskapsføring.⁴⁰⁰ En slik beskrivelse av de ulike sivile embeter og deres størrelse har vi ikke i Syrakus. De eneste embetene vi kjenner til er de som inngikk i rådet og generalene. Syrakuserne har helt sikkert hatt embeter som tok for seg hvert eneste aspekt ved byen, men disse kommer ikke til syne i kildemateriale. Derfor mener jeg at vi ikke kan bare anta at syrakuserne kopiert athenerne uten videre.

Det viktigste med innføringen av loddtrekning til embeter er at det forteller oss at det ikke var slik før 412fvt., og dette er også med på å forklare hvorfor Aristoteles mener det skjedde en overgang fra *politeia* til demokrati; «*Til verv [i et demokrati] velges man ved loddtrekning, enten til alle verv eller til dem som ikke krever erfaring og faglig innsikt.*»⁴⁰¹ Dette utdyper han videre i *Athenernes Statsforfatning* der han beskriver hvordan alle stillingene innenfor den regelmessige statsadministrasjonen ble besatt ved loddtrekning. «*[...] untatt kasserer for kigskassen, styret for festival klassen*⁴⁰², *og den som har ansvaret for vannforsyningen. Disse ansettes ved avstemning [...]*».⁴⁰³

Dvs. at det var kun de sivile vervene som ble fordelt ved loddtrekning, da de hverken den gang eller i våre dager krever erfaring eller faglig innsikt. Militære kommandoposter som krever både erfaring og faglig innsikt ble dermed ikke bli berørt av loddtrekning og ble besatt via valg.⁴⁰⁴ At slike prinsipp også var gjeldende i Syrakus etter 412fvt. kan vi anta med god grunn, i så måte kan vi si at de fulgte den athenske modellen. Antall embeter og organiseringen av disse forblir ubesvart. Det er derimot embeter som ikke forandrer seg.

Ved flere tilfeller har det blitt beskrevet hvordan syrakuserne valgte sine generaler, også før 412fvt., og de fortsetter å velge sine generaler.⁴⁰⁵ Diodorus beskriver blant annet

³⁹⁹ Berger, S. *Revolution and Society*, s.40

⁴⁰⁰ Arist. [*Ath. Pol.*] 43.2; 50.1-54.8; Det er viktig å presisere at Aristoteles ikke beskriver Athen i det 5. årh. fvt. når han går igjennom de ulike kollegiene, men i det 4. årh. fvt..

⁴⁰¹ Arist. *Pol.* 1317b5

⁴⁰² Et embete som skulle subsidiere teaterbilletter, men fikk etterhvert også en større økonomisk betydning, ergo var det kun de rike som kunne inneha dette embete.

⁴⁰³ Arist. [*Ath. Pol.*] 43.1

⁴⁰⁴ Arist. [*Ath. Pol.*] 43.1

⁴⁰⁵ Diod. Sic. 11.88.4; 11.91.2-3;13.92.1; Thuc. 6.73

hvordan Dionysius den første ble valgt som general i 406fvt.⁴⁰⁶ Det skjer dermed en lignende utvikling i Syrakus som i Athen, de militære embetene blir de mest ettertraktede da disse ikke ble besatt ved loddtrekning, men ved valg. Makten som for eksempel Perikles hadde var ikke bare på det militære plan, men også på det politiske plan.⁴⁰⁷ Generalembete var like mye et politiske som et militært embete. Det er derfor ikke overraskende at Diokels senere dukker opp som general.⁴⁰⁸ Hvor mange militære verv som ble besatt ved valg vet vi ikke. Hvorvidt reduksjonen i antall generaler, som Tukydid beskriver⁴⁰⁹, under Den andre sicilianske ekspedisjon fortsatt var gjeldende er tvilsomt. Reduksjonen fra femten til tre generaler mener jeg var et ekstarordinært tiltak i en krisesituasjon, da disse også fikk uinnskrenket makt.⁴¹⁰ Eric W. Robinson tar også denne posisjonen og slår fast at «[...] *during military crises democracies (ancient and modern) will often allow their chief military officials prerogatives they do not normally utilize.*».⁴¹¹ Reduksjonen av antall generaler må derfor settes i kontekst av det vi ville kalt for militær unntakstilstand. Videre ble denne militære unntakstilstanden avviklet etter at de athenske styrkene ble slått, noe som taler for en sterk demokratisk tradisjon i Syrakus. I den forbindelse er det derfor heller ingen grunn til å tro at syrakuserne fortsatte med tre generaler, men igjen økte antallet. At antallet generaler igjen økte etter Den andre sicilianske ekspedisjon kommer også klart frem da Hermokrates og to andre generaler ble sendt til Hellas i 412fvt. for å hjelpe peloponnserne med krigsinnsatsen.⁴¹² At syrakuserne skulle ha sendt vekk alle sine generaler er en utenkelighet og det kan derfor være liten tvil om at så fort den athenske trussel forsvant ble det igjen flere generaler. Også andre militære embeter kan ha blitt besatt med valg, i Athen ble generaler, kavalerikommandanter og andre befalsposter besatt via valg.⁴¹³ Det er fristende å anta at det var et lignende system i Syrakus, men som vanlig er kildematerialet stillestående. I likhet med de sivile embeter, der vi bare kjenner til rådet, kjenner vi bare til general embete blant de militære. Dette gjør det også vanskelig å stadfeste forholdet mellom de sivile og militære embetene. I Athen var de sivile embetene besatt med loddtrekning svært mange flere enn

⁴⁰⁶ Diod. Sic. 13.92.1

⁴⁰⁷ Arist. [*Ath. Pol.*] 27.1-5

⁴⁰⁸ Diod. Sic. 13.59.9

⁴⁰⁹ Thuc. 6.73

⁴¹⁰ Thuc. 6.73

⁴¹¹ Robinson, E. W. *Democracy Beyond Athens*, s.85

⁴¹² Thuc. 8.85

⁴¹³ Arist. [*Ath. Pol.*] 44.4

de militære (og de sivile) som ble besatt ved valg. Dermed fikk de valgbare embetene større prestisje enn de loddtrukne. Det finnes derimot indikasjoner på at generalembete ble viktigere etter 412fvt., blant annet dukker Diokles opp som general og Hermokrates blir fratatt sitt generalembete. Dette skal undersøkes nærmere i neste delkapittel.

5.2 Hermokrates

I kjølevannet av Diokles' reformer ser det også ut til å ha skjedd en utskiftning i det politiske toppsiktet i Syrakus. Den som ble hardest rammet var Hermokrates, som hadde vært en viktig ledende figur i syrakusisk politikk siden fredsforhandlingen i Gela i 424fvt. (se kapittel 4.5.1). Hermokrates oppholdt seg i 412fvt. på Peloponnes som leder for de syrakusiske styrkene der.⁴¹⁴ Dette ser ut til å ha vært et feilgrep fra Hermokrates' side, for under hans opphold på Peloponnes, nærmere bestemt i 410fvt.⁴¹⁵, klarte hans politiske motstandere å utmanøvrere ham.

Diodorus forteller ikke hvordan de klarte dette, bare at han ble «[...] *overpowered by his political opponents and, upon being condemned to exile, he handed over the fleet in Peloponnesus to the men who had been dispatched to succeed him.*»⁴¹⁶

I følge Xenofon skal dette ha skjedd ved Miletus⁴¹⁷, på vest-kysten av Anatolia.

Xenofon forteller ikke bare dette, men supplerer også med å fortelle hvem de politiske motstanderen var, det demokratiske partiet. Videre utvider også Xenofon eksil-dommen ikke bare til å gjelde Hermokrates, men alle de syrakusiske generalene som var med ham.⁴¹⁸ Dette betyr at det var en større politisk utskiftning av generalene og er med på å vise at general embete hadde blitt i større grad en før politisert.

Xenofon beskriver hvordan de landsforviste syrakusiske generaler med Hermokrates i spissen overbrakte nyheten til sine tropper; «[...] [generalene] *lamented their misfortune in being unjustly and illegally banished, all without exception.*»⁴¹⁹

Hermokrates og resten av hans kolleger ønsket tydelig å understreke det faktum at de hadde blitt urettferdig behandlet og søker samtidig støtte hos soldatene. Noe de også får fra de høyeste offiserene som ber dem beholde kommandoen.⁴²⁰ Vi har dog bare

⁴¹⁴ Diod. Sic. 13.34.4; 13.63.1

⁴¹⁵ Lewis, D. M. 'Sicily, 413-368 B.C.', s.130

⁴¹⁶ Diod. Sic. 13.63.1

⁴¹⁷ Xen. *Hell.* 1.1.31

⁴¹⁸ Xen. *Hell.* 1.1.27

⁴¹⁹ Xen. *Hell.* 1.1.27

⁴²⁰ Xen. *Hell.* 1.1.28

Xenofons beretning om dette, så en viss usikkerhet er dermed knyttet til denne episoden. Derimot taler det for at Hermokrates respekterte avgjørelsen til den syrakusiske folkeforsamlingen da han til tross for denne støtten ikke beholdt kommandoen. En videre støtte for at Hermokrates var positivt innstilt til demokratiet kommer også tydelig frem hos Xenofon da han beskriver hvordan soldatene under Hermokrates savnet tapet av hans demokratiske ånd.⁴²¹ Således passer ikke M. I. Finleys beskrivelse av Hermokrates som «[...] *the strongest oligarchially minded political figures, [...]*».⁴²² Dette henger heller ikke sammen med den væpningen han utførte av de fattige borgerne under Den andre sicilianske ekspedisjon.⁴²³ Faktumet var at Hermokrates var en av de beste og mest suksessrike generalene i Syrakus, en mann som dermed ville hatt stor innflytelse gjennom det nå så viktige generalembetet.

Spørsmålet som må stilles er hvordan Hermokrates' politiske motstandere klarte å snu folket mot ham. Svaret på det spørsmålet er slaget ved Cyzicus (situert på vestkysten av dagens Tyrkia) våren 410fvt. Her forteller Xenofon hvordan den syrakusiske flåten gikk på et smertelig tap.⁴²⁴ Dette var ikke nyheter den syrakusiske folkeforsamlingen satt pris på, ihvertfall ikke etter et to års langt engasjement i Egeerhavet som sannsynligvis hadde kostet byen store summer. Syrakuserne hadde heller ingen problemer med å straffe mislykkede generaler, noe affærene med Phayllus og Bolcon har vist.

Den syrakusiske folkeforsamlingens tålmodighet var brukt opp og dette har Hermokrates politiske motstandere utnyttet. Kombinasjonen av Diokles' lover og dårlig krigslykke var hovedgrunnen til Hermokrates' 'fall' og er den mest brukte i forskningslitteraturen. Berger, Lewis, Lintott, Caven og Westlake bruker alle denne kombinasjon til å forklare hvorfor Hermokrates ble landsforvist.⁴²⁵

Da Diokles endelig hadde kvittet seg med sin største politiske rival er det ikke spesielt overraskende at han opptrer som general for første gang i 409fvt.

Diokles gikk derimot ikke en lett oppgave i møte, for han må kjempe mot en annen stat med hegemoniske ambisjoner, Kartago.

---

⁴²¹ Xen. *Hell.* 1.1.30

⁴²² Finley, M. I. *A History of Sicily*, s.70

⁴²³ Thuc. 6.72

⁴²⁴ Xen. *Hell.* 1.1.27

⁴²⁵ Berger, S. *Revolution and Society*, s.40; Lewis, D.M. 'Sicily, 413-368 B.C.', s.126; Lintott, A. *Violence and Civil Strife*, s.194; Caven, B. *Dionysius I*, s.31; Westlake, H.D., *Essays*, s.195

Denne konflikten har store konsekvenser for Sicilia og Syrakus, da både Diokles og Hermokrates går sitt endelikt i møte og ut av deres skygge trår Dionysius den første frem.

5.2.1 Den Kartagiske Invasjon - 410fvt.

Den kartagiske invasjonen i 410fvt. marker slutten på nærmere 70 år med fred mellom sikeliotene og kartagerne. Like viktig er det faktum at den kartagiske invasjonen markerer begynnelsen på slutten for det syrakusiske demokratiet. Et demokrati som hadde eksistert siden 466fvt. og hadde klart seg gjennom en rekke kriser går nå mot slutten, og i den historien har både Hermokrates og Diokles en viktig rolle å spille.

Utgangspunktet for den kartagiske invasjonen i 410fvt. og Den andre sicilianske ekspedisjon fem år tidligere er identiske. I begge tilfeller var det konflikten mellom Egesta og Selinous den utløsende faktor. Etter at de athenske styrkene var knust foran Syrakus murer gjenopptok Selinous angrepet på Egesta. Egestéerne som hadde satset på en athensk seier befant seg i en prekær stilling og sendte derfor utsendinger til Kartago. Egestéerne var tydeligvis desperate, for de lovet ikke kartagerne gull, slik som de gjorde til Athen, men de ga bort sin selvstendighet; «[...] *putting their city in the hands of the Carthaginians.*»⁴²⁶ Kartagerne griper muligheten og sender en styrke på 5800 mann over til Sicilia for å beskytte Egesta, men denne styrken var bare en liten forsmak på hva som skal komme. I forbindelse med den kartagiske invasjonen begynner Diodorus ved å forklare hvordan den kartagiske generalen *Hannibal* forbereder en invasjon av Sicilia og krysser over fra Kartago til Sicilia i 409fvt. Hvor stor hæren hans var diskuterer også Diodorus, da han trekker frem to kilder. Ephorus sier den var på tohundretusen infanterister og fire tusen ryttere, mens som «[...] *Timaeus says, not many more than one hundred thousand men.*»⁴²⁷ Ephorus anslag kan ha vært basert på Philistus og som Caven påpeker kan Philistus ha hatt gode grunner til å overdrive. For ved å overdrive antallet kartagiske soldater kunne han «[...] *excuse the defeats and enhance the final triumph of the Greeks [...]*».⁴²⁸ Viktigst var kanskje at Philistus som støttespiller av Dionysius den første økte antallet for å vise at 'barbar' hæren som invaderte Sicilia i Dionysius samtid ikke sto tilbake for den som Gelon knuste i 480fvt.⁴²⁹

---

⁴²⁶ Diod. Sic. 13.43.3

⁴²⁷ Diod. Sic. 13.54.4

⁴²⁸ Caven, B *Dionysius I*, s.32

⁴²⁹ Caven, B. *Dionysius I*, s.32

Hvorvidt dette utelukkende gjelder Philistus er derimot heller tvilsomt, utifra Herodot er det tydelig at Sikeliotene så på slaget ved Himera som noe spesielt.⁴³⁰

Som Caven påpeker overdriver også Timaeus, ikke bare med antallet soldater i 409fvt., men også under den kartagiske invasjonen i 345fvt. da en av hans helter Timoleon kjempet mot kartagerne.⁴³¹ Det kan derfor virke som at hver gang kartagerne invaderte Sicilia valgte datidens historikere å trekke paralleller til invasjonen i 480fvt. og Gelons store seier over 300 000 kartagere i slaget ved Himera. Slaget ved Himera setter dermed en presedens for hvordan en kartagisk invasjon skal være, den skal inkludere en stor kartagisk hær og til tross for dårlig odds kommer sikeliotene seirende ut. Dette mønstrer med frie greker som kjemper mot 'østlig despotisme' kan uten tvil tilegnes Herodot.

Det er også viktig at Diodorus her nevner sine kilder og ser ut til å foretrekke Timaeus.

Dette kan indikere at Diodorus velger å følge Timaeus og ikke Ephorus videre i sin beretning om den kartagiske intervensjon på Sicilia. Grunnen til at jeg mener dette er at Diodorus først nevner Ephorus anslag og så trekker frem Timaeus;

*«Hannibal had [...], as Ephorus has recorded two hundred thousand infantry[...] , but as Timaeus says, not many more than one hundred thousand [...]».*⁴³²

Slik jeg tolker dette er det tydelig at Diodorus ser på Timaeus' anslag som mer plausibelt. Dette har stor betydning da Timaeus, som tidligere beskrevet er en del av den fiendtlige tradisjon. Diodorus bruk av Timaeus vil da bety at Dionysius vil bli fremstilt på en negativ måte.

Etter at Hannibal og hans hær hadde kommet i land forflyttet de seg til Selinous der de igangsatte etter kort tid en beleiring av byen. Diodorus forteller om hvordan byen ble tatt og om de grusomheter kartagerne så begikk mot selinunterne.⁴³³

Kartagerne marsjerte så mot Himera, stedet der Gelon i 480fvt. hadde knust de kartagiske styrkene under ledelse av Hannibals bestefar, Hamilcar.⁴³⁴

Diodorus bruker dette for å forklare hvorfor Hannibal valgt å gå mot Himera, da han gjorde det for å hevne sin forfader.⁴³⁵ Hvilket virker plausibelt fordi Hannibal, hvis han vant ved Himera, kunne gjenopprette familiens ære. Dog er det ikke Hannibals familieære som her

---

⁴³⁰ Hdt. 7.165-6

⁴³¹ Caven, B. *Dionysius I*, s.31-2

⁴³²Diod. Sic. 13.54.4

⁴³³ Diod. Sic. 13.56-57.6

⁴³⁴ Diod. Sic. 11.21 f.; 13.59.4-6

⁴³⁵ Diod. Sic. 13.59.6

er viktig, men at Diokles her fungerer som general og begår det som skal senere vise seg å være et politisk selvmord.

Diokles hadde ved Himera 4000 mann under sin kommando og ser ikke ut til ha like stor lykke som general som lovgiver. Den kartagiske overmakten var for stor og Diokles evakuerer derfor byen uten å ta med seg levningene av de syrakusere som hadde falt i strid.⁴³⁶ Dette var et feilgrep som Hermokrates skulle utnytte og ble til slutt enden på Diokles' politiske karriere, hvilket blir drøftet nærmere i neste delkapittel. Som følge av evakueringen av de greske styrkene tok kartagerne Himera. Hannibal hadde fått sin hevn, han løste opp hæren og returnerte til Kartago.⁴³⁷ Og mens Hannibal forlater Sicilia kommer Hermokrates tilbake med et ønske om å oppheve sin landflyktighet.

5.2.3 Kuppplaner

Hermokrates ankom Messana i 409fvt. og takket være pengestøtte fra den persiske satrapen Pharnabazus, bygde han fem triemer og hyrte 1000 soldater.

Diodorus forteller hvordan han supplerte disse leiesoldatene med ytterligere 1000 landflyktige fra Himera.⁴³⁸ Diodorus beretter videre hvordan «[...] he endeavoured with the aid of his friends to make good his return to Syracuse [...]».⁴³⁹

Hvem disse vennene var kommer frem hos Xenofon. Det ser ut til at dette var de øverste offiserene; «[...] the captains had taken oath that when they returned to Syracuse they would bring their generals back from exile, [...]».⁴⁴⁰

Utifra dette ser det ikke ut som Hermokrates' primære støtte var blant eliten, men blant marineoffiserene.

Dette første forsøket på å returnere slår feil. Hermokrates må oppgi planene om å gjøre et fredelig inntog i Syrakus. Diodorus forteller hvordan Hermokrates slo seg ned i Selinous og bruker dette som base for herje de kartagiske områdene vest på Sicilia. Denne herjingen av de kartagiske områdene skal ifølge Diodorus ha gitt Hermokrates stort ry blant sikeliotene.⁴⁴¹ Viktigst for Hermokrates var kanskje det faktum at syrakuserne også vurderte å oppheve hans landflyktighet; «[...] realizing that Hermocrates had been

---

⁴³⁶ Diod. Sic. 13.61.2-6

⁴³⁷ Diod. Sic. 13.62.6

⁴³⁸ Diod. Sic. 13.63.1

⁴³⁹ Diod. Sic. 13.63.3

⁴⁴⁰ Xen. *Hell.* 1.1.29

⁴⁴¹ Diod. Sic. 13.63.3-6

banished contrary to the merits of his valour.».⁴⁴² Diodorus forteller hvordan det etter en rekke diskusjoner i den syrakusiske folkeforsamlingen var tydelig at «[...] *the people desired to receive the man [Hermokrates] back from exile.*»⁴⁴³ Til tross for dette ble ikke eksildommen opphevet, hvilket er noe merkelig utifra hva Diodorus forteller. For hvis det faktisk var slik at folket ønsket ham tilbake ville det ikke ha vært et problem for hans venner å oppheve hans eksil. En mulig forklaring blir gitt av Finley, han mener at syrakuserne så med stor uro på Hermokrates' herjinger av de kartagiske områdene og at dette forklarer hvorfor han ikke ble tilbakekalt.⁴⁴⁴ En lignende forklaring blir også gitt av Ian Morris og Barry Powell, men tilføyer at Hermokrates' herjinger sannsynligvis uroet Kartago mer enn Syrakus.⁴⁴⁵ Hermokrates' herjinger kan derfor sees på som en forklaring på hvorfor kartagerne invadere Sicilia på nytt i 406fvt.. Det kan være liten tvil om at visse elementer i Syrakus så på Hermokrates' raid som faretruende, men dette stemmer igjen ikke overrens med det inntrykket som Diodorus gir oss. Det blir av Caven påpekt hvordan syrakuserne 'nasjonalstolthet' hadde blitt kraftig såret etter at de tapte slaget ved Himera og hvordan Hermokrates' plyndringer var med på gjenopprette den.⁴⁴⁶ At syrakuserne som helhet har sett på Hermokrates' handlinger som bekymringsverdig er derfor lite plausibelt. Samtidig må vi ta med oss at han ikke ble tilbakekalt, hvilket viser at hans politiske motstandere, ledet av Diokles fortsatt måtte regnes med. De som i utgangspunktet hadde virket for hans eksil var fortsatt tilstede i Syrakus og etter alt å dømme har de arbeidet for å forhindre Hermokrates' tilbakekomst. Diokles og resten av hans støttespillere hadde tydeligvis fortsatt en sterk posisjon i Syrakus, det å plyndre de kartagiske områdene var derfor ikke nok. Hermokrates var avhengig av å ytterligere styrke sin posisjon blant syrakuserne, og den beste måten å gjøre dette på er å belyse sine motstanderes feilgrep og sin egen verdighet.

Hermokrates gikk derfor igang med å belyse Diokles' feilgrep ved Himera. Han reiste fra Selinous til Himera, hvor han samlet levningene av de falne syrakuserne.

Diodorus forteller hvordan Hermokrates sendte levningene til Syrakus ved hjelp av «[...] *wagons which he had constructed and embellished at great cost.*».⁴⁴⁷

---

⁴⁴² Diod. Sic. 13.63.5

⁴⁴³ Diod. Sic. 13.63.6

⁴⁴⁴ Finley, M.I. *A History of Sicily*, s.71

⁴⁴⁵ Morris, I. & Powell, B. *The Greeks: History, Culture and Society*, Boston 2010, s. 358

⁴⁴⁶ Caven, B. *Dionysius I*, s.41

⁴⁴⁷ Diod. Sic. 13.75.2

Diodorus fortsetter med å fortelle hvordan Hermokrates brakte levningene tilbake til Syrakus, men at han selv stoppet ved den syrakusiske territorialgrensen, da han fortsatt var landsforvist.⁴⁴⁸ Målet til Hermokrates var å diskreditere Diokles;

«Hermocrates acted in this way in order that Diocles, who opposed his return and was generally believed to be responsible for the lack of concern over the failure to bury dead, should fall out with the masses, whereas he, by his human consideration for the dead would win the multitude back to the feeling of goodwill in which they had formerly held him.»⁴⁴⁹

Etter at levningene hadde blitt ført inn i byen oppsto det ifølge Diodorus stasis.

At det oppsto stasis må ha vært et av målene til Hermokrates, da dette destabiliserte situasjonen til hans politiske motstander. Diokles bidro ytterligere til forverringen av sin egen situasjon. For da det ble foreslått at levningene skulle få en offentlig begravelse motsatte Diokles seg dette. Diokles må ha vært klar over hva en offentlig begravelse ville ha medført, den ville ha belyst hans manglende respekt for sin døde landsmenn, samtidig ville en offentlig begravelse ha økt Hermokrates' prestisje blant folket. Diokles hadde dermed ikke noe annet valg enn å kjempe imot dette.

Men Diokles ser ut til ha mistet all støtte i folkeforsamlingen, det blir vedtatt at en offentlig begravelse skal holdes og Diokles ble sendt i eksil.⁴⁵⁰ Hermokrates hadde som den intelligente mannen han var utnyttet sine døde landsmenn for å kvitte seg med en motstander. Folket burde ha tatt ham imot med åpne armer og opphevet eksildommen, men det gjorde de ikke. Ifølge Diodorus var dette fordi syrakuserne fryktet at hvis Hermokrates oppnådde politiske lederskap ville han kaste seg opp til tyrann.⁴⁵¹ Dette passer ikke inn i bildet av Hermokrates som en folkeleder, utifra Diodorus' skildringer. Det virker som det ikke var en spesiell fraksjon som forhindret dette, men syrakuserne *en masse*; «*Diocles was exiled ; but even so they [syacusans] did not receive Hermocrates back [...]*».⁴⁵² Diodorus oppgir ikke en spesiell grunn til hvorfor syrakuserne mistenkte Hermokrates. Det har blitt påpekt hvordan Hermokrates' handlinger etter 409fvt. må ha skapt mistanker blant syrakuserne, som kjente til hans kvaliteter som hærfører og leder. De kan også ha kjent til den støtten han nøt blant marineoffiserene, da disse helt sikkert hadde gitt sine sympatier til kjenne i folkeforsamlingen. Caven peker også på hvordan det hersket en form for 'Gelon-nostalgi' blant de unge mennene i byen da de ønsket en ny

---

⁴⁴⁸ Diod. Sic. 13.75.2

⁴⁴⁹ Diod. Sic. 13.75.3-4

⁴⁵⁰ Diod. Sic. 13.75.4-6

⁴⁵¹ Diod. Sic. 13.75.5-6

⁴⁵² Diod. Sic. 13.75.5-6

sterk leder. En *hegemon* som kunne stå imot den kartagiske trussel.⁴⁵³ Det blir ikke oppgitt noen referanse til hvor dette er hentet fra av Caven, men sannsynligvis viser han til de oligarkiske ynglingene i Athenagoras tale. Han gjør også en senere kobling mellom disse og Dionysius den første som vi vet var en tilhenger av Hermokrates.⁴⁵⁴

Her oppstår det noen problemer da det i gjennomgangen av Hermokrates' og Athenagoras' taler ble vist hvordan det ikke var en sammenheng mellom disse to. Videre blir det også feil i forhold til hvor gammel Dionysius var i 415fvt.. Caven oppgir at Dionysius var 24 år i 405/406fvt.,⁴⁵⁵ hvilket betyr at han var 14år i 415fvt., alt for ung til å være politisk aktiv, eller for den saks skyld delta på et folkeforsamlingsmøte.

Cavens sammenkobling mellom de oligarkiske ynglingene og Hermokrates og Dionysius stemmer dermed ikke overrens.

Til tross for at syrakuserne så med skepsis på Hermokrates og hans motiver er det ingen kildeutdrag, hverken hos Diodorus, Xenofon eller Tukydid som taler for at Hermokrates ønsket å bli en tyrann. Både Caven og Westlake mener at det Hermokrates egentlig ønsket var å få opphevet landsforvisningen og innta en lignende posisjon som det Perikles hadde i Athen.⁴⁵⁶ Lintott ser også ut til å mene noe av det samme, han viser riktignok ikke til Perikles, men at Hermokrates helt klart søkte en stilling med spesielle fullmakter.⁴⁵⁷

Det ville ikke ha vært unaturlig hvis Hermokrates ønsket en lignende stilling som den han hadde under Den andre sicilianske ekspedisjon, da som general med uinnskrenket makt. En slik stilling ville gjort det mulig for ham å organisere motstanden mot kartagerne og samtidig satt hans politiske motstandere ut av spill, da han mer eller mindre ville ha vært staten. Det er derfor overraskende når Diodorus plutselig begynner å fortelle om hvordan Hermokrates og hans venner, dvs. hans støttespillere i byen begynner å planlegge et statskupp.⁴⁵⁸ Hermokrates ender dermed opp med å bekrefte syrakusernes mistanker. Både Tukydid, Xenofon og Diodorus har hittil fremstilt Hermokrates som en mann med stor integritet og verdighet.

Hvilket 'verdig' motiv kan ha ligget bak Hermokrates' kuppplaner? Westlake peker på Hermokrates' patriotisme og at det var den som fikk han til å begynne å planlegge et

---

⁴⁵³ Caven, B. *Dionysius I*, s. 41

⁴⁵⁴ Caven, B. *Dionysius I*, s. 42; Diod. 13.75.9

⁴⁵⁵ Caven, B. *Dionysius I*, s. 53

⁴⁵⁶ Westlake, H.D. *Essays*, s. 198; Caven, B. *Dionysius I*, s. 43

⁴⁵⁷ Lintott, A. *Violence, Civil Strife*, s.195

⁴⁵⁸ Diod. Sic. 13.75.6

statskupp. Den andre sicilianske ekspedisjon og den kartagiske invasjonen hadde vist hvor svak Syrakus var når det gjaldt å håndtere kriser. Westlake mener videre at denne svakheten ble forsterket gjennom Diokels' nye lover.⁴⁵⁹ Ifølge Westlake så derfor Hermokrates på tyranniet som den siste utvei.

«Hermocrates may well have concluded that only by becoming a tyrant would he enjoy sufficient authority to enable him to put into effect drastic and unpopular measures which the situation demanded.»⁴⁶⁰

Denne forklaringen er plausibel, men noe enkel. Jeg betviler ikke at patriotisme kan ha spilt en viktig rolle, men det kan være liten tvil om at Hermokrates var desperat.

Hermokrates hadde seks tusen mann under sin kommando, menn som trengte mat og lønn. Midlene han hadde fått av Pharnabazus var for lengst brukt opp. De hadde blitt brukt til å utruste de fem triemene og betale leiesoldater.⁴⁶¹ Diodorus forteller hvordan raidene av de kartagiske områdene hadde gitt mye krigsbytte⁴⁶², men det er begrenset hvor lenge midlene varer når man må fø og betale 6000 mann. Hermokrates hadde også betalt av egen lomme for tilbakebringning av de falne syrakuserne, noe som heller ikke kan ha vært billig. Hermokrates befant seg i pengenød og uten penger kunne han ikke lengre betale sine soldater, som da ville forlate ham. Han var heller ikke så naiv at han ikke trodde at hans herjinger ville gå upåaktet hen og forventet nok en straffe ekspedisjon fra Kartago. Det var en livsnødvendighet for Hermokrates å returnere til Syrakus, hvis ikke ville han miste alt. Den utsatte stillingen Hermokrates befant seg i kombinert med hans patriotisme var grunnen til at Hermokrates så det på som en nødvendighet å kuppe makten i Syrakus.

Kupplanene ble i første omgang utsatt, men som Diodorus forteller satt ikke Hermokrates uvirksom i Selinous, men ventet på bud fra sine støttespillere i Syrakus. Da hans støttespillere sendte bud satte Hermokrates utfra Selinous med tre tusen mann. Hermokrates var på vei til Syrakus for å gjennomføre et kupp.⁴⁶³ Kuppforsøket til Hermokrates slo feil, Diodorus beskriver hvordan Hermokrates og hans støttespillere ble nedkjempet av syrakuserne. Hermokrates døde i kampene, sammen med de aller fleste av hans støttespillere. De overlevende ble stilt for retten og dømt til eksil. Dette medførte at enkelte hardt sårede støttespillere av Hermokrates ble rapportert som

---

⁴⁵⁹ Westlake, H.D. *Essays*, s.198

⁴⁶⁰ Westlake, H.D. *Essays*, s.198

⁴⁶¹ Diod. Sic. 13.63.1

⁴⁶² Diod. Sic. 13.63.4-6

⁴⁶³ Diod. Sic. 13.75.6

døde av deres slektninger for å unngå dette; «*Among their number was also Dionysius, who later became tyrant of the Syracusans.*».⁴⁶⁴

5.3 Dionysius den første

Avslutningsvis i det foregående kapittelet ble det vist hvordan Dionysius var en av Hermokrates støttespillere. For å forstå Dionysius' handlinger senere er det viktig å undersøke hvorfor Dionysius støttet Hermokrates.

Dionysius kom ikke fra en aristokratisk familie, til tross for at Diodorus sier at han var «*[...] the son of Hermocrates [...]*».⁴⁶⁵ Sannsynligvis har Dionysius' far båret navnet *Hermocritus*, et navn som senere har blitt blandet sammen med Hermokrates.⁴⁶⁶

Dionysius støtte til Hermokrates var derfor ikke basert på slektskap. Dionysius tilhørte heller ikke samme samfunnsjikt som Hermokrates. Isokrates beskriver hvordan Dionysius kom fra en ubetydelig familie.⁴⁶⁷ Dette trenger ikke nødvendigvis å bety stort mer enn at han ikke kom fra en av de gamle aristokratiske familiene.⁴⁶⁸ At det var en viss uklarhet vedrørende Dionysius' opphav allerede i antikken blir belyst av Cicero; «*[...] he [Dionysius] came of good parentage and was born in a respectable position (though as to this different authorities have given different accounts) [...]*».⁴⁶⁹ Vi sitter dermed igjen med to forskjellige vitnesbyrd, men i likhet med Caven mener jeg at Dionysius kom fra en «*[...] well-to-do but undistinguished stock.*»⁴⁷⁰ At han kom fra en familie med midler er helt tydelig da han ser ut til å ha hatt en god utdanning. Cicero forteller hvordan Dionysius «*[...] had received instructions for childhood and was trained in the liberal arts.*»⁴⁷¹

Der er mer uklart når Dionysius begynte å assosiere seg med Hermokrates og ble en av hans støttespillere. Vi har tidligere sett hvordan Caven binder Dionysius opp til de oligarkiske ynglingene, men dette kan ikke stemme pga. Dionysius' unge alder. Videre er det heller ingen grunn til å tro at Dionysius ønsket et oligarkisk regime, hans familiebakgrunn ville på mange måter utelukket hans deltagelse innenfor et slikt regime.

---

⁴⁶⁴ Diod. Sic 13.75.8

⁴⁶⁵ Diod. Sic. 13.90.3

⁴⁶⁶ Caven, B *Dionysius I*, s.19

⁴⁶⁷ Isoc. 5. 65 (*Ep. Phil.* 65)

⁴⁶⁸ Caven, B. *Dionysius I*, s.19

⁴⁶⁹ Cic. *Tusc.* 5.20.58

⁴⁷⁰ Caven, B. *Dionysius I*, s.19

⁴⁷¹ Cic. *Tusc.* 5.22.63

Dionysius' senere handlinger viser også tydelig at han ikke var de rikes venn eller støttespiller, snarere tvert om, da det var eliten som var hans største fiender (dette blir drøftet senere). Problemet er at Dionysius' ungdomsår er preget av stor usikkerhet, noe som blir påpekt av Finley.⁴⁷² I og med at det er stor usikkerhet rundt Dionysius' tidlige karriere er det vanskelig å komme med konkretet kildeutdrag/hendelser som viser oss hvorfor Dionysius støttet Hermokrates. En mulighet er at Dionysius så det syrakusiske demokratiet som ustabil og ute av stand til å håndtere større kriser. Samtidig kan vi heller ikke utelukke at Hermokrates må ha vært en av barndomsheltene til Dionysius. Under den athenske beleiringen må Hermokrates ha fremstått som en bauta for den da 16 år gamle Dionysius og han kan ikke ha vært alene om å føle dette. Flere muligheter er mulig, blant annet oppgir både Diodorus og Polyænus at Dionysius var opprinnelig en skriver tilknyttet generalkollegiet.⁴⁷³ Det er dermed en mikroskopisk mulighet for at Dionysius kan ha tjenestegjort under Hermokrates. Igjen er det problemer med kronologien, sannsynligvis var Dionysius for ung til å tjenestegjøre under Hermokrates i forbindelse med Den andre sicilianske ekspedisjon og da han var gammel nok oppholdt Hermokrates seg på Peloponnes. Det er viktig å huske på at da Hermokrates kom tilbake til Sicilia i 409fvt. var Dionysius bare 21 år. Tiden som skriver kan ha gitt Dionysius innsikt i hvordan ting fungerte i Syrakus, en mulighet er at han ble frustrert over ineffektiviteten og tenkte tilbake på de gode gamle dager da Hermokrates hadde vært general og fått orden på sakene. Når Diodorus hevder at Dionysius hele tiden ønsket å bli tyrann, argumenterer D.M. Lewis for at dette «[...] can be rationally read as a Hermocratean programme of military reform.»⁴⁷⁴ Det er en del problemer tilknyttet Lewis påstand, for vi vet ikke hva Hermokrates ville oppnå eller gjøre hvis han hadde fått opphevet sin landsforvisning, evt. lyktes med sitt kuppforsøk. Ergo kan vi dermed ikke bare anta at Dionysius overtok Hermokrates' politikk og politiske mål. Det eneste vi kan slå fast med sikkerhet er at Dionysius var en av Hermokrates' støttespillere, han deltok i det mislykkede kuppforsøket, hvilket han overlevde (ved å spille død) og han var en ung mann med ambisjoner.

---

⁴⁷² Finley, M. I. *A History of Sicily*, s.75

⁴⁷³ Polyænus *Strat.* 5.2.2; Diod. Sic. 13.96.4

⁴⁷⁴ Lewis, D.M 'Sicily, 413-368 B.C.', s.133

5.3.1 Den andre kartagiske invasjon og Dionysius' ambisjoner.

Etter Hermokrates' mislykkede kuppforsøk forsvinner Dionysius frem til 406fvt. Han dukker på nytt opp hos Diodorus som en av hovedkarakterene i forbindelse med kartagerernes felttog mot Akragas.

Fig. 5; Harmonia templet i Akragas.

Hermokrates' herjinger av de kartagiske områdene hadde vist engang for alle hvor svak kartagernes stilling var på Sicilia. En ny invasjon ble derfor igangsatt i 406fvt. under ledelse av Hannibal og *Himilco*. Målet for denne invasjon var relativt enkel, å utvide det kartagiske *epikrateia* (provinsen) på Sicilia. Diodorus' påstand om at det overordnede kartagiske målet var å slavebinde sikeliotene virker for enkelt.⁴⁷⁵

Det naturlig målet var derfor å hærta Akragas og dermed utvide epikratiet ytterligere østover. Akragas var også i 406fvt. på høyden av sin velstand, velstand som var basert på handel med Kartago. I motsetning til den kartagiske invasjon i 409fvt. var sikeliotene i 406fvt. bedre rustet, ifølge Diodorus. Sannsynligvis hadde de ikke et ønske om dele samme skjebne som Himera og Selinous.

Da Hannibal og hans med-kommandant Himilcar satte utfra Kartago sendte syrakuserne skip for å oppholde dem. Syrakuserne hadde stor lykke i dette sjøslaget, men dette forhindret ikke Hannibal fra å sende ytterligere styrker til Sicilia.⁴⁷⁶ Da nyheten om de kartagiske forsterkningene nådde sikeliotene ble det igangsatt en opprustning.

Syrakuserne sendte også ut ambassadører for å få på plass allianser med grekerne i Sør-Italia og lakedaimonerne.⁴⁷⁷

---

⁴⁷⁵ Diod. Sic. 13.80.1

⁴⁷⁶ Diod. Sic. 13.81.1

⁴⁷⁷ Diod. Sic. 13.81.2

Da de kartagiske tropper nådde Akragas og påbegynte sin beleiring av byen møtte de stor motstand. Dette gjorde det mulig for resten av sikeliotene å samle sine tropper. Syrakuserne ventet blant annet på sine allierte fra Messina og Sør-Italia og da disse kom satte de utfra Syrakus og på veien til Akragas fikk de ytterligere forsterkninger fra Gela og Kamarina. Den syrakusiske hæren, inkludert de allierte troppene skal ifølge Diodorus ha vært på 30 000 infanterister og 5000 ryttere. Hæren ble ledet av den syrakusiske generalen Daphnaeus, som senere ble henrettet av Dionysius.⁴⁷⁸ Det var sannsynligvis også i denne forbindelse at Dionysius tjenestegjorde som skriver for generalkollegiet.⁴⁷⁹

Da den syrakusiske hæren nærmet seg Akragas ble de møtt av kartagiske leietropper. Leiesoldater ble mye brukt av Kartago, for det første var de yrkessoldater, og for det andre var de ikke borgere. Sist, men ikke minst var det heller ikke noe problem hvis de ble drept da man slapp å betale dem senere. De kartagiske leiesoldatene ble slaktet ned, og ifølge Diodorus kunne syrakuserne ha knust hele hæren og forfulgt den hele veien til Akragas. Dette ble derimot ikke gjort fordi kartagerne fortsatt hadde sin hovedstyrke i reserve. De syrakusiske generalene fryktet derfor at disse skulle bli satt inn.⁴⁸⁰

Da styrkene i Akragas så hvordan «[...] *the barbarians were in flight to their camp before Acragas, the soldiers in the city, [...], begged their generals to lead them out [...]*».⁴⁸¹

Soldatenes bønner ble ikke hørt og Diodorus oppgir to grunner til dette, den første var at generalene hadde blitt bestukket, og den andre grunnen var fordi de fryktet et kartagisk motangrep.⁴⁸² Hva enn den virkelig grunnen var er det anklagen om bestikkelser som setter seg og slike anklager skal prege den politiske maktkampen mellom generalene. Dionysius skal senere vise seg å være en mester i dette spillet. Hvorvidt anklagen soldatene rettet mot sine generaler stemte eller ikke ser ikke ut til å ha spilt noen rolle. Det ble avholdt det vi kan kalle for et hærforsamlingsmøte kort tid etter de syrakusiske troppene hadde slått leir og under dette møte ble fire av de totalt fem agrigentiske generalene stenet til døde. Om dette var bare en del av den evige kampen mellom demos og den herskende klassen, som Caven hevder, er en mulighet.⁴⁸³ Samtidig overser Caven også hvem det er som anklager generalene, en viss Menes fra Kamarina som ifølge

---

⁴⁷⁸ Diod. Sic. 13.86.4-5

⁴⁷⁹ Caven, B. *Dionysius I*, s.47

⁴⁸⁰ Diod. Sic. 13.87.1-2

⁴⁸¹ Diod. Sic. 13.87.2

⁴⁸² Diod. Sic. 13.87.3

⁴⁸³ Caven, B. *Dionysius I*, s.48

Diodorus «[...] *had been put in command* [...]».⁴⁸⁴ Så de agrigentiske generalens død kan like mye være tuftet på maktkamp mellom generalene. Enhver general som kunne vise til en seier mot Kartago ville høyst sannsynlig få økt sin prestisje. Et særdeles godt eksempel på dette er den prestisjen Hermokrates fikk blant sikeliotene etter hans plyndringstokt av epikratiet. Å kvitte seg med eventuelle motstandere, gjerne ved å utnytte en allerede eksisterende misnøye ville isåfall være et smart trekk.

Etter dette hærforsamlingsmøtet ser det ut som sikeliotene hadde overtaket, de klarer å stoppe matforsyningen til den kartagiske leiren og ikke uventet begynner den kartagiske hæren å sulte.⁴⁸⁵ Sikeliotene er derimot ikke i en posisjon til å angripe da kartagernes leir er befestet, noe den greske hoplit falanksen ikke er konstruert for å takle.

Dermed begynner en lengre beleiring, åtte måneder, der kartagerne som beleiret Akragas ble selv beleiret av sikeliotene. Dette betød igjen matmangel på begge sider og etter et vellykket kartagisk raid mot grekernes kornforsyninger blir grekerne nødt til å evakuere Akragas.⁴⁸⁶ Landsbygden ble oversvømt av flyktinger og de gikk alle mot øst, mot Syrakus. Da de agrigentiske flyktingene ankom Syrakus begynte de på nytt å anklage sine generaler for deres inkompetanse. Dette spredde seg videre, Diodorus forteller følgende:

«[...] it so happend that the Syracusans also came in for censure by the rest of the Sicilian Greeks, because, as they charged, they elected the kind of leaders through whose fault the whole of Sicily ran the risk of destruction.»⁴⁸⁷

På grunnlag av dette ble det innkalt til folkeforsamlingsmøte, hvis formål var å drøfte den videre krigsinnsatsen, problemet var bare at «[...] *no man would venture to offer any counsel respecting the war.*»⁴⁸⁸ Det politiske klimaet i Syrakus var iskaldt, frykten for hva folket kunne gjøre med den som kom et upopulært forslag var for stor.

Alle som hadde taletid ser ut til å ha styrt unna alt som hadde med krigen å gjøre, alle bortsett fra en ung mann, Dionysius den første.

---

⁴⁸⁴ Diod. Sic. 13.87.5

⁴⁸⁵ Diod. Sic. 13.88.1-2

⁴⁸⁶ Diod. Sic. 13.88.3-6

⁴⁸⁷ Diod. Sic. 13.91.2

⁴⁸⁸ Diod. Sic. 13.91.3

5.3.2 Det syrakusiske demokratiets fall

Da Dionysius grep ordet under det syrakusiske folkeforsamlingsmøte benyttet han seg av en taktikk som hadde blitt brukt en rekke ganger før, han beskyldte generalene for bestikkelser og mente at generalene burde bli straffet med engang; «[...] *urging them not to await the futile procedure prescribed by the laws but to pass judgement upon them at once.*»⁴⁸⁹ Dette forsaget medførte at *arkontene* idømte Dionysius en bot, fordi han hadde skapt uro. En annen mulig grunn for boten var at Dionysius kom med et ulovlig forslag.⁴⁹⁰ Han hadde tross alt gått inn for å straffe generalene uten en rettssak og Dionysius ser også ut til å ha hatt en viss forakt for retten, eventuelt så spilte han på folkets forakt for retten. Bøtene hadde uansett særdeles lite å si da en av Dionysius' rike venner, historikeren Philistus sa seg villig til å betale alle bøter som ble gitt.⁴⁹¹ Angrepet på de syrakusiske generalene må også sees på som en videreføring av hva som skjedde under hærforsamlingsmøte i Akragas. Scenen var allerede satt før det syrakusiske folkeforsamlingsmøte for at slike anklager kunne feste rot og spre seg. Videre spilte også evakueringen av Akragas en rolle. Det kan være liten tvil om at hvis Daphnaeus hadde vunnet over kartagerne ville han ha vært den sterke mann, han ville da ha vært en nasjonalhelt.⁴⁹² Dionysius' fremferd i det syrakusiske folkeforsamlingsmøte viser oss derfor en tilpassningsdyktig politiker som utnyttet den ubesluttsomme og urolig tilstanden som var rådene i Syrakus vinteren 406/5ft.

Dionysius viste seg også frem som en glimrende orator, han hadde folketekke, Diodorus forteller hvordan han «[...] *kept stirring up the multitude [...]*».⁴⁹³ Han anklaget generalene for å ha satt agrigenterenes liv i fare og han angrep de rike og mektige. Den sistnevnte gruppen ble beskyldt av Dionysius for å være 'venner av oligarkiet'.⁴⁹⁴ Ifølge Berger ønsket Dionysius å presentere seg som *prostates tou demou*, beskytter av folket.⁴⁹⁵ Hvilket kom godt til syne da Dionysius foreslo at folket ikke skulle velge de mest innflytelsesrike borgerne som generaler. «[...] *but rather those who were the best disposed and most favourable to the pepole [...]*»⁴⁹⁶ Hvorvidt Dionysius faktisk ønsket å være

⁴⁸⁹ Diod. Sic. 13.91.3-4

⁴⁹⁰ Caven, B. *Dionysius I*, s.54

⁴⁹¹ Diod. Sic. 13.91.4

⁴⁹² Caven, B. *Dionysius I*, s.53

⁴⁹³ Diod. Sic. 13.91.4

⁴⁹⁴ Diod. Sic. 13.91.4-5

⁴⁹⁵ Berger, S. *Revolution and Society*, s.41

⁴⁹⁶ Diod. Sic. 13.91.5

prostates tou demou er langt vanskeligere å avgjøre. Ting tyder på at etter Diokles' landsforvisning og Hermokrates' død oppsto det et vakuum. Et vakuum i den forstand at det var ingen klare folkeledere i Syrakus. En mulighet er at Diodorus velger å utelate dette fra sin beretning, men den unnvikende stemningen som rådet under det aktuelle forsamlingsmøte tyder på at det var ingen klare ledere. Kun en populær folkeleder kunne ha grepet ordet i denne situasjonen uten fare for eget liv, men det er ingen som gjør det bortsett fra den hittil ubetydelige Dionysius. Ifølge Lintott gjør dette det mulig for Dionysius å fylle «[...] a vacant place in popular esteem [...]».⁴⁹⁷ Som Lewis påpeker førte Dionysius en demagogisk linje, generalene hadde blitt bestukket, eliten besto bare av oligarker og det skulle velges nye demokratiske generaler.⁴⁹⁸ Alle de tre overstående punktene viser til eksisterende konflikter i Syrakus. Det blir av Caven påpekt hvordan det er visse kriterier som må oppfylles for at et tyranni skal oppstå. Det første punktet på Cavens liste er stasis, da dette medfører at en stats naturlige resistans mot tyranniet er svekket «[...] to such an extent that national unity could have been said to have wholly broken down.»⁴⁹⁹ Dette var helt klart tilfelle i Syrakus, de hadde riktignok stått imot Hermokrates' kuppforsøk, til tross for at det var stasis, men situasjonen vinteren 406/405fvt. var langt mer kaotisk. Det andre punktet på Cavens liste er at det må være en person som griper muligheten, en person med evner som leder og et behov for å herske. Eller for den saks skyld basert på et umettelig maktbegjær eller som et middel for å oppnå noe annet. Denne personen må også være en god kommunikator, da han må overbevise andre hvorfor han burde få lov til å herske.⁵⁰⁰ Tredje punkt på listen er at denne personen må ha nok støtte og midler til å kunne slå ned og sette sine motstandere ute av spill.⁵⁰¹ De to siste punktene utfyller Dionysius, han grep muligheten, han klarte å formidle sitt budskap, han var ikke redd for makt og han hadde rike venner som Philistus. Det er derfor ikke overraskende at Dionysius fikk igjennom sitt forslag om å velge nye generaler og at han selv ble valgt som en av dem. Neste punkt på listen var å kvitte seg med sine medgeneraler, han nektet blant annet å delta på generalkollegiets møter og assosierte seg ikke med dem på noen som helst måte.⁵⁰² Samtidig med at han distanserte seg fra sine medgeneraler satte han også ut rykter om at de hadde samtaler med fienden, den kartagiske hæren hadde ikke forlatt

⁴⁹⁷ Lintott, A. *Violence Civil Strife*, s. 200

⁴⁹⁸ Lewis, D.M. 'Sicily, 413-368 B.C.', s. 132

⁴⁹⁹ Caven, B. *Dionysius I*, s. 50

⁵⁰⁰ Caven, B. *Dionysius I*, s.50

⁵⁰¹ Caven, B. *Dionysius I*, s.50

⁵⁰² Diod. Sic. 13.92.2

Sicilia, men overvintret i restene av Akragas. Ifølge Diodorus gjorde han dette for å «[...] *most effectively strip them of their power and clothe himself alone with the office of general.*».⁵⁰³ Ikke uventet havnet han i konflikt med eliten, men folket så på ham som deres nye sterke leder så elitens uro hadde svært lite å si. Takket være denne støtten fikk Dionysius også gjennomslag for å kalle tilbake en rekke landsforviste personer med tilknytting til Hermokrates. Diodorus beskriver hvordan dette var personer som hadde blitt landsforvist «[...] *because of past civil strife in the city.*»⁵⁰⁴ Det siste tilfellet av landsforvisning i Syrakus var etter Hermokrates' kuppforsøk, da de av hans støttespillere som ikke hadde blitt drept ble dømt til eksil.⁵⁰⁵ Dionysius klarte dermed å få tilbakeført Hermokrates' støttespillere, som Dionysius må ha regnet med nå ble hans støttespillere. Dionysius viser seg her som en glimrende politiske strateg da han utnyttet den mistroen som hersket mellom folket og eliten til sin egen fordel. Hans beskyldninger om at hans med-generaler mottok bestikkelser må ha vekket til livs minner om Den andre sicilianske ekspedisjon da prominente syrakusere forhandlet med Nikias.⁵⁰⁶ Syrakus var vinteren 406/5fvt. på grensen av *stasis* og dette utnyttet Dionysius og hans støttespillere.

Våren 405fvt. sendte geloerne bud til Syrakus og ba om militær støtte. Gela var i likhet med Syrakus preget av indre uro mellom eliten og folket. Uheldigvis for den styrende elite i Gela ble Dionysius valgt til å lede de syrakusiske forsterkningene. Det er derimot lite som tyder på at Dionysius kjente til de interne problemene i Gela før han ankom byen; «[...] *when Dionysius on arrival found the wealthiest citizens engaged in strife with the people [...]*».⁵⁰⁷ Så det er heller tvilsomt at Dionysius' handlinger i Gela var nøye planlagt, men han hadde i løpet av vinteren fått god trening å manipulere folket i løpet av vinteren. Han gjentar derfor det mønsteret han allerede hadde brukt i Syrakus, han angrep eliten «[...] *and secured their condemnation, whereupon he put them to death and confiscated their possessions.*»⁵⁰⁸ Konfiskeringen av de rikes midler gjorde det mulig for Dionysius å doble de syrakusiske soldatenes lønn og han ble også av geloerne sett på som deres

---

⁵⁰³ Diod. Sic. 13.92.2

⁵⁰⁴ Diod. Sic. 13.92.5

⁵⁰⁵ Diod. Sic. 13.75.8

⁵⁰⁶ Caven, B. *Dionysius I*, s.54

⁵⁰⁷ Diod. Sic. 13.93.1-2

⁵⁰⁸ Diod. Sic. 13.93.3

frigjører.⁵⁰⁹ Begge er viktige hendelser da han har sikret seg støtte blant soldatene og gelorene som hadde sendt utsendinger til Syrakus for å hylle hans rolle i kampen mot eliten. Dionysius kunne således returnere til Syrakus med svært fornøyde soldater og som en frigjører. Da Dionysius kom tilbake til Syrakus anklaget han nok engang sine medgeneraler. Anklagene var denne gangen igjen basert på at de syrakusiske generaler var kjøpt og betalt av kartagerne og at de stjal fra statskassen. Men Dionysius ba ikke om at nye generaler skulle bli valgt, han proklamerte at han ville trekke seg som general.⁵¹⁰ Dette var en genial politisk manøver da folket nå så ut til å miste sin politiske leder, mannen som hadde kjempet for folket i Gela, doblet lønnen til soldatene og talte eliten midt imot. Folket var dermed villig til å innvilge ethvert forslag som ville gjøre at Dionysius fortsatte som general. I det påfølgende forsamlingsmøte, da han gjentok sine anklager, ble det foreslått av hans støttespiller at Dionysius skulle bli general med uinnskrenket makt. Dette fordi byen trengte en handlingens mann og at sist gang dette hadde blitt gjort var under den kartagiske invasjon i 480 fvt. da Gelon hadde vært general med uinnskrenket makt.⁵¹¹ Caven mener at denne historien om Gelon kun var rent oppspinn og ble brukt av Dionysius' støttespillere for å legitimere denne stillingen.⁵¹² Forslaget om å velge Dionysius til general går igjennom og hans tidligere kolleger blir dømt for forræderi. Den neste naturlige steget for Dionysius var nå å sikre seg en personlig livvakt, hvilket han også klarer å få igjennom, men først etter å ha iscenesatt et attentat forsøk på seg selv. Livvakten bestod av 1000 fattige borgere som Dionysius utrustet selv.⁵¹³ Han styrket også båndene til Hermokrates støttespillere, for han bosatte seg blant annet like ved flåtebasen. Han giftet seg også med Hermokrates' datter og giftet bort sin egen søster til Hermokrates' svigerbror. Etter å ha gjort alt dette kalte han inn til et forsamlingsmøte der han fikk dømt sine to største politiske motstandere, Daphnaeus og Demarchus, til døden.⁵¹⁴

«Now Dionysius, from a scribe to a ordinary private citizen, had become tyrant of the largest city of the Greek world; and he maintained his dominance until his death, having ruled for thirty-eight years.»⁵¹⁵

⁵⁰⁹ Diod. Sic. 13.93.3

⁵¹⁰ Diod. Sic. 13.94.1-3

⁵¹¹ Diod. Sic. 13.94.1

⁵¹² Caven, B. *Dionysius I*

⁵¹³ Diod. Sic. 13.95.1-96.1

⁵¹⁴ Diod. Sic. 13.96.1-3

⁵¹⁵ Diod. Sic. 13.96.4

Gjennomgangen av Dionysius' vei til makten har vist hvordan det syrakusiske demokratiet begynte å rakne i sømmene. Jo mer press det ble utsatt for, desto mer ustabil ble demokratiet. Mangelen på en klare lederskikkelser etter Hermokrates' død og Diokles' landsforvisning skapte et tomrom. Dette tomrommet fylte Dionysius den første og måten han gjorde det på var å utnytte den mistroen som eksisterte mellom eliten og folket. Ved å angripe eliten og annonsere eliten som roten til alt ondt vant Dionysius folkets tillit, til tross for at det egentlig problem var den ustabile og handlingslammede syrakusiske folkeforsamlingen. Dionysius fortalte folket hva de ønsket å høre og de belønnet ham med stadig mer makt. Men han hadde ikke klart dette kunstykke alene, da hans støttespillere også spilte en viktig rolle. Dette kom flere ganger til syne i folkeforsamlingsmøtene da de indirekte eller direkte støttet Dionysius. Det siste tilfellet av dette som ble drøftet var da Dionysius ble valgt til general med uinnskrenket makt og hans støttespiller legitimerte dette ved å vise til Gelon. Dette leder oss inn på det jeg ser på som hovedgrunnen til at Dionysius kunne gripe makten i Syrakus, de kartagiske invasjonene. Uten frykten for Kartago hadde ikke syrakuserne vært like villig til å lete etter en sterk leder som kunne forsvare 'sivilisasjonen' mot 'barbarene'. Alle sikelioter og syrakusere kjente til Gelons heltedåd i 480fvt. og alle kjente til demokratiets mislykkede forsøk på kue Kartago. For mange må den eneste løsning ha vært å dyrke frem en ny Gelon.

6.0 Konklusjon

I innledning ble det vist hvordan denne oppgaven skulle undersøke Syrakus' politiske utvikling i det femte århundre fvt. og finne de 'røde tråder'.

For å kunne gjøre dette var det også viktig å besvare to problemstillinger, henholdsvis *Hvilken karakter hadde det politiske regimet fra 466 til 413fvt.?* og *Hvorfor falt det syrakusiske demokratiet?* Konklusjonen skal først ta for seg disse to problemstillingene, før den avslutningsvis skal ta for seg det jeg mener er de overordnede linjer i Syrakus sin politiske utvikling.

Kapittel 3 og 4 tok for seg perioden 466 til 413fvt. Disse to kapittelene hadde som mål å besvare hvilken karakter det politiske regimet hadde fra 466 til 413fvt.

Det kan være liten tvil om at Syrakus i denne perioden var et demokrati og det er en rekke bevis for dette. Først og fremst bekrefter både Diodorus og Aristoteles at det etter Thrasybulus fall ble innført et demokrati i Syrakus. Diodorus beretning om det syrakusiske folkeforsamlingsmøte i 466fvt. levner liten tvil om at det helt fra starten av var en fullt fungerende folkeforsamling i Syrakus og at alle med borgerrettigheter fikk lov til å delta. Dette folkeforsamlingsmøtes beslutning om å nekte de *nye borgerne* adgang til embeter har av flere blitt tolket som et anti-demokratisk trekk og bevis på en sterk førende elite. Dette er jeg uenig i, da de *gamle borgerne* gjorde dette med god grunn for å verne om sitt nystiftede demokrati. Jeg klarer heller ikke å se hva som gjør dette til et anti-demokratisk trekk. Vi har et lignende tilfelle fra Athen der den laveste formuegruppen *thetene*, ikke fikk lov til å inneha politiske verv, men kunne møte i folkeforsamlingen og avlegge stemme. Videre ble det også vist hvordan athenerne gjennomførte en revisjon av sine borgerregistre etter tyranttiden, hvilket ikke ble gjort i Syrakus etter Thrasybulus fall. Dette er et paradoks da man skulle tro eliten var tjent med en mindre borgerstand, da denne ville ha vært lettere å kontrollere og utøve sin innflytelse over. Det er heller ingenting som tyder på at borgerstanden var liten. Diodorus oppgir at 7000 *nye borgere* fortsatt var i Syrakus og de *gamle borgerne* må da ha vært flere for å få igjennom sitt forslag.

Den neste episoden som tyder på et demokrati i Syrakus er innføringen av petalismen i 454fvt. Innføringen av petalismen tyder på at syrakuserne så på sitt regime som demokratisk, noe som blir styrket av Diodorus' påstand om at de imiterte athenerne. Videre var ostrakismen og petalismen ment som et bolverk mot eventuelle tyranner, en

måte å forhindre at en enkelt person skulle få for mye makt. Dens korte tid i bruk har blitt sett på som et tegn på en sterk elite. Det er derimot en rekke problemer tilknyttet til hvorfor den ble avskaffet etter kort tid. Først og fremst virker det som Diodorus overdriver kraftig i sin beskrivelse av loven og er primært opptatt av det han betrakter som et moralsk forfall. En fullverdig beskrivelse av hvorfor den ble avskaffet er derfor vanskelig å gi. Min forklaring på avskaffelsen bygger på sammensetningen av borgermassen og den fraksjoneringen som oppstår. Dette fordi det var her den største forskjellen mellom Athen og Syrakus var å finne.

Et ytterligere bevis på et demokratisk regime er avstraffelsen av de to syrakusiske generalene Phaýllus og Bolcon. Her ser vi en folkeforsamling som på lik linje med den athenske straffer sine generaler hardt hvis de mislyktes. Videre ble det også vist hvordan den syrakusiske folkeforsamlingen valgte generaler og stadfester da folkeforsamlingens posisjon som den øverste beslutningstager. Ducetius og hans amnesti påviste eksistensen av et råd, men ikke hvordan dette var organisert. Mangelen på informasjon om embeter, råd og den generelle politiske organisering er problematisk, men det ble nok engang vist hvordan den syrakusiske folkeforsamling var beslutningstageren.

Ekspansjonen fra 440fvt. og utover innebar at Syrakus fikk i enda større grad en ledende stilling på Sicilia. Undertvingelsen av sikelerne i innlandet brakte med seg store inntekter og disse ble fordelt mellom alle samfunnslag og særlig rustningen av hundre nye triemer er interessant. Dette fordi vi fra Athen vet at dette var et populært tiltak blant de fattige borgerne og tyder derfor på en populistiske politikk der også fattigfolket måtte holdes fornøyde. Finansieringen ble gjort ved å skattlegge sikelerne og de rike ser dermed ikke ut til å ha lidd noen overlast. Et annet interessant aspekt ved de 100 nye triemene er at de ikke henger sammen med den ekspansjonistiske politikken som ble ført. Athen var avhengig av en stor flåte for å kontrollere kornforsyningene fra Svartehavet og for å holde kontroll over sitt sjø-imperium. Lignede forhold er ikke å finne i Syrakus. For det første var det ikke nødvendig å importere korn da de allerede hadde alt kornet de trengte. For det andre var ikke den syrakusiske ekspansjon rettet mot havet, men mot Sicilias innland. De hundre nye triemene kan derfor bare ha vært et rent populistisk tiltak igangsatt av de fattige borgerne og deres støttespillere.

Den andre Sicilianske ekspedisjon viste også hvordan det var folkeforsamlingen som tok beslutninger også i krigsituasjoner. Den valgte generaler, vedtok treningene av ytterligere tropper og sendte ut ambassadører til forbundsfeller. Når det gjelder Tukydid's skildring av folkeforsamlingsmøte der Athenagoras og Hermokrates holder innlegg er det derimot viktig å ta det hele med en klype salt. Jeg betviler ikke at dette

folkeforsamlingsmøte ble holdt, men jeg mener det er nødvendig å ikke ta Hermokrates og Athenagoras taler for direkte. De er derimot med på indikere at det var ulike 'partier' i Syrakus og at disse hadde ulike politiske interesser. I så måte samsvarer dette med det athenske demokratiet i samme periode, der vi finner både konservative og folkevennelige politikere. I forbindelse med Den andre sicilianske ekspedisjon stadfester Tukydid hvordan Syrakus var et demokrati. Jeg ser liten grunn til å betvile Tukydid's vurdering av Syrakus som et demokrati. For det første levde han samtidig som disse hendelsen fant sted og for det andre er det liten grunn til å sette spørsmålstejn ved Tukydid's forståelse av demokrati begrepet. Dette fordi han var athener og dermed hadde førstehåndskunnskap om hva som kjennetegnet et demokrati.

Avslutningsvis i kapittel 4 ble Aristoteles' bruk av *politeia* diskutert, og det ble vist hvordan han her prøver å markere overgangen fra en type demokrati til en annen type demokrati. Det er fortsatt knyttet en rekke problemer til en slik tolkning da *politeia* begrepet kan bety så mangt, hvilket ble redegjort for i delkapittel 1.5.3. Naturlig nok valgte jeg å bruke den tolkningen som jeg mener passer best med resten av kildemateriale. Denne tolkningen vil ikke alle være enig i og det gjelder også min karakteristikk av Syrakus som et demokrati fra 466-413fvt. Det store spørsmålet er hva den enkelte legger i begrepet demokrati. Min oppfatning av Syrakus som et demokrati bygger på den sterke rollen til folkeforsamlingen og at denne folkeforsamlingen ikke har vært liten eller eksklusiv. I mine øyne er det ikke femhundremannsrådet eller loddtrekning som kjennetegner det athenske demokrati, men folkeforsamlingen. Dette fordi hver eneste stemme var like mye verdt og alle borgerne, fattige som rike, var en del av beslutningsprosessen. Det er tydelig at en lignende folkeforsamling eksisterte i Syrakus.

Det siste analysekapittelet, kapittel 5, hadde som formål å undersøke hvorfor det syrakusiske demokratiet falt i 405fvt. og hvordan Dionysius kom til makten.

Som det ble vist i kapittel 5 var det en rekke ulike faktorer som førte til denne utviklingen. Den første faktoren som gjør seg gjeldene er Diokles lover. Innføringen av loddtrekning til embeter markere en økt betydning for generalembete. De valgbare embetene får mer prestisje og øker dermed betydningene til disse. Konsekvensen er at det oppstår en maktkamp om generalembetene.

Denne maktkampen blir illustrert ved Hermokrates landflyktighetsdom. Takket være Hermokrates' engasjement på Peloponnes og i Lille-Asia var det mulig for Diokles og hans støttespillere å sende Hermokrates i landflyktighet. Grunnen til at de gjorde dette var for å forhindre at Hermokrates skulle returnere og bli den ledende politiker i Syrakus. Det kan

være liten tvil om at Hermokrates nøt stor respekt blant syrakuserne og derfor var en farlig politisk motstander. Videre var også Hermokrates en dyktig general og med den økte betydningen av generalembete ville hans innflytelse og makt vært større en noensinne. Hermokrates' politiske motstandere hadde ikke noe annet valg enn å kvitte seg med Hermokrates. Konsekvensen var at det oppsto fraksjonering i Syrakus, hvilket fort kan utvikle seg til *stasis*.

Situasjonen blir forverret av invasjonen i 409fvt. og Hermokrates tilbakekomst samme år. Hermokrates gjorde alt i sin makt for å diskreditere Diokles. Diokles på sin side gjorde alt han kunne for å ikke lide samme skjebne som Hermokrates, men mislyktes og ble sendt i eksil. En av de viktigste politiske lederne var dermed forsvunnet fra den politiske arena og Syrakus' porter burde stått på vidt gap for Hermokrates. Dette skjedde derimot ikke og Hermokrates igangsatte sitt mislykkede kuppforsøk. Syrakus sto igjen uten noen klare lederskikkelser og ser ut til å ha vært svært ustabil. Igjen forverret en kartagisk invasjon situasjonen. Akragas fall fikk resten av sikeliotene til å anklage syrakuserne for å velge udugelige ledere, hvilket igjen fikk syrakuserne til å betvile sine egne militære ledere. Under folkeforsamlingsmøte vinteren 406/405fvt. var det derfor ingen som grep ordet, bortsett fra en ung mann i begynnelsen av tyve-årene.

Dionysius og hans støttespillere utnyttet den ustabile situasjonen ved å spille på folkets forakt for eliten og deres frykt for Kartago. Disse to faktorene kombinert med dyrkelsen av Gelon som Sicilias frelser i 480fvt. var en eksplosiv blanding som muliggjorde Dionysius' tyranni.

Avslutningsvis ønsker jeg å gi en kort redegjørelse for det vi kan kalle for de 'røde trådene' i den politiske utviklingen til Syrakus.

Den første røde tråden er frykten for tyranniet. Denne frykten påvirker den politiske utviklingen i høy grad. Innenfor perioden 466-405fvt. er det en rekke hendelser som viser til denne frykten. Det første eksemplet er utestengelsen av de *nye borgerne*. Det kommer tydelig frem hos Diodorus at disse ble nektet tilgang til embeter nettopp på grunn av at de kunne tenkes å gjeninnføre tyranniet. Den neste hendelsen er innføring av petalismen i 454fvt., igjen blir frykten for et nytt tyranni oppgitt som grunn til hvorfor syrakuserne innførte loven. Videre ble det også stadfestet at det var en rekke personer som søkte etter eneveldig makt i denne perioden, så frykten var reell. Den neste episoden hvor denne frykten kommer til syne er i Athenagoras tale, da han påpeker hvordan de oligarkiske ynglinger søker etter makten. Spørsmålet er igjen hvor mye vi kan stole på innholdet i talen, men vi skal ikke se bort fra at det var en gruppe som ønsket å kaste demokratiet.

Etter 412fvt. er det Hermokrates som gjør seg gjeldene. Syrakuserne ville ikke ta ham tilbake da de fryktet at han ville gjøre seg selv til tyrann. At denne frykten var berettiget kom også tydelig frem gjennom hans kuppforsøk. Til slutt har vi Dionysius som også møtte motstand, men frykten for et nytt tyranni ser ut til å ha vært mindre enn frykten for Kartago. Alt i alt er det tydelig at en rekke av de politiske hendelser fra 466 til 405fvt. er en direkte konsekvens av denne frykten for tyranniet.

Den andre røde tråden er frykten for Kartago. Jeg vil påstå at den er gjeldene gjennom hele den demokratiske perioden, da den har sitt utgangspunkt i den kartagiske invasjonen i 480fvt. Her slo Gelon den kartagiske hæren og ble en folkehelt på Sicilia. Frykten for Kartago gjør seg derimot ikke gjeldende før i 409fvt. da sikeliotene måtte se seg slått av kartagerne. Demokratiet viste sine svakheter og det ble satt spørsmålsteget ved hvorvidt demokrati var istand til å stå imot Kartago. Hermokrates utnytter dette og ved sine herjinger av de kartagiske områdene blir han i likhet med Gelon betraktet som en folkehelt. Ideen om at kun en sterk leder kunne bekjempe Kartago hadde slått rot. Frykten for Kartago og ideen om en ny Gelon blir fullt utnyttet av Dionysius og er en viktig brikke i hvordan han kom til makten. Dette kommer godt til syne da Dionysius blir valgt til general med uinnskrenket makt i 405fvt. på det grunnlag at Gelon hadde hatt samme stilling i 480fvt. Frykten for Kartago overskygget dermed frykten for et nytt tyranni.

Fra 466 og frem til 405fvt. skjedde det også en gradvis radikaliserings av det syrakusiske demokratiet. De første årene var preget av arven etter Deinomeniden, kampen mellom de *gamle* og *nye* borgerne og *koinon dogma* og det syrakusiske demokratiet har hovedsaklig fokus på bli stabilt. I 454fvt. ved innføringen av petalismen har ting begynt å roe seg og innføringen av petalismen viser fremveksten av en demokratisk ideologi i Syrakus. Fremveksten av denne ideologien blir ytterligere forsterket i løpet av de påfølgende årene da folkeforsamlingen straffer de to generalene Phayllus og Bolcon. Folkeforsamlingen begynte å sette krav til sine ledere og var ikke redd for å straffe de som mislyktes. Dette tyder på at folket har blitt mer bevisst på sin politiske rolle. Opprustning av hæren i 439fvt. viser også at folket var klar for å ta del i det politiske liv. Jeg har tidligere argumentert for hvordan utrustningen av 100 triemer tyder på sterke populistiske tendenser i den syrakusiske folkeforsamling og at vi ser likhetstrekk med Athen i samme periode. De fattige borgerne begynte å forstå at de også kunne sette krav og utvikle Syrakus til å verne også om deres interesser. Radikaliseringen når sitt høydepunkt under Den andre sicilianske ekspedisjon. Borgere som tidligere ikke hadde midlene til det ble nå hopliter og i slutfasen av konflikten bygde Syrakus en stor flåte.

Flere borgere ble involvert i krigføringen og de krevde mer politiske makt noe de også fikk i 412fvt. Fra 412 og utover ser vi hvordan den syrakusiske folkeforsamlingen blir stadig mer selvsikker, den tilsidesetter normal rettsprosedyre når Dionysius i 406fvt. ber dem velge nye generaler og straffe de gamle. Videre ser vi også hvordan ingen tør å gripe ordet under folkeforsamlingsmøte vinteren 406/405fvt. hvilket tyder på en allmechtig folkeforsamling som straffer enhver som sier det den ikke vil høre.

Den siste av de fire røde trådene er den ekspansjonistiske politikken som blir ført fra 440 og frem til 405fvt.. Den ekspansjonistiske politikken medførte ikke bare nye inntekter og velstand til Syrakus, den medførte også at Syrakus havnet i konflikt med både Athen og Kartago. Syrakus' ekspansjonisme og medfølgende hegemoni medførte at byen aldri sto nøytralt på sidelinjen. Det er særlig Syrakus allianse med Selinous som hadde store konsekvenser. Både Den andre sicilianske ekspedisjon og de kartagiske invasjonen springer ut fra konflikten mellom Egesta og Selinous. Syrakus blir alle gangene viklet inn i konflikten og ender opp opp som selve målet. Dette ga store utslag på den interne politiske utvikling i Syrakus. Den andre sicilianske ekspedisjon medførte en radikaliserings av demokratiet, mens de kartagiske invasjonene medførte at Dionysius kunne gripe makten. Den ekspansjonistiske politikken som ble ført kan dermed sies å være den faktoren som betyr mest for det politiske liv på slutten av det femte århundre fvt. Den belyser også hvor svakt det antikke demokrati var når det ble satt under et stort eksternt press.

7.0 Abstract

This Master-thesis investigates the rise and fall of the Syracusan democracy in the fifth century BC. The main objective is to show how Syracuse developed politically from the fall of the last Deinomenid (466 B.C.) to the rise of Dionysius the first (405 B.C.).

This sixty-year period is characterized by conflicting source material concerning the nature of the political organization in Syracuse from 466 to 412 BC. This is an important issue to settle. Scholars have reached different and conflicting conclusions concerning this period. Some consider that a democracy existed, others argue for a moderate democracy, while some would deny that title and call it a *politeia*. After 412 things become more clear, the introduction of the use of the lot for choosing officials confirms the existence of a democracy until Dionysius' assumes his tyranny in 405 BC. This period is interesting because it gives insight in how and why Dionysius came to power.

Concerning the Syracusan regime from 466 to 412 BC. I argue for democracy, the evidence indicates a strong and powerful assembly with extensive power. The conflicting evidence, mainly Aristotle's labeling of Syracuse as a *politeia* in *Politics* 1304a27-9 simply means a change from a 'responsible' democracy to a 'irresponsible' democracy. There is no reason to assume that Syracuse was anything but a democracy from 466-412BC.

After 412 and till 405 BC. no one can argue against a democratic regime.

The introduction of the lot and other popular laws makes the syracusan democracy more radical and lay the groundwork for Dionysius the first assumption of power. One of my other objectives in writing this paper was to show how Dionysius was able to assume power. The exile of Hermocrates in 410 BC. created two opposing factions. One lead by Hermocrates, the other by Diocles. In 409 BC. Carthage launched an attack on Sicily, and Diocles led the syracusans into war and a bitter defeat. Hermocrates returned to Sicily and started planning for his return to Syracuse. His plan was to discredit Diocles and become the saviour of Sicily. He succeeded in both, Diocles was exiled and he was a hero among the Syracusan. But they did not take him back, fearing that he would become a tyrant. Hermocrates the launches an unsuccessful *coup d'etat* and was killed. Syracuse was leaderless and when Carthage launched a new attack in 406 BC. and again the Syracusans and the rest of the Greeks was defeated. The people was angry and Dionysius used this anger to become the main political leader in Syracuse. He accused the generals for taking bribes and confiscated the property of the rich. In this manner he gained full control of the populace and became a tyrant.

When it comes to the overall political development from 466 to 405 BC. there are four clear tendencies. The first is the fear of a new tyranny, during the whole period measures are taken to stop the rise of a new tyranny in Syracuse, but it fails in 405 BC. because of the above standing reasons. Second is the ever present fear of Carthage, Gelon used it in 480 BC. to become monarch and Dionysius used it in 405 BC to become tyrant. The syracusan are soon to abolish their freedom if Carthage is knocking on the city gates. Third there is radicalization of the syracusan democracy from 466 to 405 BC. During this period the people and assembly gained more power and the peak of this radicalization happens in 412 BC. The reason for this radicalization is that the democracy, after some turbulent years right after 466 BC., starts to settle and a democratic ideology develops.

The development of a democratic ideology is connected to the expansion of the syracusan hegemony in 440 BC. The fourth and last is the development of the syracusan hegemony in 440 BC. and onwards, the subduing of the sicels in the sentral parts of Sicily makes it possible for Syracuse to flourish, in the same way Athens flourished because of the Delian League. But it also meant that Syracuse was on collision course with Athens, which made Athens invade Sicily. The athenian siege in 414-413 BC. created a new political awerness among the syracusan *demos* and claimed more power.

8.0 Bibliografi

8.1 Kilder

ARISTOPHANES 1938. *Eccsiiazusae* oversatt av Eugene O'Neill Jr., New York: Random House. Internettadresse; <http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus:text:1999.01.0030>

ARISTOTELES 2010. *Athenernes Statsforfatning* oversatt av Tormod Eide, Oslo: Vidarforlaget

ARISTOTELES 2007. *Politikk* oversatt av Tormod Eide, Oslo: Vidarforlaget

CICERO 1911. *Brutus*, red. A.S. Wilkins, Oxford: Oxford University Press

CICERO 1966. *Tusculan Disputations* oversatt av J.E. King, The Loeb Classical Library, London: Heinemann

DIODORUS SICULUS 1933-1966 , *Library Of History*, oversatt av C.H. Oldfather, The Loeb Classical Library, London Heineman

HERODOT 1960, *Herodots Historie*, oversatt av Henning Mørland, Oslo: Aschehoug

ISOKRATES 1980, *To Philip*, oversatt av George Norlin, London: Harvard University Press. Internettadresse; <http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus:text:1999.01.0144>

PLUTARK 1914-1926, *Plutarch's Lives*, oversatt av Bernadotte Perrin, The Loeb Classical Library, London: Heineman

POLYANEUS 1994, *Stratagems of War*, oversatt ved Peter Krentz & Everett L. Wheeler, Chicago IL.: Ares Publishers

STRABON 1924, *The Geography of Strabo*, oversatt ved H.L. Jones, London: Heinemann. Internettadresse; <http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Strab>.

TUKYDID 1962, *Peloponneserkrigen*, oversatt av Henning Mørland, Oslo: Aschehoug

XENOFON 1918-1921, *Xenophon in Seven Volumes, 1 and 2.*, oversatt av Carleton L. Brownson, London: Heinemann. Internettadresse; <http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Xen.%20Hell>.

8.2 Litteraturliste

ASHERI, David 'Sicily, 478-431 B.C.' *The Cambridge Ancient History*, 2. utgave, Vol. 5 (*The Fifth Century B.C.*), red. Lewis, Boardman, Davies & Ostwald, Cambridge: Cambridge University Press 1992

BERGER, Shlomo *Revolution and Society in Greek Sicily and Southern Italy*, Stuttgart: Franz Steiner Verlag 1992

BERGER, Shlomo 'Democracy in the Greek West and the Athenian Example', *Hermes*, Vol. 117, Nr. 3 (1989), s.303-314

BLOEDOW, E.F. 'The Speeches of Hermocrates and Athenagoras at Syracuse in 415 B.C. : Difficulties in Syracuse and Thucydides' *Historia: Zeitschrift für Alte Geschichte*, Bd. 45, H.2 (2.kvartal 1996), s.141-158

BRUNT, P.A. 'Review - Athens and Sicily' *The Classical Review*, Vol. 7, Nr. 3/4 (Des. 1957), s.243-245

CARTLEDGE, Paul *Ancient Greece, A History in Eleven Cities*, Oxford: Oxford University Press

CAVEN, Brian *Dionysius I, War-Lord of Sicily*, New Haven: Yale University Press 1990

CONNOR, W.R. & KEANEY, J.J. 'Theophrastus on the End of Ostracism' *The American Journal of Philology*, Vol. 90, Nr. 3 (Jul., 1969), s.313-319

DUNBABIN, T.J. *The Western Greeks - The history of Sicily and South Italy from the foundation of the Greek Colonies to 480 B.C.*, Oxford: Oxford University Press for Sandipiper Books 1948

EIDE, Tormod 'Innledning' *Aristoteles - Athenernes Stasforfatning*, overs. Tormod Eide, Oslo: Vidarforlaget 2010

EIDE, Tormod 'Innledning' *Aristoteles - Politikk*, overs. Tormod Eide, Oslo: Vidarforlaget 2007

EVANS, Richard J. *Syracuse in Antiquity: history and topography*, Pretoria: University of South Africa Press 2009

FINLEY, Moses *A History of Sicily - Ancient Sicily to the Arab Conquest*, London: Chatto & Windus 1968

FOLCKE, Charles Allen, 'Dionysius and Philistus: The Tyrant and the Historian' Ph.D.-avhandling, State University of New York at Binghamton 1973, Mikrofilm fra University Microfilms, A XEROX Company, Ann Arbor, Michigan.

GAGARIN, M. 'Charondas' *The Oxford Classical Dictionary*, 3. utgave rev., red. Hornblower & Spawforth, Oxford: Oxford University Press 2003

GREEN, Peter 'Introduction' *Diodorus Siculus Books 11-12.37.1 - Greek History, 480-431 BC The Alternative Version - Translated, with introduction and commentary, by Peter Green*, Austin: University of Texas Press 2006

GROTE, George *A History of Greece: From the time of Solon to 403B.C.*, red. J.M. Mitchell & M.O.B. Caspari, London Routledge 2002

HORNBLOWER, Simon 'Demagoges, demagogy' *The Oxford Classical Dictionary*, 3. utgave rev., red. Hornblower & Spawforth, Oxford: Oxford University Press 2003

HANDS, A.R. 'Ostraka and the Law of Ostracism - Some Possibilities and Assumptions' *The Journal of Hellenic Studies*, Vol. 79 (1969), s.69-79

JACKMAN, Trinity 'Ducetius and fifth-century Sicilian Tyranny' *Ancient Tyranny*, red. Sian Lewis, Edinburgh: Edinburgh University Press 2006

KAGAN, D. 'The Origin and Purposes of Ostracism' *Hesperia: The Journal of the American School of Classical Studies at Athens*, Vol. 30, Nr. 4 (Okt. - Des. 1961), s.393-401

KAGAN, D. *The Peace of Nicias and the Sicilian Expedition*, Ithaca & London: Cornell University Press 1988

LEWIS, D.M. 'Sicily, 413-368 B.C.' *The Cambridge Ancient History*, 2. utgave, Vol. 6 (*The Fourth Century B.C.*), red. Lewis, Boardman, Davies & Ostwald, Cambridge: Cambridge University Press 1994

LIEBSCHUETZ, W. 'Thucydides and the Sicilian Expedition' *Historia: Zeitschrift für Alte Geschichte*, Bd. 17, H.r (Jul., 1968), s.289-306

LINTOTT, Andrew *Violence, Civil Strife and Revolution in the Classical City - 750-330 B.C.*, Baltimore, MD: The John Hopkins University Press 1982

LINTOTT, Andrew 'Aristotle and the Mixed Constitution' *Alternatives to Athens - Varieties of Political Organization in Ancient Greece*, red. Brock & Hodkinson, Oxford: Oxford University Press 2008

MacDOWELL, D.M. 'Ostracism' *The Oxford Classical Dictionary*, 3. utgave rev., red. Hornblower & Spawforth, Oxford: Oxford University Press 2003

MacDOWELL, D. M. 'Sycophants' *The Oxford Classical Dictionary*, 3. utgave rev., red. Hornblower & Spawforth, Oxford: Oxford University Press 2003

MacDOWELL, D.M. 'Stratēgos' *The Oxford Classical Dictionary*, 3. utgave rev., red. Hornblower & Spawforth, Oxford: Oxford University Press 2003

- MEISTER, K. 'Timaeus (2)' *The Oxford Classical Dictionary*, 3. utgave rev., red Hornblower & Spawforth, Oxford: Oxford University Press 2003
- MARINCOLA, John 'Universal History from Ephorus to Diodorus' *A Companion to Greek and Roman Historiography*, Vol. 1, red. Marincola, J., Malden Mass.: Blackwell, 2007, s. 171-179
- MEYER, Jørgen C. *Antikkens Historie - høvdingdømme, bystat og imperium*, Oslo: Cappelen Akademiske Forlag 2002
- MORRIS, Ian & POWELL, Barry *The Greeks - History, Culture and Society*, Boston: Prentice Hall 2010
- OLDFATHER, C.H. 'General Introduction' *Diodorus of Sicily in twelve volumes*, Vol.1, overs. C.H. Oldfather, London: The Loeb Classical Library 1933-1967
- RHODES, P.J. & STARR, C.G. 'Trierarches' *The Oxford Classical Dictionary*, 3. utgave rev., red. Hornblower & Spawforth, Oxford: Oxford University Press 2003
- ROBINSON, Eric W. *Democracy Beyond Athens - Popular Government in the Greek Classical Age*, Cambridge: Cambridge University Press 2011
- ROBINSON, Eric W. 'Response to Spencer Weart' *Journal of Peace Research*, Vol. 38, Nr. 5 (Sep., 2001),s.615-617
- ROBINSON, Eric W. 'Democracy in Syracuse, 466-412 BC' *Harvard Studies in Classical Philology*, Vol. 100 (2000), s.189-205
- ROBINSON, Eric. W. *The First Democracies: Early Popular Government Outside Athens*, Stuttgart: Franz Steiner Verlag 1997
- RUSCHENBUSCH, E. 'Zur Besatzung athenischer Triern' *Historia: Zeitschrift für Alte Geschichte*, Vol. 28 (1979), s.106-110
- RUTTER, N.K 'Syracusan Democracy - Most like the Athenian?' *Alternatives to Athens - Varieties of Political Organization and Community in Ancient Greece*, red. Brock & Hodkinson, Oxford: Oxford University Press 2008
- SACKS, Kenneth S. *Diodorus Siculus and the First Century*, Princeton NJ.: Princeton University Press 1990
- SANDERS, L.J. *Dionysius I of Syracuse and Greek Tyranny*, London: Croom Helm 1987
- SANDERS, L.J. 'Diodorus Siculus and Dionysius I of Syracuse' *Historia: Zeitschrift für Alte Geschichte*, Vol. 30, Nr. 4 (4.kvartal 1981), s.394-411
- SARGENT, R. L. 'The Use of Slaves by the Athenians in Warfare' *Classical Philology*, Vol. 22, Nr. 3 (Jul., 1927), s.264-279,
- WADE-GERY, H.T. 'Thucydides (2): Truthfulness' *The Oxford Classical Dictionary*, 3. utgave rev., red. Hornblower & Spawforth, Oxford: Oxford University Press 2003

WENTKER, Hermann *Sizilien und Athen - Die begegnung der attischen Macht mit den Westgriechen*, Heidelberg: Quelle & Meyer 1956

WESTLAKE, Henry D. *Essays on the Greek Historians and Greek History*, New York: Barnes & Noble 1969

WESTLAKE, H.D. & HORNBLOWER, S. 'Hyperbolus' *The Oxford Classical Dictionary*, 3. utgave rev., red. Hornblower & Spawforth, Oxford: Oxford University Press 2003

WOODHEAD, A.G. & WILSON, R.J.A. 'Syracuse' *The Oxford Classical Dictionary*, 3. utgave rev., red. Hornblower & Spawforth, Oxford: Oxford University Press 2003